

ЗАКОН

ЗА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК

Глава първа

ОБЩИ ПОЛОЖЕНИЯ

Раздел I

Предмет на закона

Чл. 1. (1) Този закон урежда обществените отношения, свързани с признаването на българския жестов език за естествен самостоятелен език и със зачитането на правото на глухите и на сляпо-глухите лица на изразяване и на информация чрез българския жестов език.

(2) Законът създава условия за премахването на всякакви ограничения при общуването на глухите и сляпо-глухите лица и при използването и достъпа до информация чрез българския жестов език.

Чл. 2. Българският жестов език позволява използването и създаването на системи за комуникация, които подкрепят подходи на общуване и овладяване на други езикови компетентности.

Чл. 3. (1) Законът гарантира независимост, равнопоставеност и достъпност на глухите и сляпо-глухите лица в обществения живот на страната чрез използването на българския жестов език.

(2) Спецификата на българския жестов език и културата и идентичността на общността на глухите лица в Република България трябва да бъдат зачитани и съхранявани.

Чл. 4. Всяко лице има право да се изразява чрез българския жестов език, да го използва и изучава.

Чл. 5. (1) Държавата чрез министъра на образованието и науката координира дейностите, свързани с научните изследвания за развитието на българския жестов език.

(2) Министърът на образованието и науката насърчава и подкрепя научни изследвания на организации, включително на и за хора с увреден слух и на сляпо-глухи лица, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието.

Раздел II

Принципи

Чл. 6. Основните принципи на закона са:

1. равен достъп до информация и комуникация;
2. равен достъп до качествено образование чрез българския жестов език;
3. съхраняване и утвърждаване на културата и идентичността на общността на глухите лица;
4. развитие и популяризиране на българския жестов език;
5. равен достъп до всички сфери на обществения живот чрез българския жестов език.

Раздел III

Цели

Чл. 7. Основните цели на закона са:

1. признаване на българския жестов език за естествен самостоятелен език;
2. осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите лица;
3. признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях чрез българския жестов език;

4. формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот и за използване на българския жестов език с оглед на осигуряване на равни възможности на глухите и сляпо-глухите лица за тяхното пълноценно приобщаване и участие в обществения живот;

5. прилагане на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование и на висшето образование;

6. подготовка на специалисти за обучение по български жестов език;

7. осигуряване на комуникация с помощта на съвременните информационни технологии чрез българския жестов език.

Глава втора

ИЗУЧАВАНЕ НА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК И ИЗПОЛЗВАНЕТО МУ В ОБРАЗОВАНИЕТО

Чл. 8. В детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО) се осигуряват условия за изучаване, усвояване и използване на българския жестов език.

Чл. 9. (1) Специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО, центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 и специалните училища по чл. 44, ал. 1, т. 1 от същия закон предоставят информация и извършват консултации на родителите за осигуряване на езикова среда за комуникация на български жестов език и за обучение на детето от момента на установяване на слуховата загуба.

(2) При осъществяване на дейностите по ал. 1 институциите може да взаимодействат с организации на и за хората с увреден слух и на сляпо-глухите лица, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност.

(3) Медицинският специалист, установил слуховата загуба на детето, информира родителя за институциите по ал. 1 с цел осигуряване на ранна подкрепа за личностно и езиково развитие на глухото или сляпо-глухото дете.

(4) Регионалните управления на образованието предоставят информация за институциите по ал. 1 на съответните регионални здравни инспекции, които я публикуват на интернет страниците си.

Чл. 10. (1) Специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО, центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 и специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, по чл. 44, ал. 1, т. 1 от същия закон организират и провеждат обучения за родителите на глухи и сляпо-глухи деца по български жестов език за осигуряване на езикова среда на детето.

(2) За глухите и сляпо-глухите деца съобразно степента на нарушението на зрението и/или на слуха се осигурява ранно въздействие и ранна подкрепа чрез българския жестов език от специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, по чл. 44, ал. 1, т. 1 от ЗПУО и от специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от същия закон.

(3) При осъществяване на дейностите по ал. 1 институциите може да взаимодействат с организации на и за хората с увреден слух и на сляпо-глухите лица, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност.

Чл. 11. (1) За целите на обучението и комуникацията в специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, се използва българският жестов език.

(2) В специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, и за глухите ученици, обучаващи се в училищата в системата на предучилищното и училищното образование, се провежда обучение по български жестов език като специален учебен предмет.

(3) За глухите деца и за сляпо-глухите деца съобразно степента на нарушението на зрението и/или на слуха в детските градини се провежда обучение за изучаване на българския жестов език в специално образователно направление.

(4) За учениците без слухова загуба може да се осъществява обучение за придобиване на допълнителна подготовка по български жестов език във факултативните учебни часове, а за децата без слухова

загуба – обучение за изучаване на българския жестов език в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие.

(5) Обучението по специалния учебен предмет български жестов език и по направлението по ал. 3 се осъществява от педагогически специалисти с висше образование по специалности от професионални направления „Педагогика“ и „Педагогика на обучението по.....“ или по специалност „Българска филология“ от професионално направление „Филология“ с придобита професионална квалификация „учител по български жестов език“ при условията и по реда на чл. 213, ал. 7 от ЗПУО.

Чл. 12. (1) В системата на предучилищното и училищното образование съобразно оценката на индивидуалните потребности на глухите и сляпо-глухите деца и ученици се предоставя допълнителна подкрепа за личностно развитие и чрез българския жестов език от ресурсен учител, а при възможност - и от профилиран ресурсен учител, за пълноценно участие в образователния процес.

(2) На глухото и сляпо-глухото дете или ученик може да бъде осигурен от детските градини или училищата и преводач на български жестов език, в случай че не е определен съответният специалист по ал. 1. Използването на преводаческата услуга е извън осигурения лимит по чл. 21, ал. 1.

(3) При текущите изпитвания и изпитите в системата на училищното образование, както и при педагогическите ситуации в предучилищното образование глухите и сляпо-глухите деца и ученици по ал. 1 съобразно степента на нарушението на зрението и/или слуха им имат право да използват българския жестов език.

Чл. 13. Българският жестов език може да се прилага и при обучението, развитието и терапевтичната работа с деца и ученици с проблеми в комуникацията и езиковото развитие, които нямат нарушение на слуха.

Чл. 14. Глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти съобразно степента на нарушението на зрението и/или слуха им в процеса на обучението си за придобиване на висше образование имат право на ползване на преводачески услуги на български жестов език.

Чл. 15. Висшите училища осигуряват условия за подготовка на специалисти по български жестов език.

Глава трета

ПРЕДОСТАВЯНЕ И ИЗПОЛЗВАНЕ НА ПРЕВОДАЧЕСКИ УСЛУГИ ОТ И НА БЪЛГАРСКИ ЖЕСТОВ ЕЗИК

Чл. 16. (1) Преводач от и на български жестов език може да е дееспособно физическо лице с българско гражданство или с право на постоянно пребиваване в Република България, което притежава професионална квалификация или квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“ от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение.

(2) Преводачески услуги от и на български жестов език по реда на тази глава се извършват от лица по ал. 1, включени в Списъка на преводачите на български жестов език.

Чл. 17. (1) Списъкът на преводачите на български жестов език се води и поддържа от Агенцията за хората с увреждания.

(2) Списъкът по ал. 1 съдържа:

1. идентификационен номер на преводача;
2. дата на вписване на преводача;
3. име и фамилия на преводача;
4. населено място, в което се намира настоящият адрес на преводача;
5. телефонен номер и/или електронен адрес на преводача;
6. часови диапазон, през който услугата може да бъде предоставена от преводача;
7. предпочитани области на жестов превод.

(3) Списъкът по ал. 1 се публикува на интернет страницата на Агенцията за хората с увреждания при спазване на нормативните изисквания за защита на личните данни.

Чл. 18. (1) Всяко лице, което желае да предоставя преводачески услуги от и на български жестов език, подава лично или чрез упълномощено от него лице до Агенцията за хората с увреждания заявление за вписване в списъка по чл. 17. Заявлението е по образец, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания.

(2) Към заявлението се прилага свидетелство за придобита степен на професионална квалификация, съответно удостоверение за придобита квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“.

(3) обстоятелствата по чл. 16, ал. 1, с изключение на необходимото образование и квалификация, се установяват с декларация.

Чл. 19. (1) Подадените документи по чл. 18 се разглеждат от комисия, определена със заповед на изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания, която извършва проверка на документите и прави мотивирано предложение за вписване в списъка по чл. 17 или за отказ от вписване.

(2) Въз основа на предложението по ал. 1 изпълнителният директор на Агенцията за хората с увреждания издава заповед за вписване в списъка по чл. 17 или за отказ в срок до 14 дни от датата на подаване на документите по чл. 18.

(3) Не по-късно от три дни след постъпване на заявлението комисията разглежда документите по чл. 18. При констатиране на нередовност в тях заявителят се уведомява да ги отстрани в петдневен срок от съобщението за това с указание, че неотстраняването ще предизвика прекратяване на производството.

(4) В случаите по ал. 3 срокът за произнасяне започва да тече от датата на отстраняване на нередовността.

(5) Ако нередовностите в подадените документи не бъдат отстранени в срока по ал. 3, производството се прекратява.

(6) По преценка на комисията по ал. 1 може да бъдат извършвани проверки за достоверността на представените документи и декларираните обстоятелства.

(7) Изпълнителният директор на Агенцията за хората с увреждания отказва вписване в списъка по чл. 17, когато не са спазени изискванията по чл. 16, ал. 1.

(8) Заповедите по ал. 2 и 5 се съобщават при условията и по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(9) Заповедите по ал. 2 и 5 подлежат на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(10) Вписването в списъка по чл. 17 се извършва в тридневен срок от влизането в сила на заповедта за вписване по ал. 2.

Чл. 20. (1) Промени в обстоятелствата по чл. 17, ал. 2, т. 3–7 може да бъдат извършени по заявление на преводача, след заповед на изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания.

(2) Лице, включено в списъка на преводачите по български жестов език, се отписва при:

1. изразено негово желание;
2. поставяне под запрещение;
3. констатиране на системни нарушения при отчитането на преводаческите услуги;
4. смърт на преводача.

(3) Отписването се извършва след заповед на изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания. Заповедта подлежи на обжалване по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

Чл. 21. (1) Глухите и сляпо-глухите лица имат право на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език до 120 часа годишен лимит.

(2) Глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти в процеса на обучението си за придобиване на висше образование освен осигурения лимит по ал. 1, имат право на допълнително ползване на преводачески услуги на български жестов език до 60 часа на семестър.

(3) Броят на часовете за безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език се определят за всяка календарна година в съответствие с лимита по ал. 1 и 2, пропорционално на срока на

действие на експертното решение на ТЕЛК или НЕЛК или на оставащите месеци след отпускането на преводаческата услуга.

(4) Глухите и сляпо-глухите лица използват безвъзмездна преводаческа услуга извън осигурения лимит по ал. 1 и 2 на български жестов език при:

1. хоспитализиране в лечебни заведения за болнична помощ, центрове за психично здраве, центрове за кожно-венерически заболявания и комплексни онкологични центрове;

2. извършване на процесуално-следствени действия по реда на Закона за Министерството на вътрешните работи.

Чл. 22. (1) Безвъзмездната преводаческа услуга по чл. 21, ал. 1 се осигурява за всяка бюджетна година след заповед на директора на дирекция „Социално подпомагане“, издадена по искане на глухото или сляпо-глухото лице, а ако то е недееспособно – на неговия законен представител.

(2) Искането по ал. 1 може да бъде подадено и от член на семейството, при което е настанено по реда на чл. 26 от Закона за закрила на детето глухото или сляпо-глухото дете.

(3) Безвъзмездната преводаческа услуга по чл. 21, ал. 2 се осигурява за всяка учебна година след заповед на директора на дирекция „Социално подпомагане“, издадена по искане на глухото или сляпо-глухото лице.

(4) Предоставянето на преводаческата услуга по чл. 21, ал. 1 и 2 се осигурява въз основа на заявление-декларация по образец, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане, придружено с експертно решение на ТЕЛК или НЕЛК и при необходимост от други медицински документи, както и от документи, удостоверяващи статута на студента или докторанта.

(5) Документите по ал. 4 се подават в дирекция „Социално подпомагане“ по настоящия адрес на лицето по чл. 21, ал. 1 и 2. Документите може да се подават лично или чрез упълномощено лице, с писмо с известие за доставяне чрез лицензиран пощенски оператор или по електронен път с квалифициран електронен подпис.

Чл. 23. (1) Директорът на дирекция „Социално подпомагане“ или оправомощено от него длъжностно лице издава заповед за осигуряване или за отказ от осигуряване на преводаческата услуга по чл. 21, ал. 1 и 2. Неразделна част от заповедта за осигуряване е образец на протокол за ползване на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане.

(2) Заповедта по ал. 1 се съобщава писмено на лицето, подало заявление-декларация, в 7-дневен срок от издаването ѝ.

(3) Отказът за осигуряване на преводаческата услуга по чл. 21, ал. 1 и 2 задължително се мотивира.

(4) Заповедта по ал. 1 може да се обжалва по реда на Административнопроцесуалния кодекс.

(5) Заповедта за осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език по ал. 1 се издава за срок до края на бюджетната година, съответно за срок до края на учебната година, в която е заявена, или за срока, посочен в експертното решение за определяне на процента на трайно намалената работоспособност или вида и степента на увреждане, когато този срок изтича преди края на бюджетната година, съответно преди края на учебната година.

Чл. 24. Глухите и сляпо-глухите лица, за които е осигурена преводаческа услуга по реда на чл. 22 и 23, упражняват правото си на получаване на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език чрез избрани от тях преводачи от списъка по чл. 17.

Чл. 25. Държавните институции и органите на местното самоуправление са длъжни да осигуряват превод на български жестов език извън осигурения лимит по чл. 21, ал. 1 и 2 при:

1. заявяване и/или получаване на административно обслужване от органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление;

2. провеждането на мероприятия, организирани от тях, с участие на лица с увреден слух и на сляпо-глухи лица, когато лицата предварително са поискали такъв.

Чл. 26. (1) Условиата и редът за отпускане, отказване, отчитане, изплащане и контрол на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език по чл. 21, ал. 1 и 2 се определят с наредба на министъра на труда и социалната политика.

(2) Максималният размер на средствата за заплащане на един час безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език, предоставена на лице по чл. 21, ал. 1, 2 и 4, се определя с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика.

(3) Условието и редът за осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга по чл. 21, ал. 4, т. 1 се определят с наредбата по чл. 81, ал. 3 от Закона за здравето, а по чл. 21, ал. 4, т. 2 – с наредба на министъра на вътрешните работи.

Глава четвърта

СЪВЕТ ЗА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ ЕЗИК

Чл. 27. (1) Към министъра на образованието и науката се създава Съвет за българския жестов език.

(2) Съветът по ал. 1 е консултативен орган, който подпомага министъра на образованието и науката при изпълнение на дейностите, свързани с развитието на българския жестов език.

(3) Съветът се състои от 14 членове и включва:

1. двама представители на Министерството на образованието и науката и един представител на Министерството на труда и социалната политика;

2. двама хабилитирани преподаватели от академичната общност – лингвист и специален педагог;

3. един представител на Българската академия на науките;

4. петима представители на общността на глухите лица и на сляпо-глухите лица;

5. един представител на специално училище за ученици със сензорни увреждания – увреден слух;

6. двама преводачи на български жестов език.

Чл. 28. Определянето на членовете на съвета, дейността и организацията му на работа се определят с правилник, издаден от министъра на образованието и науката.

Глава пета

ФИНАНСИРАНЕ

Чл. 29. (1) Финансирането на дейностите, свързани с използването и развитието на българския жестов език, се осъществява със средства, осигурени от:

1. държавния бюджет чрез бюджета на Министерството на труда и социалната политика, от бюджета на институциите по чл. 21, ал. 4, т. 2 и чл. 25 и за сметка на лечебните заведения по чл. 21, ал. 4, т. 1;

2. бюджета на държавните и общинските детски градини и училища, центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 и специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО;

3. европейски и международни проекти и програми;

4. други източници.

(2) В рамките на средствата по чл. 287 от ЗПУО средства от държавния бюджет може да се предоставят на частните детски градини и частните училища, включени в системата на държавното финансиране по чл. 10 от ЗПУО.

ДОПЪЛНИТЕЛНА РАЗПОРЕДБА

§ 1. По смисъла на този закон:

1. „Глухо лице“ е лице или дете със слухова загуба, което е естествен носител и/или ползвател на българския жестов език.

2. „Сляпо-глухо лице“ е лице или дете, което е едновременно със слухова и зрителна загуба и е ползвател на българския жестов език или на други системи на комуникация според специфика на неговото нарушение.

3. „Български жестов език“ е естествено възникнала жестова система за езикова комуникация.

4. „Превод от и на български жестов език“ е преводаческа услуга, която се извършва чрез българския жестов език, а за сляпо-глухите лица – и чрез други системи за комуникация.

5. „Езикова среда“ е среда, в която комуникацията се извършва чрез български жестов език.

6. „Профилиран ресурсен учител“ е ресурсен учител, който има специализация по „Слухово-речева рехабилитация“.

7. „Системи за комуникация“ са системи за комуникация, които произхождат от българския жестов език.

8. „Родител“ е лицето, което упражнява родителските права по смисъла на Семейния кодекс, както и представителят на детето или лицето, което полага грижи за детето.

9. „Системни нарушения“ са нарушения на преводача при отчитането на преводаческите услуги, извършени три или повече пъти в едногодишен срок.

ПРЕХОДНИ И ЗАКЛЮЧИТЕЛНИ РАЗПОРЕДБИ

§ 2. В Административнопроцесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 30 от 2006 г.; изм. и доп., бр. 59 и 64 от 2007 г., бр. 94 от 2008 г., бр. 35 от 2009 г., бр. 100 от 2010 г., бр. 39 от 2011 г., бр. 77 от 2012 г., бр. 104 от 2013 г., бр. 27 от 2014 г., бр. 74 от 2016 г., бр. 13, 58, 63, 85 и 103 от 2017 г., бр. 42, 65 и 77 от 2018 г.; Решение № 5 на Конституционния съд от 2019 г. - бр. 36 от 2019 г.; изм. и доп., бр. 94 от 2019 г. и бр. 44 от 2020 г.), в чл. 14, ал. 5 думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“.

§ 3. В Гражданския процесуален кодекс (обн., ДВ, бр. 59 от 2007 г.; изм. и доп., бр. 50 от 2008 г.; Решение № 3 на Конституционния съд от 2008 г. - бр. 63 от 2008 г.; изм. и доп., бр. 69 от 2008 г., бр. 12, 19, 32 и 42 от 2009 г.; Решение № 4 на Конституционния съд от 2009 г. - бр. 47 от 2009 г.; изм. и доп., бр. 82 от 2009 г., бр. 13 и 100 от 2010 г.; Решение № 15 на Конституционния съд от 2010 г. - бр. 5 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 45, 49 и 99 от 2012 г., бр. 15 и 66 от 2013 г., бр. 53 и 98 от 2014 г., бр. 50 от 2015 г., бр. 15 и 43 от 2016 г., бр. 8, 13, 63, 86, 96 и 102 от 2017 г., бр. 42 и 65 от 2018 г., бр. 38, 83, 98 и 100 от 2019 г. и бр. 68 от 2020 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 4:

а) в заглавието думата „тълковници“ се заменя с „преводачи на български жестов език“;

б) в ал. 3 думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“.

2. В чл. 583, ал. 2 думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“, а думата „тълковникът“ се заменя с „преводачът на български жестов език“.

3. В чл. 584:

а) в заглавието и в основния текст думата „тълковници“ се заменя с „преводачи на български жестов език“;

б) в т. 3 думата „тълковникът“ се заменя с „преводачът на български жестов език“.

4. В чл. 585:

а) в заглавието думата „тълковници“ се заменя с „преводачи на български жестов език“;

б) в ал. 3 думата „тълковниците“ се заменя с „преводачите на български жестов език“.

§ 4. В Наказателно-процесуалния кодекс (обн., ДВ, бр. 86 от 2005 г.; изм. и доп., бр. 46 и 109 от 2007 г., бр. 69 и 109 от 2008 г., бр. 12, 27, 32 и 33 от 2009 г., бр. 15, 32 и 101 от 2010 г., бр. 13, 33, 60, 61 и 93 от 2011 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 2011 г. - бр. 93 от 2011 г.; изм. и доп., бр. 19, 20, 25 и 60 от 2012 г., бр. 17, 52, 70 и 71 от 2013 г., бр. 21 от 2014 г., бр. 14, 24, 41, 42, 60, 74 и 79 от 2015 г., бр. 32, 39, 62, 81 и 95 от 2016 г., бр. 13, 63 и 101 от 2017 г., бр. 7 и 44 от 2018 г.; Решение № 14 на Конституционния съд от 2018 г. - бр. 87 от 2018 г.; изм. и доп., бр. 96 от 2018 г. и бр. 7, 16 и 83 от 2019 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 29, ал. 1, т. 6 думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“.

2. В чл. 142:

а) в заглавието думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“;

б) в ал. 2 думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“;

в) в ал. 3 думата „тълковника“ се заменя с „преводача на български жестов език“.

3. В чл. 248, ал. 1, т. 5 думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“.

4. В чл. 274, ал. 1 думата „тълковника“ се заменя с „преводача на български жестов език“.

5. В чл. 395з:

а) в заглавието думата „Тълковник“ се заменя с „Преводач на български жестов език“;

б) в ал. 1 думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“;

в) в ал. 2 думата „тълковника“ се заменя с „преводача на български жестов език“.

§ 5. В Наказателния кодекс (обн., ДВ, бр. 26 от 1968 г.; попр., бр. 29 от 1968 г.; изм. и доп., бр. 92 от 1969 г., бр. 26 и 27 от 1973 г., бр. 89 от 1974 г., бр. 95 от 1975 г., бр. 3 от 1977 г., бр. 54 от 1978 г., бр. 89 от 1979 г., бр. 28 от 1982 г.; попр., бр. 31 от 1982 г.; изм. и доп., бр. 44 от 1984 г., бр. 41 и 79 от 1985 г.; попр., бр. 80 от 1985 г.; изм. и доп., бр. 89 от 1986 г.; попр., бр. 90 от 1986 г.; изм. и доп., бр. 37, 91 и 99 от 1989 г., бр. 10, 31 и 81 от 1990 г., бр. 1 и 86 от 1991 г.; попр., бр. 90 от 1991 г.; изм. и доп., бр. 105 от 1991 г., бр. 54 от 1992 г., бр. 10 от 1993 г., бр. 50 от 1995 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1995 г. - бр. 97 от 1995 г.; изм. и доп., бр. 102 от 1995 г., бр. 107 от 1996 г., бр. 62 и 85 от 1997 г.; Решение № 19 на Конституционния съд от 1997 г. - бр. 120 от 1997 г.; изм. и доп., бр. 83, 85, 132, 133 и 153 от 1998 г., бр. 7, 51 и 81 от 1999 г., бр. 21 и 51 от 2000 г.; Решение № 14 на Конституционния съд от 2000 г. - бр. 98 от 2000 г.; изм. и доп., бр. 41 и 101 от 2001 г., бр. 45 и 92 от 2002 г., бр. 26 и 103 от 2004 г., бр. 24, 43, 76, 86 и 88 от 2005 г., бр. 59, 75 и 102 от 2006 г., бр. 38, 57, 64, 85, 89 и 94 от 2007 г., бр. 19, 67 и 102 от 2008 г., бр. 12, 23, 27, 32, 47, 80, 93 и 102 от 2009 г., бр. 26 и 32 от 2010 г., бр. 33 и 60 от 2011 г., бр. 19, 20 и 60 от 2012 г., бр. 17, 61 и 84 от 2013 г., бр. 19, 53 и 107 от 2014 г., бр. 14, 24, 41, 74, 79 и 102 от 2015 г., бр. 32 и 47 от 2016 г.; Решение № 12 на Конституционния съд от 2016 г. - бр. 83

от 2016 г.; изм. и доп., бр. 95 от 2016 г., бр. 13, 54, 85 и 101 от 2017 г., бр. 55 от 2018 г., бр. 1, 7, 16 и 83 от 2019 г. и бр. 40 от 2020 г.) се правят следните изменения:

1. В чл. 284, ал. 3 думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“.

2. В чл. 290, ал. 2 думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“, а думите „или тълкуване“ се заличават.

3. В чл. 292, т. 2 думата „тълкуване“ се заличава.

§ 6. В Закона за радиото и телевизията (обн., ДВ, бр. 138 от 1998 г.; Решение № 10 на Конституционния съд от 1999 г. - бр. 60 от 1999 г.; изм. и доп., бр. 81 от 1999 г., бр. 79 от 2000 г., бр. 96 и 112 от 2001 г., бр. 77 и 120 от 2002 г., бр. 99 и 114 от 2003 г., бр. 99 и 115 от 2004 г., бр. 88, 93 и 105 от 2005 г., бр. 21, 34, 70, 105 и 108 от 2006 г., бр. 10, 41, 53 и 113 от 2007 г., бр. 110 от 2008 г., бр. 14, 37, 42 и 99 от 2009 г., бр. 12, 47, 97, 99 и 101 от 2010 г., бр. 28, 99 и 105 от 2011 г., бр. 38 и 102 от 2012 г., бр. 15, 17 и 27 от 2013 г.; Решение № 8 на Конституционния съд от 2013 г. - бр. 91 от 2013 г.; изм. и доп., бр. 109 от 2013 г., бр. 19 и 107 от 2014 г., бр. 96 от 2015 г., бр. 46, 61, 98 и 103 от 2016 г., бр. 8, 63, 75, 92 и 99 от 2017 г., бр. 7, 27, 44, 77, 103 и 106 от 2018 г., бр. 100 от 2019 г. и бр. 68 от 2020 г.), се правят следните изменения и допълнения:

1. В чл. 8 ал. 2 се изменя така:

„(2) Доставчиците на аудио-визуални медийни услуги осигуряват превод на български жестов език за хората с увреден слух или зрение на новинарските и актуално-публицистичните предавания с политическа и икономическа тематика. Новинарските предавания с превод се излъчват най-малко веднъж на денонощие, като задължително се включват в часовия пояс от 19,00 до 22,00 ч.“

2. В чл. 10, ал. 1 се създава т. 10:

„10. гарантиране на хората с увреден слух или зрение правото на информация чрез превод на български жестов език.“

§ 7. (1) Лицата, владеещи български жестов език, което е удостоверено с документ, издаден преди влизането в сила на този закон от Национално представителната организация на глухите в България, до

една година от влизането в сила на този закон ползват правата на лицата по чл. 16, ал. 1, ако бъдат вписани в списъка по чл. 17.

(2) Лице по ал. 1, което желае да предоставя преводачески услуги от и на български жестов език, представя документа, удостоверяващ владението на български жестов език към заявлението по чл. 18.

(3) Лицата по ал. 1, вписани в списъка по чл. 17, са длъжни в срок до една година от вписването да положат успешно изпит за признаване на степен на професионална квалификация по професията или по част от професията „Преводач от и на български жестов език“, за което представят в Агенцията за хората с увреждания съответния документ по чл. 40, ал. 7 от Закона за професионалното образование и обучение, удостоверяващ признаването на професионална квалификация или на квалификация по част от професията.

(4) В случай че лицето по ал. 1 не изпълни изискването по ал. 3, то се отписва от списъка по чл. 17 след заповед на изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания.

§ 8. В срок до 31 декември 2022 г. ръководителите на административните структури в системата на изпълнителната власт и кметовете на общините следва да осигурят условия за извършването на административно обслужване на глухите и сляпо-глухите лица.

§ 9. Нормативните актове по чл. 26 и 28 се издават в срок до шест месеца от влизането в сила на закона.

§ 10. Законът влиза в сила на 1 януари 2021 г. с изключение на чл. 11, ал. 2-5, които влизат в сила от 15 септември 2026 г.

Законът е приет от 44-ото Народно събрание на .....
2020 г. и е подпечатан с официалния печат на Народното събрание.

**ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:**

(Цвета Караянчева)

М О Т И В И

към проекта на Закон за българския жестов език

Причини, които налагат приемането на закона

Конвенцията на Организацията на обединените нации (ООН) за правата на хората с увреждания е първият правно задължителен международен инструмент в областта на правата на човека, по който Европейският съюз и неговите държави членки са страни. Конвенцията изисква държавите, които са страни по нея, да насърчават, закрилят и гарантират пълноценното и равноправно упражняване от хората с увреждания на всички човешки права и основни свободи, да способстват за зачитане на вътрешноприсъщото им човешко достойнство.

Конвенцията е ратифицирана от Европейския съюз на 23 декември 2010 г., а малко повече от година след това – на 10 февруари 2012 г., е обнародван Законът за ратифициране на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Конвенцията предвижда предприемане на активни действия от страна на държавните институции, за да се гарантира упражняването на човешките права от хората с увреждания и съобразяването с указаните от нея стандарти. Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания признава езиковата идентичност на общността на глухите и като цяло насърчава използването на жестовия език.

В съвременен аспект слуховата загуба се разглежда не като патология, а като особено състояние на човека. Глухотата обединява хората в уникално културно и езиково общество. В своята общност те развиват субкултура, самобитност и преди всичко визуален език, който е алтернатива на говоримите езици като основно средство за общуване. Признаването на жестовия език гарантира човешкото право на равенство на глухите хора, което им осигурява равноправно участие в живота на обществото.

До настоящия момент в Република България жестовият език се използва в образованието като помощно средство. Децата със слухова загуба използват жестовете както в общуването помежду си, така и при общуването с учителите в различни комуникативни ситуации, главно на разговорно, битово ниво и по-рядко в учебния процес. За да се осигурят условия за усвояването на естествения жестов език, а не само на

калкиращата реч се изисква решаването на редица сериозни въпроси – изследване на лексиката и граматика на българския жестов език, разработване на методически ръководства към българския жестов език, подготовка на педагогическите специалисти, които работят с деца или ученици със слухова загуба, квалификация по български жестов език за педагогически специалисти по учебния предмет български жестов език и други.

В България започва все по-задълбочено да се изучава и разкрива ролята на жестовия език в познавателното и личностното развитие на децата със слухова загуба, както и на неговия потенциал да подпомогне ученето на говоримия български език.

Отчита се необходимостта от ученето и използването на жестовия език както от глухи лица, така и от всички български граждани.

До момента държавата е осигурявала финансови средства за безплатна преводаческа услуга на български жестов език в рамките на 10 часа на всяко глухо лице. Тези часове обаче са недостатъчни, за да се гарантира правото на достъп до пълноценна информация и комуникация.

През 2015 г. беше утвърдена от министъра на образованието и науката концепция по прилагането на чл. 21 „Свобода на изразяване и на мнение, свобода на достъп до информацията“ от Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН – „Въвеждане на жестовия език“. Във връзка с това беше направен кратък анализ на действащата европейска рамка в областта на свободата на изразяване и на мнение, и на свободата на достъпа до информация при използването на жестовия език, както и на състоянието на жестовия език в България. В резултат от анализа приоритетните мерки са заложили в Плана за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания (2015 – 2020), като една тях е и признаване и популяризиране на българския жестов език като езикова система.

По една от дейностите на проект BG05M2OP001-3.003-0001 „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“, финансиран от Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, съфинансирана от Европейския съюз чрез Европейските структурни и инвестиционни фондове, с конкретен бенефициент Министерството на образованието и науката беше осъществено научно изследване, което

доказа, че българският жестов език е самостоятелен език. Освен това проведеното научно изследване аргументира хипотезата, че на територията на българската държава е възникнала лингвистична система, развивана и предавана от поколение на поколение чрез междуличностната комуникация на гражданите със слухова загуба. Разпознаването на жестовата комуникация като сложна лингвистична система променя визията не само за езиковия статус на глухите хора, но и за техния интелектуален и социален потенциал.

Министерството на образованието и науката инициира и подкрепи и други дейности по изпълнението на Плана за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания (2015 – 2020):

- продължаващо научно изследване на граматиката на българския жестов език;
- научно изследване на детската лексика в българския жестов език;
- разработване на методическо ръководство за обучение по български жестов език в предучилищна и начална училищна възраст;
- разработване на методическо ръководство за подготовка на преводачи по български жестов език;
- разработване на методическо ръководство за обучение на сляпо-глухи по български жестов език и алтернативни средства за комуникация.

С приемането на закона ще се насърчи и подкрепи провеждането на научни изследвания, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, създаването на електронни образователни ресурси и на методически ръководства за неговото прилагане в образованието от институции и организации, включително организации на и за хората с увреден слух и на сляпо-глухи, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на общественополезна дейност.

Признаването на жестовия език за естествен самостоятелен език е една от основните цели на глухата общност по целия свят. Няма стандартен път, по който такова признаване да бъде законно включено в националните правни рамки. Докато в някои държави националният жестов език е признат за официален език и вписан като такъв в

конституцията, в други е признат с отделен закон, а в някои страни има защитен статут в определени области, като например образование или достъп до обществени услуги.

Цели, които се поставят с приемането на закона

Проектът на Закон за българския жестов език е разработен в съответствие с Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН и основната му цел е признаване на езиковия статут на българския жестов език и зачитането на правото на глухите лица на изразяване, на информация и на своя идентичност чрез българския жестов език.

Основните цели на закона са:

- признаване на българския жестов език за естествен самостоятелен език;
- осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите лица;
- признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях чрез българския жестов език;
- формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот и за използване на българския жестов език с оглед на осигуряване на равни възможности на глухите и сляпо-глухите лица за тяхното пълноценно приобщаване и участие в обществения живот;
- прилагане на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование и на висшето образование;
- подготовка на специалисти за обучение по български жестов език;
- осигуряване на комуникация с помощта на съвременните информационни технологии чрез българския жестов език.

В Закона са регламентирани правата и задълженията на институциите в системата на предучилищното и училищното образование във връзка с осигуряване на условия за използване на

българския жестов език съобразно загубата на слуха и степента на увреждане на зрението на децата и учениците. Предвидена е възможност за ранно въздействие и ранна подкрепа на глухите и сляпо-глухите деца и ученици чрез българския жестов език. За родителите на глухи или сляпо-глухи деца са определени консултации, свързани с осигуряването на езикова среда за комуникация на български жестов език и за обучение на детето от момента на установяване на слуховата загуба. За родителите е предвидена и възможност за обучения по български жестов език.

Предоставена е възможност за изучаване на българския жестов език в специално образователно направление в детските градини и като специален учебен предмет в училищата, както и за използването му в образователния процес съобразно потребностите на глухите и сляпо-глухите деца и ученици.

Също така е регламентирана възможност при текущите изпитвания и изпитите в системата на училищното образование, както и при педагогическите ситуации в предучилищното образование глухите и сляпо-глухите деца и ученици съобразно индивидуалните си потребности да имат право да използват българския жестов език.

Създадена е възможност и за прилагането на българския жестов език при обучението, развитието и терапевтичната работа с деца и ученици с проблеми в комуникацията и езиковото развитие, които нямат увреждане на слуха. Също така и възможност за използването и създаването на системи за комуникация, които подкрепят подходи на общуване, както и за овладяване на други езикови компетентности.

Уредено е право на ползване на преводачески услуги на български жестов език за глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти, както и възможност за осигуряване на условия за подготовка на специалисти по български жестов език.

В Закона е уредена възможност за създаване на Съвет за българския жестов език с консултативни функции, който да подпомага министъра на образованието и науката при изпълнение на дейностите, свързани с развитието на българския жестов език. Дейността и организацията му на работа се определят с правилник, издаден от министъра на образованието и науката.

Със Закона за българския жестов език е уреден нов режим по отношение на преводаческите услуги. Предвижда се включване на лицата, извършващи преводачески услуги от и на български жестов език, в Списък на преводачите на български жестов език. Включването в него е по желание на преводача и това би му дало възможност да получи възнаграждение за извършената от него преводаческа услуга. Режимът по вписване е регистрационен. Списъкът се води и поддържа от Агенцията за хората с увреждания. Глухите или сляпо-глухите лица упражняват правото си на получаване на преводаческа услуга на български жестов език чрез избран от тях преводач от този списък.

В изпълнение на задълженията на Република България по Конвенцията за правата на хората с увреждания е предвидено на глухите и сляпо-глухите лица да бъде осигурен достъп до информация и комуникация чрез преводачески услуги на български жестов език с осигурен годишен лимит, финансиран от държавата. Министерството на труда и социалната политика организира и координира дейностите, свързани с предоставяне, отчитане и финансиране на преводаческите услуги на български жестов език, които са с определен лимит. Глухите и сляпо-глухите лица имат право на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език до 120 часа годишен лимит, както и право на допълнително ползване на преводачески услуги на български жестов език до 60 часа на семестър за глухи и сляпо-глухи студенти и докторанти.

Извън осигурения лимит глухите и сляпо-глухите лица получават безвъзмездна преводаческа услуга и при хоспитализиране в лечебни заведения за болнична помощ, центрове за психично здраве, центрове за кожно-венерически заболявания и комплексни онкологични центрове, както и при извършване на процесуално-следствени действия по реда на Закона за Министерството на вътрешните работи.

Също така държавните институции и органите на местното самоуправление са длъжни да осигуряват превод на български жестов език при заявяване и/или получаване на административно обслужване от органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление, както и при провеждането на мероприятия, организирани от тях, с участие на лица със слухова загуба и на сляпо-глухи лица, когато лицата предварително са поискали преводач от и на български жестов език.

Законът въвежда и осигуряването на жестов превод на новинарските и актуално-публицистичните предавания с икономическа и политическа тематика от доставчиците на аудио-визуални медийни услуги.

Постигането на всички горепосочени цели гарантира не само достъп до информация, но и по-добър достъп до образование, по-добра реализация и социализация на глухите лица, а оттам и по-добро качество на техния живот.

Финансови и други средства, необходими за прилагането на новата уредба

Средствата за дейностите, предвидени в проекта на Закона за българския жестов език, ще бъдат предоставени от държавния бюджет, чрез бюджета на Министерството на труда и социалната политика, от бюджета на институциите по чл. 21, ал. 4, т. 2 и чл. 25, и за сметка на лечебните заведения по чл. 21, ал. 4, т. 1 от закона, от бюджета на държавните и общинските детски градини и училища, центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 и специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от Закона за предучилищното и училищното образование, както и по европейски и международни проекти и програми и от други източници.

Очаквани резултати от прилагането на новата уредба

С приемането на Закона за българския жестов език ще се изпълни Стратегическа цел 4.2. „Въвеждане на жестовия език” от Плана за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН (2015 – 2020).

Законът ще въведе разпоредби, отнасящи се до признаването и равностойното прилагане на българския жестов език в различни сфери на обществения живот. Чрез него ще се промени в положителен аспект образователната, социалната и културната среда на глухите лица в България, а оттам и ще се повиши качеството на живота им.

Анализ за съответствие с правото на Европейския съюз

Предложеният проект на акт на Министерския съвет не е свързан с прилагането на европейското законодателство, поради което не се налага да бъде изготвена справка за съответствие с правото на Европейския съюз.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)

Становище на администрацията на Министерския съвет

Съгласуването се извършва на основание чл. 21, ал. 5 от Закона за нормативните актове

Проект на акт:	Вид оценка:	Цялостна предварителна
Проект на Закон за българския жестов език		оценка на въздействието
	Становище по ред:	Повторно съгласуване
	Дата:	22.07.2020
	В отговор на №:	№ 0103-322/22.07.2020 г.
	Институция:	Министерство на
		образованието и науката
Диспозитив:	Без препоръки.	
Основание:	Чл. 30в, ал. 2 и ал. 3, т. 1	
	от Устройствения правилник на Министерския съвет и на	
	неговата администрация	

* Съгласно чл. 23 от Наредбата за обхвата и методологията за извършване на оценка на въздействието изводите и относимата информация от извършената цялостна предварителна оценка на въздействието се включват във финансовата обосновка по чл. 35, ал. 1, т. 4 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация.

** При съгласуването по чл. 32 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация се съпоставят кръгът от въпроси, проблеми и решения, разгледани в оценката на въздействието и кръгът от въпроси, засегнати от обхвата на нормативната намеса в проекта на акт.

*** На основание чл. 85, ал. 1 от Устройствения правилник на Министерския съвет и на неговата администрация е необходимо това становище да бъде публикувано заедно с оценката на въздействието и проекта на акт при обществените консултации, провеждани в изпълнение на Закона за нормативните актове.

**ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
„МОДЕРНИЗАЦИЯ НА АДМИНИСТРАЦИЯТА”   /п/**

/КРАСИМИР БОЖАНОВ/

ДОКЛАД
ЗА ЦЯЛОСТНАТА ПРЕДВАРИТЕЛНА
ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО
НА ЗАКОНА ЗА БЪЛГАРСКИЯ ЖЕСТОВ
ЕЗИК

СЪДЪРЖАНИЕ:

ВЪВЕДЕНИЕ

I. ПРИЛОЖЕНА МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЦЯЛОСТНАТА ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

II. ЦЯЛОСТНА ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

1. Описание на проблемите и въпросите, които се уреждат с проекта на нормативен акт
2. Заинтересовани страни
3. Цели, които се поставят при регулирането на обществените отношения с проекта на нормативен акт
4. Възможни варианти за постигане на заложените цели, както и описание на варианта „Без действие“
5. Значителни икономически и/или социални, и/или екологични въздействия, водещи до разходи за заинтересованите страни
6. Значителни икономически и/или социални, и/или екологични въздействия, водещи до ползи за заинтересованите страни
7. Промяна на административната тежест по отношение на заинтересованите страни за всеки от вариантите
8. Описание на негативните (разходите) и положителните (ползите) въздействия за всяка от заинтересованите страни за всеки от вариантите
9. Сравнение на вариантите
10. Проведени консултации
11. Препоръчителен вариант и обосновка към него въз основа на сравнението на вариантите
12. Препоръчителен срок за извършване на последваща оценка на въздействието

ВЪВЕДЕНИЕ

Настоящият доклад съдържа резултатите от извършената цялостна предварителна оценка на въздействието на регулативна намеса на национално равнище, отнасяща се до приемането на Закон за българския жестов език. С тази законодателна инициатива се цели признаване на езиковия статус на българския жестов език и зачитането на правото на глухите лица на изразяване, на информация и на своя идентичност чрез българския жестов език.

Настоящата цялостна предварителна оценка на въздействието е изготвена в Министерството на образованието и науката на основание чл. 20, ал. 3 от Закона за нормативните актове.

I. ПРИЛОЖЕНА МЕТОДОЛОГИЯ ЗА ИЗВЪРШВАНЕ НА ЦЯЛОСТНАТА ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

Настоящата цялостна предварителна оценка на въздействието е насочена към изследване на въздействията от приемането на Закон за българския жестов език. За нейното изготвяне е използвана методология, съобразена с нормативните разпоредби в Закона за нормативните актове и в Наредбата за обхвата и методологията за извършване на оценка на въздействието, както и с препоръките в Ръководството за изготвяне на оценка на въздействието на законодателството, прието с Решение № 728 на Министерския съвет от 05.12.2019 г. В тази връзка при извършването на настоящата оценка на въздействието са използвани следните методи и инструменти:

А/ За събиране на информация и данни:

- Изследване на съдържанието на нормативни, стратегически и аналитични документи, доклади, отчети и литература, относими към темата (кабинетно проучване)
- Проучване на мнението на основни заинтересовани страни чрез консултации и интервюта

Б/ За анализ:

- Качествен анализ:
- Анализ на положителните и отрицателните въздействия в икономически, социален и екологичен план
- Сравнителен анализ на възможните варианти за действие.

II. ЦЯЛОСТНА ПРЕДВАРИТЕЛНА ОЦЕНКА НА ВЪЗДЕЙСТВИЕТО

1. Описание на проблема или въпросите, които се уреждат с проекта на нормативен акт

Конвенцията на Организацията на обединените нации (ООН) за правата на хората с увреждания е първият правно задължителен международен инструмент в областта на правата на човека, по който Европейският съюз и неговите държави членки са страни. Конвенцията изисква държавите, които са страни по нея, да насърчават, закрилят и гарантират

пълноценното и равноправно упражняване от хората с увреждания на всички човешки права и основните свободи, да способстват за зачитане на вътрешно присъщото им човешко достойнство.

Конвенцията е ратифицирана от Европейския съюз на 23 декември 2010 г., а малко повече от година след това – на 10 февруари 2012 г., е обнародван Законът за ратифициране на Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания. Конвенцията предвижда предприемане на активни действия от страна на държавните институции, за да се гарантира упражняването на човешките права от хората с увреждания и съобразяване с указаните от нея стандарти. Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания признава езиковата идентичност на общността на глухите и като цяло насърчава използването на жестовия език. В съвременен аспект слуховата недостатъчност се разглежда не като патология, а като особено състояние на човека. Глухотата обединява хората в уникално културно и езиково общество. В своята общност те развиват субкултура, самобитност и преди всичко визуален език, който е алтернатива на говоримите езици като основно средство за общуване. Признаването на жестовия език гарантира човешкото право на равенство на глухите хора, което им осигурява равноправно участие в живота на обществото.

В изпълнение на поетите ангажименти от държавата ни с подписване на Конвенцията на хората с увреждания и участието ни като държава член на ЕС и на Съвета на Европа, с Решение № 549 на Министерския съвет от 07.07.2016 г. бе приета Националната стратегия за хората с увреждания 2016-2020 г. Съгласно приоритет 1 от стратегията: „Осигуряване на достъп до среда за живеене, до транспорт и транспортни услуги, до информация и до комуникации“, следва да се осигури достъп на хората с увреждания до архитектурната среда (стради, пътища, транспорт, открити обществени пространства, и др.), до информационни и комуникационни услуги, до нови технологии и системи, включително и до интернет пространството. Той е насочен към прилагане регламентите на чл. 9 (Достъпност) и чл. 21 (Свобода на изразяване и на мнение, свобода на достъпа до информация) от Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН. Една от мерките за постигане на целта е: „Признаване и спомагане за използването на езика на жестовите“.

Проблеми, произтичащи от текущото състояние на правната уредба и административните регулации

В Заключителните бележки по началния доклад на България, приети от Комитета на ООН за правата на хората с увреждания на неговото 20-то заседание (27 август – 21 септември

2018 г.), наред с позитивните аспекти и мерките, предприети от България, за да гарантира прилагането на правата на хората с увреждания, са посочени и някои области на опасения и препоръки. Те са свързани с необходимостта от преглед на законодателството и привеждането му в съответствие със свързания с човешките права модел на уврежданията. Препоръчва се в националното законодателство да се гарантира включването на правата на хората с увреждания във всички области на живота, равенство и забрана на дискриминация, с акцент върху правата на децата, жените и деvojките с увреждания. Препоръчва се и осъществяването на диалог между правителството и организациите на хората с увреждания за предприемане на ефективни мерки за утвърждаване правата на хората с увреждания.

По отношение на глухите лица Комитетът препоръчва държавата – страна по Конвенцията, да осигури достъп до информация и комуникация чрез жестов език, както и други системи за комуникация.

Информацията и комуникацията със средствата на говоримия български език (устен и писмен) в значителна степен остава ограничена за хора със слухова загуба. Липсата на слух оказва неблагоприятно влияние върху развитието на редица психични процеси, както и върху осъществяването на пълноценни социални контакти.

По данни от Центъра за информационно осигуряване на образованието (ЦИОО) броят на децата и учениците с увреден слух за учебната 2019/2020 година към началото на втория учебен срок на национално ниво е, както следва:

- Брой на децата с увреден слух в детските градини – 123;
- Брой на децата и учениците, обучавани в специалните училища за обучение и подкрепа на ученици с увреден слух – 377;
- Брой на децата и учениците с увреден слух в специалните училища за обучение и подкрепа на ученици с нарушено зрение (сляпо-глухи) – 6;
- Брой на децата и учениците с увреден слух в центровете за специална образователна подкрепа – 25;
- Брой на децата и учениците с увреден слух в специализираните и неспециализираните училища – 500, от тях с ресурсно подпомагане – 473.

Децата и учениците със специални образователни потребности, които се обучават интегрирано в системата на предучилищното и училищното образование, се подпомагат от 4422 педагогически специалисти, назначени в детските градини и училищата (ресурсни учители, психолози, логопеди, рехабилитатори на слуха и говора, учители за деца с нарушено,

педагогически съветници, учители за деца с умствена изостаналост, възпитатели, педагози други).

По информация на трите специални училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, децата и учениците със слухова загуба в тези училища се обучават от общо 175 педагогически специалисти, като една част от тях са преминали курс на обучение по жестов език от Съюза на глухите в България, някои от тях са придобили висше образование с включена подготовка по български жестов език, а други са придобили професионална квалификация или квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“.

Броят на децата и учениците в специалните училища ежегодно намалява в резултат на политиката за приобщаващо образование и осигуряването на подкрепа за лично развитие на децата и учениците от специалисти, назначени в детските градини и училищата.

В българските специални училища е утвърден дейностно-комуникативният подход към овладяване на говоримия български език. В началния етап на обучението езиковите средства се представят чрез тактилни образи, задоволяващи конкретни потребности в специално организирани комуникативни ситуации и дейности. Усвоен в тактилна форма, езиковият материал поетапно преминава в устен и писмен код според нарастващите компетентности на глухите деца в тези езикови модалности. Устният метод не се използва като единствено средство в езиковото обучение и в общообразователния процес. Жестовият език се допуска като помощно средство. Децата със слухова загуба използват жестовете както в общуването помежду си, така и при общуването с учителите в различни комуникативни ситуации, главно на разговорно, битово ниво и по-рядко в учебния процес.

Учени и преподаватели в българските висши училища разработват научно обосновани специализирани жестови речници и програми за подпомагане на учениците със слухови нарушения по конкретни учебни предмети. Подобни мултимедийни програми и жестови речници са „Мултимедияен жестов речник за деца“, „Човек и природа“, „Физика и астрономия“, овладяване на английски език и др. Целта е да се обогати жестовия лексикон в различни области на човешкото познание и дейности, като се създаде база за повишаване на конвенционалността на жестовете и се разшири възможността за тяхното използване по естествен и калкиращ начин в общуването.

С подкрепата на Министерството на образованието и науката са проведени обучения от специалисти от Съюза на глухите в България (СГБ) на учители от специалните училища за ученици с увреден слух с цел овладяване на жестовия език – калкиращата реч.

По информация на специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, броят на обучените и необучените специалисти по български жестов език в тези училища е, както следва:

- София – обучени: 100, необучени: 5;
- Пловдив – обучени: 31, необучени: 14;
- Търговище – обучени: 19, необучени: 6.

Като цяло обаче компетентността на педагозите в специалните училища в използването на жестове е ограничена. Лицата, владеещи български жестов език, което е удостоверено с документ, издаден преди влизането в сила на този закон от Национално представителната организация на глухите в България – СГБ, ще е необходимо да валидират знанията си, за да придобият повече умения за използването му в процеса на обучението на децата със слухова загуба.

Студентите по специална педагогика (слухово-речева рехабилитация) изучават жестовия език като задължителна дисциплина, а студенти от другите педагогически специалности – като избираема, но само в 30 часа и с ограничен брой теми. Със закона е предвидено висшите училища да осигурят условия за необходимата подготовка на специалисти по български жестов език.

Като цяло обаче интегрирането на жестовия език в образователния процес и в изучаването на говоримия език е ограничено и не е системно регламентирано. Билингвизмът в обучението на глухите ученици изисква решаването на редица сериозни въпроси за квалификацията на специалистите, ангажирани с прилагането на този подход, както и за усвояването на естествения жестов език, а не само на калкиращата реч. Чрез жестовите символи голяма част от абстрактните понятия стават достъпни за учениците с увреден слух и по този начин те са в състояние да формират абстрактно мислене.

За децата и учениците със слухова загуба са разработени и утвърдени от министъра на образованието и науката учебни програми по специални учебни предмети (развитие на речта; развитие на речта и произношение/индивидуална рехабилитация на слуха и говора; фонетична ритмика; моторика; музикални стимулации; реч и предметна дейност), но липсва такава за обучението по български жестов език.

За да се преодолеят трудностите и осигурят условия за усвояването на естествения жестов език, а не само на калкиращата реч, се изисква решаването на редица серпозни въпроси – продължаване на изследването на лексиката и граматиката на българския жестов език, разработване на методически ръководства към българския жестов език, подготовка на педагогическите специалисти, които работят с деца или ученици със слухова загуба, квалификация по български жестов език за педагогически специалисти по специалния учебен предмет български жестов език и други.

Със закона е предвидено да се въведе специален предмет по български жестов език, като педагогическите специалисти, които ще провеждат обучение по този предмет ще е необходимо да придобият и професионална квалификация „учител по български жестов език“.

До момента държавата е осигурявала финансови средства за безплатна преводаческа услуга на български жестов език в рамките на 10 часа на всяко глухо лице. Тези часове обаче са крайно недостатъчни, за да се гарантира правото на достъп до пълноценна информация и комуникация на глухите хора.

В случай, че не се създадат условия за усвояването, както и прилагането на българския жестов език и други системи за комуникация в обучението на деца и ученици със слухова загуба, ще се ограничи възможността за личностното им развитие и пълноценно участие в образователния процес.

При липса на подкрепа чрез преводачески услуги от и на български жестов език ще продължи липса на информация и комуникация чрез достъпния визуален език за глухите лица и невъзможността за независим живот и равноправното участие на глухите и сляпо-глухите лица в обществото.

С оглед провеждането на ефективна и съдържателна комуникация по проблемите на лицата със слухова загуба започна работата по изготвянето на проект на Закон за българския жестов език.

Въпроси, които се уреждат с настоящия проект на нормативен акт

През последните две десетилетия политиките относно хората с увреждания у нас коренно се променят. Ако преди фокусът на внимание е бил върху грижите и подпомагането, сега на преден план са човешките права и равнопоставеността. Обръща се внимание на специфичните проблеми за общността на глухите, свързани с комуникацията между тях и другите членове на обществото, затрудненията при ползване на административни услуги, невъзможността им за достъп до информация, предоставяна от телевизията и радиото.

За решаване на идентифицираните специфични проблеми на хората със слухова загуба в Р. България са предприети описаните по-горе мерки, в т.ч. и настоящата законодателна инициатива.

С настоящия проект на нормативен акт се уреждат въпросите, свързани с признаването на българския жестов език като естествен самостоятелен език и със зачитането на правото на глухите лица на изразяване, на информация и на своя идентичност чрез българския жестов език. Регламентира се изучаването на българския жестов език и използването му в образованието, предоставянето и използването на преводачески услуги от и на български жестов език, както и финансирането на дейностите, свързани с използването и развитието на българския жестов език.

В България все по-задълбочено се отчита необходимостта от ученето и използването на жестовия език както от глухи хора, така и от други български граждани. Започна изучаването на ролята на жестовия език в познавателното и личностното развитие на децата със слухова загуба, както и разкриването на неговия потенциал да подпомогне ученето на говоримия български език. От 2010 година се забелязват някои прояви на научен изследователски интерес към тази проблематика – „Човешката глухота – социокултурна идентичност и личностно функциониране” (Ц. Попзлатева, 2010), „Жестовата комуникация в обучението и рехабилитацията на глухите деца” (Б. Алексов, 2012), „Знаковият език на българските глухи хора – социален продукт, ценност и отговорност на цялото българско общество” (Ц. Попзлатева, 2014), „Семнотични аспекти на жестовия език” (С. Лозанова 2015) и др. Мултилатералният проект на ЕК „Знаковият език в училище” (2011-2013), осъществен чрез съвместната работа на изследователски екипи на България, Германия и Австрия (www.sign-language_school@eu.com), е постижение в опита за апробиране на билингвистичен подход в образованието на децата с увреден слух.

През 2015 година е утвърдена от министъра на образованието и науката Концепция за промени в нормативната уредба по прилагането на чл. 21 „Свобода на изразяване и на мнение, свобода на достъп до информацията“ от Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН – „Въвеждане на жестовия език“. В тази връзка е направен кратък анализ на действащата европейска рамка в областта на свободата на изразяване и на мнение, на свободата на достъпа до информация при използването на жестовия език, както и на състоянието на жестовия език в България.

Планът за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания (2015–2020) в т. 4.2. определя въвеждането на жестовия език. Предвидени са редици мерки – признаване и популяризиране на българския жестов език като езикова система, осигуряване на обучителни модули по жестов език, осигуряване на преводачески услуги и технически комуникационни средства според потребностите на глухите хора, въвеждане на българския жестов език като език в специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух и др.

По една от дейностите по проекта на Министерството на образованието и науката „Подкрепа за равен достъп и личностно развитие“ по Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 – 2020 година е осъществено научно изследване и е научно доказано, че българският жестов език е самостоятелен език. Освен това проведеното научно изследване аргументира хипотезата, че на територията на българската държава е възникнала лингвистична система, развивана и предавана от поколение на поколение чрез междуличностната комуникация на гражданите със слухова загуба. Разпознаването на жестовата комуникация като сложна лингвистична система променя визията не само за езиковия статус на глухите хора, но и за техния интелектуален и социален потенциал.

С оглед преодоляването на ограничения достъп до информация на лицата със слухова загуба Министерството на образованието и науката от 2018 година периодично представя новини на жестов език в сферата на образованието.

Освен това Министерството на образованието и науката иниципира и подкрепя и други дейности по изпълнението на Плана за действие, а именно научни разработки от висши училища и от юридически лица с нестопанска цел, както следва:

- Третия етап на научното изследване на граматиката в българския жестов език;
- Научно изследване на детската лексика в българския жестов език;
- Разработване на методическо ръководство за обучение по български жестов език в предучилищна и начална училищна възраст;
- Разработване на методическо ръководство за подготовка на преводачи по български жестов език;
- Разработване на методическо ръководство за обучение на сляпо-глухи хора по български жестов език и алтернативни средства за комуникация.

В резултат от анализа може да се каже, че жестовият език на хората с увреден слух в България не е изследван задълбочено и няма признат статут на езикова система, липсва богат,

граматически правилен жестов език, съществува противоречие между представителите на обществото на глухите по отношение на жестовите речници и към естествено възникналата и развиваща се жестова комуникация. За да се преодоляят трудностите е необходимо да се предвиди система от подходящи мерки за подкрепа, за осигуряване на максимален достъп на всички лица с увреден слух до информация и до възможности за свободно изразяване и мнение. Мерките трябва да намерят своето място в съответните нормативни актове. Те трябва да се прилагат, като се отчитат основните права на човека, основните свободи и човешкото многообразие. Акцентът е пренасочен изцяло към правото на равнопоставеност, вместо грижа и подпомагане. В тази връзка са заложили приоритетни мерки в Плана за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания (2015 – 2020), като една от тях е признаване и популяризиране на българския жестов език като езикова система.

Министерството на образованието и науката ще продължи да насърчава и подкрепя провеждането на научни изследвания, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, създаването на електронни образователни ресурси и на методически ръководства за неговото прилагане в образованието от институции и организации, включително организации на и за хората с увреден слух и на сляпо-глухи лица, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица с нестопанска цел за осъществяване на обществено полезна дейност.

Това дава основание за изготвяне на проект на закон за признаването и равностойното прилагане на българския жестов език в различни области на общественния живот. За целта е важно да се стимулира научноизследователската дейност за надграждането и използването на българския жестов език.

Въвеждане и използване на жестовия език в Европа

Признаването на жестовия език като официален език е една от основните цели на глухата общност по целия свят. Няма стандартен път, по който такова признаване да бъде законно включено в националните правни рамки. В четири европейски държави – Австрия, Финландия, Португалия и Унгария националният жестов език е признат за официален език и е вписан като такъв в конституцията. В някои страни има защитен статут в определени области, като например образование или достъп до обществени услуги.

В различните европейски държави към настоящия момент има различна законова уредба по отношение на жестовия език. Прегледът ѝ може да се обобщи така:

- Отделен образователен закон, който урежда правата на жестовия език, има в следните държави: Белгия (в двете провинции – Фландрия и Валония), Чехия, Словакия, Дания, Естония, Финландия, Франция, Гърция, Унгария, Португалия, Нидерландия, Швеция, Ирландия, Литва.

- Закон, който признава правата на езика на знаците за глухи хора има в Австрия, Германия, Литва, Латвия, Полша, Португалия, Румъния, Словакия, Испания, Великобритания.

- Закон, който позволява на глухите хора да имат достъп до информация чрез езика на знаците в сферата на здравеопазването има в Чехия, Дания, Германия, Великобритания.

- Закон, който гарантира на глухите хора да имат достъп до езика на жестовите по време на работа има в Дания и Белгия в провинция Фландрия.

- Закон, който гарантира, че глухите хора ще имат достъп чрез езика на знаците по време на наказателна процедура, като например да бъдат арестувани или призовани в съда има в Австрия, Чехия, Финландия, Франция, Унгария, Нидерландия, Великобритания.

- Закон за преводачески услуги от и на жестов език има в Белгия (в двете провинции – Фландрия и Валония), България, Дания, Финландия, Германия, Гърция, Унгария, Литва, Латвия, Полша, Португалия, Словакия, Словения.

- Закон, който изисква медиите да гарантират някои права на езика на знаците има в Белгия (в провинция Фландрия), Чехия, Дания, Финландия, Германия, Гърция, Унгария, Литва, Нидерландия, Словакия, Великобритания.

Съгласно реферативен обзор „Правото на свобода на изразяване на мнение и достъп до информация на хората с увреждания в Европа“, 2014 г., изготвен от Националния център за информация и документация, признаването на жестовия език в европейските страни е уредено по следния начин:

В Германия от 1 май 2002 г. жестовият език е приет със закон за пълноправен език и глухите лица могат да го използват при комуникация с администрацията.

В Австрия от месец септември 2005 година жестовият език е признат за независим език и е вписан като такъв в конституцията на страната.

Във Франция френският жестов език е признат като отделен език със закон от 11 февруари 2005 г.

В Белгия франкофонският език на знаците е признат на 21 октомври 2003 г. във Френската общност като официален език, наравно с френския, фламандския, холандския и

немския език. Парламентът на Фламандската общност официално признава фламандския жестов език на 26 април 2006 г.

В Италия италианският жестов език може да бъде използван в обучението на глухи деца в рамките на двуезичието.

В Испания автономните провинции Каталония, Андалусия и Валенсия признават регионалния жестов език.

В Португалия португалският жестов език е признат в конституцията.

В Дания жестовият език е признат за пълноправен през 1991 г. Той се използва в образованието на децата със слухова загуба. Ползването на жестов преводач е безплатна услуга в сферата на здравето, професионалното обучение, културата и др.

В Норвегия норвежкият жестов език е признат като официален език на глухите хора.

Във Финландия финландският жестов език е признат в конституцията от август 1995 година.

В Исландия от 1999 година в обучението на децата със слухова загуба се прилага билингвистичният подход.

Във Великобритания няколко закона съдържат разпоредби, отнасящи се до използването на жестовия език в различни области: правосъдие, администрация, здравеопазване, аудиовизуална комуникация и др.

В Ирландия ирландският жестов език се използва в обучението на деца със слухова загуба.

В Швеция двуезичието е признато през 1981 година.

В Швейцария жестовият език не е официално признат, но неговата употреба е взета под внимание при изготвянето на закони и наредби.

В Естония жестовият език се изучава с определен брой часове годишно в рамките на двуезичното обучение.

В Кипър устното обучение е задължително в училищата, жестовият език се преподава отскоро. Използването на преводач е позволено от закона.

В Полша жестовият език е признат като водещ език в образованието на деца със слухова загуба.

В Чехия на 11 юни 1998 г. е обявено равенство между говоримия и жестовия език.

В Словакия словашкият жестов език е защитен със закон от 26 юни 1995 г. Глухите хора могат да го използват и да се обучават на този език, но той няма статут на официален език.

В Унгария е приет Закон за жестовия език със статут на официален език.

В Словения словенският жестов език е признат през 2002 година. Глухите хора могат да бъдат обучавани на този език с годишно финансиран брой часове за преводач.

В Румъния жестовият език е признат като средство за комуникация.

Към настоящия момент Република България е в процес на уреждане в законодателството на признаването на езиковия статут на българския жестов език.

2. Заинтересовани страни

Предвид предмета на законодателната инициатива е налице широк кръг заинтересовани и засегнати страни, върху които новата регулация ще окаже влияние.

Пряко засегнати страни са:

1. Хората със слухова загуба (глухи и сляпо-глухи) и техните семейства;
2. Преводачите от и на български жестов език;
3. Педагогическите специалисти в специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, ресурсните и профилираните ресурсни учители, които обучават деца и ученици със слухова загуба в системата на предучилищното и училищното образование.

Други заинтересовани страни (според институционалната им характеристика и степента на ангажираност) са:

1. Неправителствени организации на и за хора с увреден слух: Съюз на глухите в България и Младежка организация към него, Асоциация на родителите на децата с увреден слух, Асоциация на гражданите с увреден слух в България, Националната асоциация на преводачите на жестов език в България, Национална асоциация на сляпо-глухите в България, Фондация „Заслушай се“, Гражданско движение „Бъдеще за глухите в България“, Фондация „Взаимно“, Фондация „Глухи без граници“, Фондация „Яника“, Младежка организация на глухите активисти и други. Те са създадени с цел подобряване качеството на живот на глухите хора в България, осигуряване на равен достъп до информация, комуникация, качествено образование и професионално развитие;

2. Администрации, извършващи дейности, свързани с хората със слухова загуба – министерства, държавни и изпълнителни агенции като Агенция за хора с увреждания, Агенция

за социално подпомагане, Националната агенция за професионално образование и обучение и др., областни и общински администрации, органи на съдебната власт и др.;

3. Детските градини и училищата, обучаващи деца и ученици със слухова загуба, както и центровете за подкрепа за личностно развитие;

4. Висшите училища в Република България – както по отношение на глухите студенти и докторанти обучавани в тях, така и по отношение организацията на обучението в професионални направления "Педагогика" и "Педагогика на обучението по ..." в специалности „Логопедия“ и „Специална педагогика“ с цел подготовка на специалисти за работа с деца и ученици със слухова загуба;

5. Българската академия на науките и научните организации в Република България – по отношение на научните изследвания, свързани с българския жестов език;

6. Средствата за масово осведомяване, в т.ч. телевизии, радиона и други медии;

7. Бизнесът, работодателите, предлагащи работни места и наемащи на работа хора с различна степен на слухова загуба.

В България няма официална статистика за хората със слухови нарушения, но по информация на Съюза на глухите в България в страната има над 120 000 лица с различна степен на слухова загуба – глухи, слабочуващи и сляпо-глухи, като броят на ползващите български жестов език е около 12 000 души.

За преобладаващата част от глухите лица жестовият език е основно средство за комуникация и за пълноценно осъществяване на техните човешки и граждански права. Представителите на глухата общност и неправителствените организации за защита на правата им са пряко засегнати, тъй като със законодателната инициатива се цели значително подобряване на социалното и икономическо състояние на лицата с различна слухова загуба.

Към Съюза на глухите в България (СГБ) функционира Национален методически и консултативен център по проблемите на образованието и жестовия език.

Студентите по специалност „Специална педагогика“ изучават българския жестов език като задължителна дисциплина, а студенти от другите педагогически специалности – като избираема.

Учени и преподаватели в българските университети разработват научно обосновани специализирани жестови речници и програми за подпомагане на учениците с различна степен на слухова загуба по конкретни учебни предмети.

В българските специални училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, жестовият език се допуска като помощно средство. Децата със слухова загуба използват жестовете както в общуването помежду си, така и при общуването с учителите в различни комуникативни ситуации, главно на разговорно, битово ниво и по-рядко в учебния процес.

Жестовият език се адаптира и използва за сляпо-глухи лица според степента на увреждане на зрението.

С подкрепата на Министерството на образованието и науката са проведени обучения от специалисти от Съюза на глухите в България на учители от специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, с цел овладяване на жестовия език и придобиване на повече умения за използването му в процеса на обучението на децата и учениците със слухова загуба.

В Националната агенция за професионално обучение и образование е в ход дейността по утвърждаване на държавния образователен стандарт за придобиване на професионална квалификация по професия или по част от професия „Преводач от и на български жестов език“.

В обобщение може да се отбележи, че всички български граждани, физически и юридически лица в Република България са пряко или косвено заинтересовани/засегнати от приемането на Закона за българския жестов език.

3. Цели, които се поставят при регулирането на обществените отношения с проекта на нормативен акт

Предложеният Закон за българския жестов език цели да признае езиковия статус на българския жестов език и зачитането на правото на глухите лица на изразяване, на информация и на своя идентичност чрез българския жестов език в съответствие с принципите на Конвенцията на Организацията на обединените нации за правата на хората с увреждания, приета от Общото събрание на ООН.

Стратегическите цели на Закона са:

- Признаване на българския жестов език като естествен самостоятелен език;
- Осигуряване на равен достъп до всички сфери на общественния живот чрез българския жестов език;
- Осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите лица;
- Признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях;

- Формиране на устойчиви нагласи и мотивация за учене през целия живот и за използване на българския жестов език с оглед осигуряване на равни възможности на глухите лица за тяхното пълноценно приобщаване и участие в общественния живот;

- Прилагане на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование;

- Подготовка на специалисти за обучение по български жестов език;

- Осигуряване на комуникация с помощта на съвременните информационни технологии чрез българския жестов език.

С оглед постигане на стратегическите цели на Закона за българския жестов език, с приемането му се очаква и постигането на следните оперативни цели:

1. Регламентиране на правата и задълженията на институциите в системата на предучилищното и училищното образование във връзка с децата и учениците със слухова загуба за осигуряване на условия за използване на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование;

2. Осигуряване на възможност за децата със слухова загуба за ранно въздействие и ранна подкрепа чрез българския жестов език;

3. Регулиране на начина за предоставяне на информация и извършване на консултации на родителите за осигуряване на езикова среда за комуникация на български жестов език, както и за възможностите за използване на различни системи за комуникация и обучение на детето от момента на установяване на слуховата загуба;

4. Провеждане на обучения по български жестов език за родителите на децата и учениците със слухова загуба;

5. Регламентиране в системата на предучилищното и училищното образование на възможност за изучаване на българския жестов език в специално образователно направление в детските градини и като специален учебен предмет в училищата, както и за използването му в учебния процес съобразно потребностите на децата и учениците със слухова загуба;

6. Регламентиране на възможност за използване на българския жестов език при текущите изпитвания и изпитите на учениците със слухова загуба;

7. Осигуряване на условия за подготовка на специалисти по български жестов език, за насърчаване на научни изследвания, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, за създаване на електронни образователни ресурси и на методически ръководства за неговото прилагане в образованието;

8. Уреждане право на ползване на преводачески услуги от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите хора.

Постигането на всички горепосочени цели може да се осъществи след приемането на Закона, в хода на неговото прилагане. С това ще се гарантира не само достъпът до информация, но и по-добър достъп до образование, по-добра реализация и социализация на глухите хора, а оттам и по-добро качество на техния живот.

4. Възможни варианти за постигане на заложените цели, както и описание на варианта "Без действие"

В процеса на изготвяне на настоящата оценка на въздействието са идентифицирани следните варианти на действие:

Вариант 0 - „Без действие“ (нулев вариант)

Вариант 1 - Промени в съществуващата правна уредба

Вариант 2 - Законодателна намеса чрез приемане на Закон за българския жестов език

Посочените варианти на действие се различават помежду си относно прилагания подход и интензивност на интервенцията. Те са тясно свързани с причините за проблема и с поставените цели на законодателната инициатива.

Вариант 0 - „Без действие“

Нулевият вариант означава да не се предприемат никакви действия. При него се изхожда от позицията, че идентифицираните проблеми ще се саморазрешат без каквато и да е регулативна намеса. Ако се приложи вариантът „Без действие“ ще продължи да липсва трайно уреждане на обществените отношения, свързани с признаването на езиковия статус на жестовия език и използването му от глухите и сляпо-глухите хора; зачитането на правото на глухите лица на изразяване, на информация и на своя идентичност чрез българския жестов език; трайно уреждане право на ползване на преводачески услуги от и на български жестов език за глухите и сляпо-глухите хора. Ще продължи да липсва предоставянето на допълнителна подкрепа и чрез българския жестов език на глухи и сляпо-глухи деца и ученици за личностното им развитие и за пълноценното им учение в образователния процес. Ще продължи да липсва информираност и комуникация чрез достъпния визуален език на глухите лица и възможност за осигуряване на независим живот и равноправното участие на глухите хора в обществото.

Нулевият вариант не може да бъде предпочетен, тъй като са налице достатъчно доказателства, че проблемите, посочени в настоящата оценка на въздействието, които трябва да се разрешат с приемането на Закон за българския жестов език, се отнасят до липсата на въведени мерки по регулиране. Съществуващата правна уредба по въпросите, отнасящи се до хората със слухова загуба, не създава достатъчно благоприятни условия за успешното регулиране на отношенията в полза на гражданите, обществото и държавата в стратегически план, следователно е необходима регулаторна интервенция чрез приемане на Закон за българския жестов език. Поради горензложеното Вариант 0 не е препоръчителен.

Вариант 1 – Промени в съществуващата правна уредба.

Този вариант може да бъде осъществен чрез изменения и допълнения в редица нормативни актове, като например: Закона за предучилищното и училищното образование, Закона за интеграция на хората с увреждания, Закона за радиото и телевизията, Административнопроцесуалния кодекс, Гражданския процесуален кодекс, Наказателно-процесуалния кодекс, Наказателния кодекс, с цел преодоляване на идентифицираните проблеми. С прилагането на този вариант не би се постигнала необходимата регулативна намеса в нейната пълнота и задълбоченост. Не са налице данни, които да показват, че проблемите могат да се разрешат с изменения и допълнения в отделни нормативни актове. Прилагането на Вариант 1 би могло да доведе до частично постигане на целите, но при неговото реализиране отрицателните въздействия може бъдат много повече от положителните и като цяло би бил лошо управленско решение. Възможно е усложняване на регулирането поради съществуващи потенциални рискове от липса на времева и/или институционална несинхронизираност на нормативните промени. По тази причина е идентифицирана необходимост от регулаторна намеса чрез приемане на Закон за българския жестов език с цел трайно уреждане на въпроса, предвид значимостта му за хората със слухова загуба, за обществото и държавата. В тази връзка Вариант 1 не е препоръчителен.

Вариант 2 - Законодателна намеса чрез приемане на Закон за българския жестов език (Закон).

Законодателната инициатива е насочена към изпълнението на поетия от държавата ни ангажимент с подписване на Конвенцията на хората с увреждания и участието ни като държава член на ЕС и на Съвета на Европа, с цел признаване на езиковия статут на българския жестов език, както и гарантиране правото на глухите и на сляпо-глухите лица да могат да изучават,

усвояват и използват българския жестов език, както и производните му системи, и да имат достъп до преводачески услуги на български жестов език, финансирани от държавата.

Проектът на Закон за българския жестов език е структуриран в пет глави и обхваща следните групи въпроси:

- Предмет, принципи и цели на закона;
- Изучаване на българския жестов език и използването му в образованието;
- Предоставяне и използване на преводачески услуги от и на български жестов език;
- Съвет за българския жестов език;
- Финансиране.

Проектът на Закон за българския жестов език съдържа следните основни положения:

Законът признава българския жестов език за естествен самостоятелен език и създава условия за премахването на всякакви ограничения при общуването на глухите и сляпо-глухите лица и при използването на българския жестов език за комуникация с другите членове на обществото.

За родителите на децата със слухова загуба се провеждат консултации, свързани с използването на българския жестов език и се организират и провеждат обучения за тях. При осъществяването на консултации и обучения с родители на глухи или сляпо-глухи деца и ученици, институциите може да взаимодействат с организации на и за хората с увреден слух и на сляпо-глухите хора, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица в обществена полза.

За глухите и сляпо-глухите деца се осигурява ранно въздействие и ранна подкрепа чрез българския жестов език. Децата със слухова загуба в детските градини имат право да изучават българския жестов език в специално образователно направление.

Учениците в специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, и учениците със слухова загуба, обучаващи се в училищата от системата на предучилищното и училищното образование, имат право на обучение по български жестов език като специален учебен предмет. Учениците без слухова загуба може да се обучават за придобиване на допълнителна подготовка по български жестов език във факултативните учебни часове, а децата без слухова загуба може да изучават български жестов език в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие. Освен това при текущите изпитвания

и изпитите в системата на училищното образование, както и при педагогическите ситуации, децата и учениците със слухова загуба имат право да използват българския жестов език.

Глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти, в процеса на обучението си за придобиване на висше образование, имат право на безвъзмездно ползване на преводачески услуги на български жестов език на български жестов език до 60 часа на семестър.

В изпълнение на задълженията на държавата ни по Конвенцията за правата на хората с увреждания е предвидено на глухите лица да бъде осигурен достъп до информация и комуникация чрез преводачески услуги на български жестов език с осигурен лимит, финансиран от държавата. Министерството на труда и социалната политика ще организира и координира дейностите, свързани с предоставяне, отчитане и финансиране на преводаческите услуги. Условиата и редът за отпускане, изменение, спиране, прекратяване, възобновяване, отчитане и изплащане на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език ще се определят с наредба на министъра на труда и социалната политика.

Въз основа на заявление-декларация по образец, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане, придружено с медицински документи и/или експертно решение на ТЕЛК или НЕЛК, глухото или сляпо-глухото лице има право на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език от 10 часа месечно, но не повече от 120 часа годишен лимит. Глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти, в процеса на обучението си за придобиване на висше образование, освен посочения осигурен лимит, имат право на допълнително ползване на преводачески услуги на български жестов език до 60 часа на семестър.

Минималният размер на средствата за заплащане на един час безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език, предоставена на глухо или сляпо-глухо лице, се определя с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика.

Извън осигурения лимит глухите или сляпо-глухите лица ще получават безвъзмездна преводаческа услуга и при хоспитализиране в държавни и общински лечебни заведения за болнична помощ, и при оказване на спешна медицинска помощ и/или при извършване на процесуално-следствени действия по реда на Закона за Министерството на вътрешните работи.

Също така държавните институции и органите на местното самоуправление ще са длъжни да осигуряват превод на български жестов език при административно обслужване от

органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление, както и при провеждането на мероприятия, организирани от тях, с участие на лица със слухова загуба и на сляпо-глухи лица.

Със Закона за българския жестов език се урежда нов режим по отношение на преводаческите услуги. Предвижда се включване на лицата, извършващи преводачески услуги от и на български жестов език в Списък на преводачите на български жестов език. Включването в него е по желание на преводача и това би му дало възможност да получи възнаграждение за извършената от него преводаческа услуга от държавата. Режимът по вписване ще бъде регистрационен. Списъкът ще се води и поддържа от Агенцията за хората с увреждания и ще съдържа: идентификационен номер на преводача; дата на вписване на преводача; име и фамилия на преводача; населено място, в което се намира настоящият адрес на преводача; телефонен номер и/или електронен адрес на преводача; часови диапазон, през който услугата може да бъде предоставена от преводача; предпочитани области на жестов превод. Всяко лице, което желае да предоставя преводачески услуги от и на български жестов език, подава лично или чрез упълномощено от него лице до Агенцията за хората с увреждания заявление за вписване в списъка, както и свидетелство за придобита степен на професионална квалификация, съответно удостоверение за придобита квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“. За вписването в списъка няма да се изисква такса и няма да има разходи от страна на желаещите да бъдат включени в списъка.

Той ще се публикува на интернет страницата на Агенцията, при спазване на нормативните изисквания за защита на личните данни. Глухите или сляпо-глухите лица ще упражняват правото си на получаване на преводаческа услуга на български жестов език чрез избран от тях преводач от този списък.

Лице, включено в Списъка на преводачите по български жестов език, може да бъде отписано при изразено негово желание, поставяне под запрещение, констатиране на системни нарушения при отчитането на преводаческите услуги или смърт на преводача. Отписването ще се извършва след заповед на изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания.

В проекта на Закон за българския жестов език не са предвидени административни наказания за упражняване на преводаческа дейност без вписване в Списъка, защото включването в него е по желание на преводача. Преводачески услуги от и на жестов език може да се извършват и от преводачи на свободна практика, но те няма да попаднат в приложното

поле на този закон, респективно няма да бъдат финансирани от държавата. По тази причина не са посочени конкретни нарушения, за които да бъдат налагани санкции и конкретни размери на санкциите, съответно не може да бъде прогнозиран размер на очакваните приходи от глоби и имуществени санкции.

В Закона е уредена възможност за създаване на Съвет за българския жестов език, с консултативни функции, който да подпомага министъра на образованието и науката при изпълнение на дейностите, свързани с използването и развитието на българския жестов език. Съветът се състои от 14 членове и включва:

1. Двама представители на Министерството на образованието и науката и един представител на Министерството на труда и социалната политика;
2. Двама хабилитирани преподаватели от академичната общност – лингвист и специален педагог, и един представител на Българската академия на науките;
3. Един представител на Българската академия на науките;
4. Петима представители на общността на глухите хора и на сляпо-глухите хора;
5. Един представител на специално училище за ученици със сензорни увреждания – увреден слух;
6. Двама преводачи от и на български жестов език.

Финансовото осигуряване на дейностите, свързани с използването и развитието на българския жестов език, се осъществява със средства от държавния бюджет чрез бюджета на МТСП, от бюджета на институциите по чл. 21, ал. 4 и чл. 25 от настоящия закон, бюджетите на държавните и общинските детски градини и училища и специализираните обслужващи звена по чл. 50, ал. 1, т. 5 от ЗПУО; със средства от европейски и международни проекти и програми и други източници. Прогноза за индикативния размер на необходимите средства е дадена по-подробно в т. 5 от настоящия доклад (страница 28 – 29).

Със закона се въвежда легално определение на някои термини, като „Глухо лице“, „Сляпо-глухо лице“, „Български жестов език“, „Езикова среда“, „Профилиран ресурсен учител“ и др.

Министерството на образованието и науката насърчава и подкрепя научни изследвания на организации, включително на и за хора с увреден слух и на сляпо-глухи хора, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието.

С приемането на Законопроекта Република България ще изпълни свои международни ангажименти, произтичащи от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания, както и ще се регулират обществени отношения, които до момента не са уредени пълноценно на законодателно ниво.

Анализ на въздействията на всеки от вариантите:

I. Определяне на икономическите въздействия на всеки вариант:

- По отношение на конкуренцията – Вариант 0 би затруднил свободното движение на работници, в частност на хора със слухова загуба, поради невъзможността им да общуват с работодателите, както и с останалите работници и служители;

- По отношение на иновациите и изследванията – Вариант 0 не би оказал въздействие, Вариант 1 би имал частично въздействие, а Вариант 2 би оказал пряко положително въздействие върху стимулирането на научни изследвания, свързани с изучаването, развитието и използването на българския жестов език;

- По отношение на академичните или промишлени изследвания – Вариант 0 няма въздействие, Вариант 1 може да окаже частично въздействие, а Вариант 2 насърчава изследванията в областта на техника и технологии, облекчаващи общуването на глухите хора с другите членове на обществото;

- Аналогично е и въздействието по отношение на правата върху интелектуалната собственост (патенти, търговски марки, авторско право, ноу-хау права) при създаването на техника и технологии в помощ на хората със слухова загуба.

- По отношение на специфични региони или сектори – Варианти 0 и 1 не биха оказали съществено влияние. Вариант 2 би имал по-съществен ефект върху определени сектори в леката промишленост – шивашка, обувна, хранително-вкусова, производство на мебели, цветарство и др., в които традиционно биват наемани хората със слухова загуба. Въздействието би било насочено към осигуряване на заетост и по-ниска безработица в тези отрасли. Прилагането на Вариант 2 би имало и специфично регионално въздействие по отношение на работните места – създаване на заетост и трудова реализация за хората със слухова загуба в големите градове като София, Пловдив, Варна и др.

I. Определяне на социалните въздействия на всеки вариант:

- По отношение на балансираното демографско развитие – Варианти 0 и 1 не биха оказали съществено влияние. Вариант 2 би могъл да води до намаляване броя на емигриращите млади хора в репродуктивна възраст, в частност на млади хора със слухова загуба, предвид

факта, че с прилагането му (обучение по жестов език, осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга) за тях ще се създаде по-добра възможност за комуникация, за професионална и личностна реализация в България. В тази връзка Вариант 2 би допринесъл и за създаване на равни възможности за пълноценен социален и продуктивен живот за всички социални групи, както и за създаване на условия за равни възможности за всички и недопускане на пряка или косвена дискриминация;

- По отношение на заетостта и пазара на труда – Вариант 0 би имал по-скоро негативно въздействие, тъй като ако не се предприемат никакви действия няма да се улесни социалното включване на хората със слухова загуба и тяхната реализация на пазара на труда. Вариант 1, който предполага частични законодателни промени, също не би способствал за повишаване на тяхната заетост. За разлика от тях Вариант 2 улеснява създаването на нови работни места, тъй като чрез обучението по жестов език и чрез ползването на безвъзмездна преводаческа услуга се улеснява комуникацията и се създава възможност за трудова реализация на глухите хора;

- По отношение на стандартите за качеството на работата – Вариант 2 подпомага достъпа на работниците със слухова загуба или на лицата, търсещи работа до продължаващо, в т. ч. продължаващо професионално обучение. Варианти 0 и 1 нямат съществено въздействие;

- По отношение на социалното включване и социалната закрила – Вариант 2 улеснява достъпа на глухите хора до услугите, свързани с намиране на работа и достъпа им до пазара на труда. Неговото прилагане ще подпомогне социалното включване и социалната им закрила чрез признаване правото на хората със слухова загуба да ползват жестов език при комуникацията с институциите и на обществени места, което въздейства положително върху баланса между личния, семейния и професионалния живот на тези хора. При другите два варианта не са отчетени аналогични въздействия;

- По отношение на правото на добра администрация, достъп до правосъдие и до управлението – Чрез Вариант 2 и приемането на Закона се гарантира независимост, равнопоставеност и достъпност на лицата със слухова загуба в обществения живот на страната чрез използването на българския жестов език. Равният достъп до информация и комуникация, в т.ч. до администрация, до правосъдие и до управлението, е основен принцип на Закона, който може да се реализира със законодателната инициатива на Вариант 2. Този резултат не би бил постигнат чрез прилагането на останалите два варианта.

II. Определяне на екологичните въздействия на всеки вариант:

В разглежданите варианти не са идентифицирани екологични въздействия, които ще се проявят при всеки един вариант.

I. При извършването на настоящата предварителна оценка на въздействието се вземат предвид и се анализират и някои специфични въздействия, каквото е въздействието върху малките и средните предприятия (МСП).

Въздействието върху малките и средните предприятия е специфичен аспект на икономическите въздействия при извършването на цялостна оценка на въздействието. Те са най-уязвими при резки промени в регулаторните отношения, а в същото време представляват 99% от броя на всички предприятия и осигуряват 75% от работните места в страната. Ето защо въздействието върху МСП е значим акцент на настоящата оценка на въздействие.

Предприятията, които ще бъдат пряко или косвено засегнати от нормативния акт са всички тези, които са наели или ще наемат в персонала си хора със слухова загуба. Ангажиментите, които възникват за тях са свързани с предприемането на мерки за улесняване на достъпа до услуги и на комуникацията с глухите хора. Положителен ефект би имало извършването на оценка на работните условия и на ограниченията, които изпитва наетият глух или сляпо-глух работник/служител. Възможно е в някои предприятия да се наложат определени приспособления, така че хората със слухова загуба да бъдат пълноценни в своята работа и да могат успешно да се справят със служебните си задължения. След прилагането на приспособленията ще бъде полезно да се проведе среща със служителя, за да се оцени ефективността му и да се прецени дали са необходими допълнителни подобрения. В предприятията, които са наели или ще наемат в персонала си хора със слухова загуба, е препоръчително да се проведе специализирано обучение на ръководния персонал и служителите.

МСП, в които обикновено хората със слухова загуба намират трудова реализация, са в сферата на леката промишленост със следните области на икономическа дейност – шивачество, обущарство, градинарство и цветарство, производство на мебели.

С приемането на Вариант 2 се предвиждат промени в други нормативни актове, както следва:

В Административнопроцесуалния кодекс, в Гражданскопроцесуалния кодекс, в Наказателнопроцесуалния кодекс и в Наказателния кодекс се правят идентични промени – думата „тълковник“ се заменя с „преводач на български жестов език“, а навсякъде в текста на изброените нормативни актове думата „тълкуване“ се заличава. Промяната е свързана с

обстоятелството, че преводът от и на жестов език предполага и съдържа тълкуване. В този смисъл предложената нормативна промяна избягва терминологично повторение (тавтология). Не се очакват ефекти от тази промяна за заинтересованите страни.

В Закона за радиото и телевизията се допълват принципите, от които се ръководят доставчиците на медийни услуги при осъществяването на своята дейност по отношение правата на хората със слухова загуба. По този начин се гарантира правото на глухите хора да получават информация чрез превод на български жестов език и очакват съществени положителни ефекти от тези промени за заинтересованите страни.

4. Значителни икономически и/или социални, и/или екологични въздействия, водещи до разходи за заинтересованите страни

По отношение на Вариант 0 – не е свързан с допълнителни разходи за бюджета.

По отношение на Вариант 1 – той не би следвало да води до разходи за посочените категории заинтересовани страни, в т.ч. и за бюджета.

По отношение на Вариант 2:

Идентифицираните значими положителни въздействия, водещи до разходи при вариант са:

- обучение на деца на български жестов език в специално образователно направление в детските градини и за обучение на ученици по специален учебен предмет български жестов език в училищата;
- обучение на родители на деца и ученици със слухова загуба (глухи и сляпо-глухи);
- осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език.

Необходимите средства за една година по бюджетите на детските градини, училищата и специализираните обслужващи звена за дейностите по ранно въздействие и ранна подкрепа чрез българския жестов език на деца от 0 до 3-годишна възраст, както и за обучение на деца на български жестов език в специално образователно направление и за обучение на ученици по специален учебен предмет български жестов език в детските градини и училищата, са в индикативен размер на 1 560 000 лв. Същите ще се осигурят в рамките на разчетените със закона за държавния бюджет за съответната година средства за финансиране на делегираните дейности по образование. Дейностите по обучение на деца в специално образователно направление и на ученици по специалния учебен предмет български жестов език е предвидено да се осъществят от 2026 година. В рамките на средствата по чл. 287 от Закона за предучилищното и училищното образование (ЗПУО), средства от държавния бюджет за

издръжка на дейностите по възпитанието и обучението на децата и учениците може да се предоставят и на частните детски градини и частните училища, включени в системата на държавно финансиране по чл. 10 от ЗПУО.

Необходимите средства в индикативен размер до 200 000 лв. за обучение на комуникативно ниво на приблизително 1000 родители ще бъдат осигурени в рамките на разчетените разходи за образование със Закона за държавния бюджет на Република България за 2022 година.

Средства в индикативен размер до 18 000 000 лв. на година за безвъзмездна преводаческа услуга, в това число и за глухи и сляпо-глухи студенти и докторанти, предвидени в проекта на закон, ще се осигурят чрез бюджета на Министерството на труда и социалната политика. Разчетите са направени по данни на Агенцията за хората с увреждания, подадени към 2018 година – за 5000 глухи лица, които са ползвали като целева помощ преводачески услуги в рамките на 10 часа годишно по 5 лв. на час, като за настоящата прогноза са увеличени часовата ставка (до 30 лв.) и броят на часовете (до 120 часа), а за глухи и сляпо-глухи студенти и докторанти до 60-часа на семестър, за да се гарантира правото на достъп до пълноценна информация и комуникация.

Условията и редът за отпускане, изменение, спиране, прекратяване, възобновяване, отчитане и изплащане на безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език се определят с наредба на министъра на труда и социалната политика. Минималният размер на средствата за заплащане на един час безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език, предоставена на глухо или сляпо-глухо лице се определя с решение на Министерския съвет по предложение на министъра на труда и социалната политика.

Ползваните преводачески услуги при административно обслужване от органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление и при участието в мероприятия, организирани от държавните институции и органите на местното самоуправление, ще бъдат за сметка на бюджетите на съответните институции.

Ще се ползват възможности за финансиране по проекти и програми за изследвания на българския жестов език с цел развитие и обогатяване на неговата лексика и граматика, и за използването му при обучение на деца, ученици, студенти, докторанти, родители и други заинтересовани страни.

При съставяне на законопроекта за държавния бюджет на Република България за годината, следваща приемането на Закона, следва да бъдат разчетени средства за реализиране

на предвидените в законопроекта изменения и въведените нови правомощия на администрациите за подпомагане и реализиране правата на глухите хора.

С приемането на акта не се предвиждат разходи за околната среда.

5. Значителни икономически и/или социални, и/или екологични въздействия, водещи до ползи за заинтересованите страни

По отношение на Вариант 0 – вследствие на прилагането му няма да има икономически, социални и екологични ползи за посочените категории заинтересовани страни, в т.ч. и за бюджета.

По отношение на Вариант 1 – не се очакват значителни ползи за заинтересованите страни поради липсата на цялостна регулативна намеса.

По отношение на Вариант 2 – предвиждат се ползи за всички заинтересовани страни предвид целите на интервенцията.

С приемането на Закона за българския жестов език Министерството на образованието и науката ще изпълни поет ангажимент във връзка с изпълнението на Стратегическа цел 4.2. Въвеждане на жестовия език от Плана за действие на Република България за прилагане на Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН (2015 – 2020).

С приемането на Закона ще се въведат разпоредби, отнасящи се до признаването и равностойното прилагане на българския жестов език в различни сфери на общественния живот. Чрез него ще се промени в положителен аспект образователната, социалната и културната среда на глухите лица в България, а оттам и ще се повиши качеството на живота им.

През последните години научните среди в България все по-задълбочено изучават и откриват ролята на жестовия език за познавателното и личностното развитие. Отчита се необходимостта от ученето и използването на този език както от глухите хора, така и от всички български граждани. Чрез признаването и използването на жестовия език ще бъде осигурен по-добър достъп до образование, по-добра реализация и социализация на глухите хора, а оттам и по-добро качество на техния живот. За целта е важно да се стимулира научноизследователската дейност за надграждането и популяризирането на българския жестов език.

Положителни въздействия по отношение на хората със слухова загуба:

- Уреждат се обществените отношения, свързани с използването на българския жестов език;

- Създава се гаранция за зачитането на човешкото достойнство, на свободата на изразяване и общуване и на независимостта на хората със слухова загуба;

- Насърчава се премахването на барьерите, които ограничават участието на глухите хора при общуването им;

- Признава се езиковия статус на българския жестов език и идентичността на глухата общност;

- Повишава се общественото съзнание по отношение на глухите хора и техните права;

- На хората със слухова загуба се осигурява достъпен начин на общуване с работодатели, обучители, колеги и клиенти с цел пълноценната им професионална реализация и повишаване на професионалната квалификация чрез осигуряване на превод от и на български жестов език и/или снабдяване със съвременни технологии за достъпно общуване;

- Предвижда се в системата на предучилищното и училищното образование за децата и учениците със слухова загуба да се въведе специално образователно направление/специален учебен предмет по български жестов език. За учениците без слухова загуба може да се осъществява обучение за придобиване на допълнителна подготовка по български жестов език във факултативните учебни часове, а за децата без слухова загуба – обучение за изучаване на българския жестов език в допълнителни форми на педагогическо взаимодействие;

- За децата и учениците със слухова загуба, съобразно оценката на индивидуалните им потребности, ще се предоставя допълнителна подкрепа и чрез българския жестов език от ресурсен учител, а при възможност и от профилиран ресурсен учител, за личностно развитие и за пълноценно участие в образователния процес;

- За глухите и сляпо-глухите хора се предвижда осигуряването на часови лимит, както и на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език, в посочените от закона случаи.

6. Промяна на административната тежест по отношение на заинтересованите страни за всеки от вариантите

Описаните Вариант 0 и Вариант 1 не би следвало да водят до промяна на административната тежест за заинтересованите страни.

Във вариант № 2 се предвижда следното:

Съгласно проекта на Закон към министъра на образованието и науката се създава Съвет за българския жестов език. Съветът е консултативен орган, който подпомага министъра на образованието и науката при изпълнение на дейностите, свързани с използването и развитието

на българския жестов език. Дейността и организацията на работа на Съвета се определят с правилник, издаден от министъра на образованието и науката.

Предвижда се преводаческите услуги от и на български жестов език да се извършват от лица, включени в Списък на преводачите на български жестов език. Списъкът се води и поддържа от Агенцията за хората с увреждания. Глухите или сляпо-глухите лица упражняват правото си на получаване на преводаческа услуга на български жестов език чрез избран преводач от Списъка. На глухо или на сляпо-глухо лице държавата осигурява безвъзмездна преводаческа услуга на български жестов език. За използване на безвъзмездна преводаческа услуга за глухи и сляпо-глухи лица се осигурява годишен часови лимит (до 120 часа), въз основа на заявление-декларация по образец, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията за социално подпомагане, придружено с експертно решение на ТЕЛК или НЕЛК и при необходимост от други медицински документи. За глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти допълнително се осигуряват до 60-часа на семестър, при представяне на горе посочените документи и доказан статут на студент или докторант.

Държавните институции и органите на местното самоуправление са длъжни да осигуряват превод на български жестов език при:

1. Заявяване и/или получаване на административно обслужване от органите на изпълнителната власт и на местното самоуправление;
2. Провеждането на мероприятия, организирани от тях, с участие на лица със слухова загуба и на сляпо-глухи лица.

По отношение на промяната на административната тежест спрямо заинтересованите страни, в частност спрямо преводачите от и на български жестов език, може да се посочи следното: При реализацията на Вариант 2 се създава ред за вписване на преводачите в Списък на преводачите на български жестов език. Вписването в Списъка ще се извършва по ред, определен в глава трета от Закона. Всяко лице, което желае да предоставя преводачески услуги от и на български жестов език, следва да подаде лично или чрез упълномощено от него лице до Агенцията за хората с увреждания (АХУ) заявление за вписване в Списъка по образец, утвърден от изпълнителния директор на Агенцията. Към заявлението се прилага свидетелство за придобита степен на професионална квалификация, съответно удостоверение за придобита квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“ или диплома за придобита образователно-квалификационна степен на висшето образование „бакалавър“ или „магистър“ по специалност по български жестов език. Подадените документи се разглеждат

от комисия, определена със заповед на изпълнителния директор на АХУ, която извършва проверка на документите и прави мотивирано предложение за вписване в Списъка или за отказ от вписване. Въз основа на предложението, Изпълнителният директор на Агенцията издава заповед за вписване или за отказ в срок до 14 дни от датата на подаването на документите. Вписването в Списъка на преводачите на български жестов език се извършва в тридневен срок от влизането в сила на заповедта за вписване.

7. Описание на негативните (разходите) и положителните (ползите) въздействия за всяка от заинтересованите страни, за всеки от вариантите

Негативни въздействия (разходи)

По отношение на Вариант 0 – Прилагането на нулев сценарий и запазването на наличната към момента нормативна уредба по въпроса създава предпоставки за рискове и отрицателни последици в икономически и социален аспект.

За лицата със слухова згуба:

Съществуващата правна уредба не създава достатъчно благоприятни условия за успешно регулиране на обществените отношения в полза на гражданите, обществото и държавата в стратегически план. Няма да се въведат разпоредби, отнасящи се до признаването и равностойното прилагане на българския жестов език в различни сфери на общественния живот. Няма да се създадат условия и предпоставки за промени в образователната, социалната и културната среда на глухите лица в България, няма да се повиши качеството на техния живот, зачитането на човешкото достойнство и на свободата им на изразяване и общуване и независимостта им във всички области на социално общуване и при упражняване на техните права и законни интереси.

За детските градини и училищата:

Няма да се въведе специално образователно направление/специален учебен предмет по български жестов език за децата и учениците със слухова загуба. Няма да се въведе допълнителна подготовка за изучаване на български жестов език за учениците без слухова загуба и допълнителни форми на педагогическо взаимодействие за изучаване на българския жестов език от децата без слухова загуба;

За научните среди в България – няма да се стимулира научноизследователската дейност за надграждането и популяризирането на българския жестов език, за неговото по-задълбочено изучаване и откриване на ролята му за познавателното и личностното развитие.

За преводачите от и на български жестов език – няма да бъдат уредени редица въпроси, свързани със статута на преводачите, обучението им, включително разработването на методическо ръководство за подготовка, за възнаграждението на преводача от и на български жестов език за осъществяване безвъзмезден жестов превод и др.

За неправителствените организации, асоциации и граждански обединения на и за хората с увреден слух – няма да бъдат създадени условия за включването и участието им при решаване на редица въпроси, отнасящи се до защита на правата на глухите хора.

Прилагането на нулевия вариант няма да създаде условия за изпълнение на поетите от Република България международни ангажменти, произтичащи от Конвенцията на ООН за правата на хората с увреждания.

По отношение на Вариант 1 – с прилагането на този вариант не би се постигнало трайно уреждане на въпроса за заинтересованите страни поради липсата на цялостна регулативна намеса. Не са налице данни, които да показват, че проблемите могат да се разрешат с изменения и допълнения в отделни нормативни актове. Възможно е усложняване на регулирането.

По отношение на Вариант 2 – не са идентифицирани негативни въздействия върху заинтересованите страни в икономически, социален и екологичен аспект.

Положителни въздействия (ползи)

По отношение на Вариант 0 – вследствие на прилагането му няма да има икономически, социални и екологични ползи за никоя от посочените категории заинтересовани страни, в т.ч. и за бюджета.

По отношение на Вариант 1 – не се очакват значителни ползи за заинтересованите страни поради липсата на цялостна регулативна намеса. Измененията и допълненията в посочените нормативни актове биха оказали частично въздействие, тъй като са свързани с фрагментарни промени в правната уредба по въпроса. Вследствие прилагането на Вариант 1, включително поради възможността за усложняване на регулирането, може да се наблюдава засилване на негативните ефекти. В процеса на извършване на настоящата оценка на въздействието не са идентифицирани трайни и устойчиви положителни въздействия от прилагането на Вариант 1 по отношение на заинтересованите страни във връзка с целите на регулаторната намеса, определени в т. 3.

По отношение на Вариант 2 – прилагането на Вариант 2 ще окаже положителни въздействия върху всички заинтересовани страни, изразяващи се в следното:

За хората със слухова загуба:

Признаване на езиковия статус на българския жестов език;

Използване и изучаване на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование;

Осигуряване на възможност за изучаване на българския жестов език от родителите на глухи и сляпо-глухите деца и ученици и за пълноценно общуване с децата им;

Осигуряване на равен достъп до всички сфери на обществения живот чрез българския жестов език;

Осигуряване на равни възможности за общуване на глухите и сляпо-глухите хора за подпомагане на тяхната социална, образователна, културна и професионална реализация;

Осигуряване на превод от и на български жестов език при осъществяване на общуването с държавни органи, органи на местно самоуправление и с всички членове на обществото;

Създаване на условия за осигуряване на комуникация с помощта на съвременните информационни технологии чрез българския жестов език;

Осигуряване на достъп до информация, предназначена за широката общественост, за хората със слухова загуба чрез превод от и на жестов език в достъпни за тях средства, методи и формати, както и посредством подходящи съвременни технологии;

Въвеждането и използването на жестовия език на лицата със слухова загуба е основна предпоставка за независим начин на живот и равноправно участие в живота на обществото. За да могат те активно да упражняват своите права, да участват и правят избори в своя живот, свободно да изразяват себе си и своето мнение, трябва да имат достъп до информация и комуникация чрез визуално достъпния за тях жестов език;

Въвеждането и използването на жестовия език е от съществено значение за кодиране и декодиране на информация, за стимулиране на личностния потенциал и за бъдеща реализация на хората със слухова загуба. Чрез въвеждането и използването на жестовия език ще се разшири не само достъпът до информация, но ще се подобрят количествено и качествено взаимодействията им с другите членове на обществото.

За преводачите от и на български жестов език: Регламентиране на статута им и включването им в Списъка на преводачите на български жестов език; осигуряване на ресурси, включително финансови средства, за преводачески услуги.

За педагогическите специалисти в специалните училища за ученици със сензорни увреждания – увреден слух, ресурсните и профилираните ресурсни учители, които обучават деца и ученици със слухова загуба в системата на предучилищното и училищното образование, ще се осигури подготовка по български жестов език или следдипломна квалификация по български жестов език или обучение за професионална квалификация или квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“.

За научните организации и изследователски екипи – създаване на условия и осигуряване на ресурси, включително финансови, за провеждане на научни изследвания, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието.

7. Сравнение на вариантите

Във връзка с изложеното в раздели 5-8 може да се направят следните изводи:

Вариант 0 и Вариант 1 категорично се определят като неустойчиви и рискови за постигане на заложените в законодателната реформа цели.

При Вариант 2 са установени единствено ползи от неговото прилагане. С варианта на намеса чрез приемане на Закон за българския жестов език се цели правна уредба, при която разглежданите обществени отношения са уредени трайно в непротиворечив и достъпен за прилагане нормативен акт със собствена логика и последователност при регулирането на материята. Ето защо Вариант 2 е подходящ и приложим, тъй като с него ще се постигнат:

1. ефективност – описаните по-горе цели и желани резултати в социален и икономически план ще се изпълнят в максимална степен, без да се очакват нежелани странични ефекти;

2. ефикасност – целите ще бъдат постигнати в пълна степен при определено ниво на ресурсите;

3. съгласуваност – пълно съответствие на Вариант 2 със стратегическите документи на хоризонтално и на национално ниво.

8. Проведени консултации

В процеса на изготвянето на настоящата оценка на въздействието беше извършено проучване на мнението на основни заинтересовани страни чрез консултации на база социален

диалог с представители на всички неправителствени организации на и за хората с увреден слух.

При изготвяне на Закона бяха проведени консултации в работни групи със следните заинтересовани и засегнати страни: представители на Министерството на труда и социалната политика, на Агенцията за социално подпомагане, на Агенцията за хората с увреждания, на Министерството на правосъдието, Министерството на младежта и спорта и на Министерството на транспорта, информационните технологии и съобщенията, на Националната агенция за професионално образование и обучение.

При изготвянето на законопроекта текстовете бяха консултирани и обсъдени с представители на Българската академия на науките, на Софийския университет „Св. Климент Охридски“, на специалните училища за ученици с увреден слух в гр. София, гр. Пловдив и гр. Търговище.

В работен порядък бяха проведени консултации с представители на Неправителствените организации за и на хората със слухова загуба, в това число и със Съюза на глухите в България.

Консултациите се проведеха с цел да се извърши проучване на становищата на заинтересованите страни относно приемането на Закон за българския жестов език. В хода на консултациите беше предоставена възможност за предложения и/или коментари по темата, за да се установят становищата във връзка с необходимостта от Закона и причините, които го пораждат; целите, които трябва да се поставят; въздействието, което Законът за българския жестов език ще окаже в различни аспекти и по отношение на различни групи.

На 29 юни 2020 г. в Министерството на образованието и науката се проведе среща с представители на Съюза на глухите в България, на Асоциация „АРДУС“ (Асоциация на родителите на децата с увреден слух) и с представители на Координационното звено към министъра на образованието и науката, създадено по реда на Конвенцията за правата на хората с увреждания. Предложеният за обсъждане проекта на Закон за българския жестов език получи одобрение от присъстващите. От страна на глухата общност бяха направени няколко предложения:

1. При извършването на консултации на родителите на глухи или сляпо-глухи деца, институциите да могат да взаимодействат с организации на и за хората с увреден слух и на сляпо-глухите хора, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица в обществена полза;

2. Да се включат и центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 от ЗПУО в групата от институции, които осигуряват условия за изучаване, усвояване и използване на българския жестов език;

3. Глухите и сляпо-глухите студенти и докторанти в процеса на обучението си за придобиване на висше образование да имат право на безвъзмездно ползване на преводачески услуги на български жестов език.

4. Предоставянето на безвъзмездна преводаческа услуга на глухо или сляпо-глухо лице от и на български жестов език да се извършва въз основа на подадено от лицето заявление-декларация по образец, придружено с медицински документи и/или експертно решение на ТЕЛК или НЕЛК, а не чрез оценка на потребностите, както беше предложено в законопроекта.

Предложенията бяха обсъдени в работната група по изготвянето на закона, нанесени бяха необходимите изменения в проекта на закона, след което беше организирана повторна среща на 09 юли 2020 г. със заинтересованите страни за представяне и съгласуване на актуализирания вариант на проектозакона. Направените и отразени в проектозакона предложения от координационното звено – представители на 20 организации на и за хора с увреден слух, са отразени в настоящия доклад и са отчетени при извършването на настоящата оценка на въздействието. Кръгът на заинтересованите страни е разширен като са включени центровете за подкрепа за личностно развитие. В оценката на въздействие е отразена дадената със закона възможност институциите да взаимодействат с организации на и за хора с увреден слух и сляпо-глухи хора. В оценката на въздействие е отразена и промяната, предложена от координационното звено, преводаческата услуга да се предоставя на основание представен медицински документи от ТЕЛК или НЕЛК, а при необходимост и на други медицински документи, както и документ със статут на студент или докторант.

В оценката на въздействие е отразена и възможността глухите и сляпо-глухите студенти да имат право на безвъзмездна преводаческа услуга по време на обучението си.

От проведените до момента консултации стана ясно, че има консенсус за приемането на закона и няма опасения сред консултираните заинтересовани страни във връзка с прилагането му.

В допълнение, обществените консултации относно Закона за българския жестов език започват от момента на публикуването му за обществено обсъждане за срок от 30 дни. Това ще позволи осъществяването на широка обществена дискусия в експертен и политически аспект.

9. Препоръчителен вариант и обосновка към него въз основа на сравнението на вариантите

На базата на изложените в раздели 8 и 9 аргументи, препоръчителният вариант е Вариант 2 – законодателна намеса чрез приемане на Закон за българския жестов език.

Чрез приемането на закона ще бъде признат българския жестов език като естествен самостоятелен език, ще се осигури равен достъп на глухите и сляпо-глухите хора до информация и комуникация; равен достъп до качествено образование и равен достъп до всички сфери на обществения живот чрез българския жестов език.

Законът създава условия за премахването на всякакви ограничения при общуването на глухите и сляпо-глухите лица.

С приемането и прилагането на Закона за българския жестов език ще се създадат условия за по-добра реализация и социализация на глухата общност, а оттам и по-добро качество на техния живот. Ще се развие и популяризира българският жестов език и ще се постигне културна и езикова идентичност на общността на глухите хора и формирането на нагласи за уважение към тях.

Приемането на Закона ще регламентира правото на хората със слухова загуба в България да получават безвъзмездна преводаческа услуга с определен годишен часови лимит и условията за това, както и условията, при които глухите лица могат да използват безвъзмездна преводаческа услуга, извън осигурения лимит.

С приемането на Закона ще се уреди статутът на преводачите от и на български жестов език, които са включени в Списъка на преводачите на български жестов език, ще се регламентират изискванията към тях за включване в Списъка и ще се регламентира възможността за възнаграждение на извършената от тях преводаческа услуга със средства от държавния бюджет.

Със Закона за българския жестов език ще се постигне трайно уреждане на обществените отношения в тази област предвид значимостта им за държавата, обществото и гражданите. Приемането на Закона за българския жестов език е в подкрепа на усилията на българската държава за повишаване качеството на живот на хората със слухова загуба. Законът за българския жестов език е насочен и към повишаване на авторитета на Република България на международно равнище във връзка с изпълнение на поетите от нея ангажменти в съответствие с Конвенцията за правата на хората с увреждания на ООН.

Следователно Вариант 2 – приемане на Закон за българския жестов език, съдържа най-голям потенциал за постигане на целите на политиката и в тази връзка категорично се препоръчва.

10. Препоръчителен срок за извършване на последваща оценка на въздействието

Препоръчителният срок за извършване на последваща оценка на въздействието съгласно Закона за нормативните актове е 5 години от действието на Закона българския жестов език.

Оценката ще бъде извършена в съответствие с изискванията на ЗНА и НОМНОВ.

11. Подпис на директора на дирекцията, отговорна за изработването на проекта на нормативния акт – Грета Ганчева, директор на дирекция „Приобщаващо образование“ в Министерството на образованието и науката.

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

Изх. № 04-06-73/20

/моля цитирайте при отговор/

0204-97
21.09.20

ДО
Г-ЖА АЛБЕНА МИХАЙЛОВА
ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСТВОТО НА
ОБРАЗОВАНИЕТО И НАУКАТА

На Ваш № 9102-59/18.09.2020 г.

Относно: Справка за съответствието на проект на Закон за българския жестов език с Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО МИХАЙЛОВА,

В отговор на писмо с рег. № 9102-59/18.09.2020 г. на Министерството на образованието и науката и на основание чл. 28, ал. 3 от Закона за нормативните актове Ви изпращам Справка за съответствие на проекта на Закон за българския жестов език с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и с практиката на Европейския съд по правата на човека.

Приложение: съгласно текста.

21.9.2020 г.

X

ПРОФ. Д-Р НИКОЛАЙ ПРОДАНОВ, ДН
Заместник-министър на правосъдието
Signed by: Nikolay Stanev Prodanov

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ МИНИСТЕРСТВО НА ПРАВОСЪДИЕТО

Изм. № 04-07-36/20

/моля цитирайте при отговор/

СПРАВКА

ОТНОСНО: Съответствие на проект на Закон за българския жестов език с Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи на Съвета на Европа и с практиката на Европейския съд по правата на човека, съгласно чл. 28, ал. 3 от Закона за нормативните актове

На основание чл. 28, ал. 3 от ЗНА, въвеждащ изискване за изготвяне на справка за съответствие на проекта на закон с Конвенцията за защита правата на човека и основните свободи и практиката на Европейския съд по правата на човека, дирекция „Процесуално представителство на Република България пред Европейския съд по правата на човека“ изразява становище, че предложеният проект на Закон за българския жестов език не създава нормативни предпоставки за противоречие с разпоредбите на Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи и практиката на Европейския съд по правата на човека.

21.9.2020 г.

X

ПРОФ. Д-Р НИКОЛАЙ ПРОДАНОВ, ДН
Заместник-министър на правосъдието
Signed by: Nikolay Stanev Prodanov

СПРАВКА

ЗА ОТРАЗЯВАНЕ НА ПОСТЪПИЛИТЕ ПРЕДЛОЖЕНИЯ ОТ ОБЩЕСТВЕНИТЕ КОНСУЛТАЦИИ НА...

№	Организация/потребител /вкл. начина на получаване на предложението/	Бележки и предложения	Приети/ неприети	Мотиви
1.	Николай Нинов председател на сдружение „Съюз на глухите в България“, получено в деловодната система на МОН с вх. № 1102-50 от 08.09.2020 г. Иван Бургов председател на фондация „Взаимно“, получено в деловодната система на МОН с с вх. № 1105-95 от 08.09.2020 г., публикувано на Портала за обществени консултации Ашод Дерандонян изпълнителен директор на фондация „Заслушай се“, получено в деловодната система на МОН с с вх. № 1105-96 от 08.09.2020 г. Александър Иванов, председател на сдружение „Младешка организация на глухите активисти“, получено в деловодната система на МОН с с вх. № 1103-181 от 08.09.2020 г.	1. В чл. 1 да се заличи изразът „сляпо глухите лица“, както и във всички текстове във проектозакона. Глухи лица са всички хора със слухова загуба, които владеят и ползват БЖЕ и се самоопределят като част от глухата общност. Глухите лица включват в себе си и онези глухи лица, които имат допълнителни увреждания, включително и сляпо-глухите хора. Законът за българския жестов език (БЖЕ) урежда признаването на българския жестов език и правата на носителите и ползвателите на БЖЕ, които са част от българската глуха общност. БЖЕ извира от глухата общност и от никоя друга общност. Глухи лица са всички лица със слухова загуба, които владеят и ползват БЖЕ и са се определили за част от глухата общност. Лица със слухова загуба са носители на права по този закон при изразено желание да учат и ползват БЖЕ и да са част от глухата общност. БЖЕ е център на глухата общност. Изрично включване на сляпо-глухите променя предмета на закона и поставя изцяло отделна категория лица като различаваща се от „глухите“, което е предпоставка за нееднакво третиране и за редица бъдещи проблеми	Приема се по принцип	Основният фокус на закона е припознаването и приемането на естественния жестов език. Групата на сляпо-глухите е официално призната като такава в европейски и световен мащаб, в Европа още през 2004. Приемаме в проектозакона да се заличи терминът сляпо- глухи, но в общи разпоредби да се добави нов член, който да даде възможност българският жестов език и други мануални системи за комуникация да се използват за целите на общуването, обучението и преводаческите услуги, включително и за сляпо- глухи.
		2. Чл. 2 и чл. 4 „Българският жестов език позволява използването и създаването на системи за комуникация, които подкрепят подходи на общуване и овладяване на други езикови компетентности“ да бъде заличен.	Приема се по принцип	В езиковото и комуникативното обучение на глухите деца и ученици алтернативните системи за комуникация имат

Иванка Йовкова
председател на
сдружение
Българска асоциация на
хората с увреден слух",
получено в деловодната
система на МОН с вх. №
1103-182 от 08.09.2020 г.

Николай Бозев
председател на „Спортна
федерация на глухи в
България”, получено в
деловодната система на
МОН с вх. № 18-388 от
08.09.2020 г.

Йордан Генов
председател на „Български
студентски съюз на
глухите”, получено в
деловодната система на
МОН с вх. № 1102-51 от
08.09.2020 г.

Лилия Ангелова
Председател на
гражданско движение
„Бъдеще за глухите в
България”,
получено в деловодната
система на МОН с вх. №
18-386 от 08.09.2020 г.

Минко Савов
председател на сдружение
„Либерални идеи за

Системите за комуникация, произлизаци от БЖЕ, не са научно
изследвани и доказани като такива, както и за кои групи от хора с
увреждания могат да бъдат прилагани. Към момента такива системи за
комуникация се използват основно от сляпо-глухи лица или по-
конкретно тактилна жестова реч.

Производните системи не могат да бъдат разглеждани в **ЗБЖЕ**.
Законът цели утвърждаването, усвояването и развитието на
естествения жестов език, който е научно доказан със своя лингвистична
структура. **БЖЕ** е произлизъл от общността на глухите хора и те са
неговите носители. Общността на сляпо-глухите не може да бъде обект
на този закон. Няма език, който да бъде принадлежност на повече от
една общност.

Темата е съгласувана и с чужди експерти лингвисти по жестов език от
страни с дългогодишен опит в сферата на жестовите езици. Те заявяват
твърдо, че този член трябва да се премахне от **ЗБЖЕ**, защото изкуствено
създадените системи по-скоро замърсяват естествената форма и
развитие на жестовите езици. Всеки е свободен да създава изкуствени
системи за комуникация, но те не са обект на закон за жестов език.

Заключение: Глухата общност се стреми да популяризира своята
култура, идентичност и език в обществото на чувашите хора. Глухата
общност допринася към обществото като цяло със своя жестов език,
който трябва да бъде защитен, развиван, обогатяван и съхраняван чрез
настоящия закон. Тук не става дума само и единствено за достъп до
информация, а става дума и за пълноценен живот чрез **БЖЕ**.
Изкуствено създадените системи, които по-скоро „замърсяват“
естественото развитие на **БЖЕ** нямат място в закон за **БЖЕ**.

важно значение, тъй
както се цели изграждане
на двуезична езикова
компететност, не само
жестов, а и жестов и
български словесен
език.

Това в никакъв случай
не измества и не
омаловажава
естествения жестов
език. Напротив,
неговото изучаване,
като учебна дисциплина
и използването му в
обучението трябва да се
стимулира.

В Закона за унгарския
жестов език, приет в
конституцията се
обръща внимание и на
други системи за
комуникация,
използвани от глухи
и/или от сляпо-глухи
лица, като са изброени в
Приложението към
Закона.

Целта на проектозакона
е да даде възможност за
разписването в
подзаконов
нормативни актове –
Наредбата
приобщаващото
образование,
използването
на
алтернативни системи за

развитие и адаптация – ЛИРА”, получено в деловодната система на МОН с вх. № 1103-183 от 08.09.2020 г. Росица Караджова председател на „Младежка организация към Съюза на глухите в България”, получено в деловодната система на МОН с вх. № 18-387 от 08.09.2020 г. Валентина Христова председател на фондация „Глухи без граници”, получено по имейл на 08.09.2020 г.			комуникация с цел терапевтично въздействие, съобразно индивидуалните потребности на дете или ученик със специални образователни потребности, в това число и сляпо-глухи и разли, които са и заложени в глава втора в проектозакона.
	3. В чл. 5, ал. 1 след текста „Държавата чрез министъра на образованието и науката координира дейностите, свързани с научните изследвания за развитието на българския жестов език“ да се добави „като партньори на изпълнението на тези дейности са организации на хора с увреден слух, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност. Мотиви: Тук е мястото на организациите НА хора с увреден слух (глухи лица) като партньори на държавата в лицето на министъра на образованието. Съвсем естествено е държавата да повери тази задача на министъра в административен и финансов план, а той от своя страна да делетира изпълнението на дейностите на своите партньори – НПО НА глухи. В този смисъл предлагаме да се редактира текста на чл. 5, ал. 1 по следния начин, като се допълни „...като партньори на изпълнението на тези дейности са НПО на глухи лица, регистрирани по ЗЮЛНЦ в обществена полза.“ (2) Министърът на образованието и науката насърчава и подкрепя научни изследвания на организации, включително на и за хора с увреден слух и на слепи-глухи лица, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни	Не се приема	Тази възможност е предоставена в Глава четвърта „Съвет за Българския жестов език“, чрез който е предвидено участието на представители на общността на глухите хора при подпомагането на министъра на образованието и науката относно дейностите, свързани с развитието на българския жестов език.

	ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието.	
Не се приема	4. В допълнителните разпоредби да се добави дефиниция за термина „юридически лица с нестопанска цел на глухи лица, като юридически лица с нестопанска цел, регистрирани по реда на ЗЮЛПНЦ, в чиито управителен орган повече от половината лица са хора с увреден слух.	Считаме това предложение за създаващо ограничения спрямо всички неправителствени организации на и за хора с увреден слух. Например такива, в които управителния орган е съставен преимуществено от чувашащи родители на глухи деца или чувашащи деца на глухи родители, които ако се приеме предложението няма да имат възможността да участват в дейностите, свързани с жестовия език, регламентирани от закона.
Приема се по принцип	5. В чл. 5, ал. 2 да се промени със следния текст „Министърът на образованието и науката насърчава и подкрепя научни изследвания, свързани с лексиката и граматиката на българския жестов език, електронни образователни ресурси и методически ръководства за неговото прилагане в образованието чрез създаване на Фонд за развитие на българския жестов език с участие на глухи лица, като възлага изпълнението на партньорски организации на хора с увреден слух, регистрирани по ЗЮЛПНЦ в обществена полза. В правилника за прилагане на закона да бъдат разписани дейностите на фонда, неговото управление, участници, финансиране и всичко необходимо.	

	6. В чл. 6, след т. 5 да се добавят два принципа, т. 6 и т. 7 - „т. 6. Равен достъп до трудова реализация“, - „т. 7. „Основен партньор на държавата във всички процесите на българския жестов език да бъдат носителите на жестовия език чрез НПО на глухи“. Мотиви: В световен мащаб, глухите хора са единственото уникално лингвистично малцинство сред хората със специални потребности. Глухите хора са носители на жестов език и само чрез дисциплинарен модел на работа, т.е. да се работи заедно и съвместно с глухите хора във всички дейности касаещи развитието, съхранението и прилагането на БЖЕ, може да се постигне ефективно изпълнение на закон за БЖЕ. По този начин се постига максимална автентичност на ресурсите и услугите свързани с БЖЕ, което води неминателно до реалното приобщаване на глухите хора. Пояснение: Чуващите хора няма как да водят тези процеси, а активно партнират на глухите хора в този процес с тяхната съответна специализация и експертиза. Процесите се водят от глухи хора с опит и умения чрез НПО на глухи, бидейки носители и ползватели на БЖЕ. Чуващите хора са винаги добре дошли да участват в процесите като партньори на глухите лидери на процесите. Глухите лидери са в сърцевината на всички процеси на развитието на глухата общност. Чуващите хора се включват в роли, които съдействат на глухите хора в изпълнението на мисията на закона за БЖЕ, а именно неговото утвърждаване, популяризиране, развитие и практическо прилагане.	Не се приема	Предложението за точка 6 се съдържа по същество в т. 5 - равен достъп до всички сфери на обществения живот, което включва и пазара на труда. По отношение на предложението за т. 7 считаме, че не е необходимо да се извежда изрично като отделен принцип на закона, тъй като и в момента НПО си партнират с държавата относно дейности, свързани с жестовия език.
	7. В чл. 7 да бъдат пояснени и по-конкретизирани целите, като се заличат, добавят нови подточки и точки. 1. признаване на БЖЕ за естествен самостоятелен език; 2. осигуряване на безвъзмездна преводаческа услуга от и на български жестов език за глухите и слухно-глухите лица;	Не се приема	Предложенията се съдържат в целите в настоящия им вид и не е нужно да се разширяват в отделни точки. По отношение на т. 7 следва да се отбележи, че всички граждани, включително с

	2. осигуряване на пълноценен и равен достъп до информация и комуникация за глухите лица чрез българския жестов език; 3. признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях чрез българския жестов език; 4. формиране на устойчиви нагласи и мотивации за учене през целия живот и за използване на българския жестов език с оглед осигуряване на равни възможности на глухите и слухно-глухите лица за тяхното пълноценно приобщаване и участие в обществения живот; 4. прилагане на българския жестов език в системата на предучилищното и училищното образование и на висшето образование; 4а. задължително въвеждане на български жестов език в специализираните училища и преподаване чрез българския жестов език; 4б. свободно-избираема форма на изучаване на предмет „Български жестов език“ в общообразователните училища в случай на наличие на глухи ученици в съответното училище. 5. осигуряване на възможности за устойчива научно-изследователска и методическа дейност чрез БЖЕ; 6. подготовка на специалисти за обучение по БЖЕ; 7. осигуряване на възможности за трудова заетост, с които се гарантира интегрирано включване на глухите лица чрез БЖЕ; 8. осигуряване на възможности за обучение на родители и други членове на семейства на глухи лица по БЖЕ. 9. осигуряване на информация чрез БЖЕ с помощта на съвременните информационни технологии. Мотиви: По този начин ще се предвидят много по-конкретни, ясни дефинирани и реално реализуеми цели на закона, които да кореспондират на нуждите на глухите на функциите, които законът следва да изпълнява, а именно приобщаване на глухите, тяхното	увреждания, трябва да имаг равен достъп за трудова заетост и не може да се създава предимство на едни хора с увреждания пред други такива чрез закон.

	овластяване, спомагане за усвояването на БЖЕ и развитието му като самостоятелен език.		
	8. В глава втора „Изучаване на българския жестов език и използването му в образованието“ Позиция и пояснения: Цялата глава е писана доста административно едва ли не с нагласата, че има достатъчно хора в академичните среди, които владеят отлично жестов език и са изследователи, преподаватели и специалисти по този език и имат капацитета да преподават жестов език. Обаче без научно-изследователска работа съвместно с глухи хора не може да се прилагат каквито и да е било методики за обучение по БЖЕ. Чрез закон за БЖЕ се създават възможности за глухите хора да станат глухи изследователи, обучители и специалисти по жестов език. Броят глухи хора, които имат практически и професионален опит, както и образование са малко, но те са хората, които са лидери в иновацията да се въведе БЖЕ пълноценно в обществения живот и да мотивира повече глухи хора да се включат в тези процеси. Тези глухи хора представляват всички организации на глухите хора и съответно организациите заедно с висшите учебни заведения създават среда за научноизследователска и методическа дейност, която се извършва съвместно между глухи и специалисти в областта на лингвистиката, образованието и социалното предприемачество. Ние обаче имаме например, нужда и право на качествени жестови преводачи, които стават такива, когато те учат БЖЕ от глухите хора, а не от други чуваш хора. Да не забравяме, че мозъците на чувашите хора работят по чуваш начин и мислят на словесен език. Чувашите хора наострят уши и са с чуваша привилегия, че са водеща част от обществото и могат да предават информацията както те сметнат за добре. Глухите хора, обаче, са носители на жестовия и визуален език и имат нужда от глухи преводачи, които всъщност превеждат много по-внимателно и коректно информация най-вече защото глухите хора мислят по визуален начин и защото глухите хора представляват глухата общност, в която си общуват визуално чрез ръце и без звук. Жестовият език няма нищо общо с говоримия език и не трябва да се смесват, както много често се случва най-често с цел улесняване на чувашите хора. А всъщност чувашите хора трябва да се учат от глухите хора с техния естествен БЖЕ.	Не се приема	Глухите лица и в момента имат възможности да се обучават и да получават професионална квалификация, свързани с прилагането на жестовия език. В нормативните актове, регламентиращи обществените отношения, свързани с това не са налице пречки за подготовка на глухите лица с оглед заемането на изброените длъжности.

От кого ще се изучава БЖЕ? В настоящата глава никъде не се споменава за научно-изследователската дейност КАК точно тя ще се случва и каква точно е ролята на глухата общност и най-вече на организациите НА глухите хора. Защо не се говори за това как ще се създаде специалност, свързана с БЖЕ. Тази специалност, за да се случи по автентичен начин - трябва да бъде създадена среда за автентична научноизследователска дейност чрез БЖЕ от глухите хора, носители и ползватели на БЖЕ с подкрепата на специалисти, които са готови да действат на глухите хора съвместно с ВУЗ. Тъй като е нещо много ново трябва да се взаимстват и чужди практики. Местните са безкрайно оскъдни. Логопеди, слухово-речеви рехабилитатори и други специалисти, свързани със специална педагогика и т.н. не ги прави специалисти по жестов език, още повече, че чувашите хора не владеят жестов език. Единниците чувашци хора, които владеят жестов език и са правили неща на парче през годините не ги прави специалисти, а и никакъв прогрес не могат да имат те без в този процес да са включени глухите хора. Единственият път е - глухите хора заедно с много малкото специалисти със съвети от вече утвърдени чужди специалисти да се поставят основите. Пример е Косово, което като държава чрез своето Министерство на образованието и местната организация на глухите влиза в сътрудничество със Световната федерация на глухите и поставят началото на научно-изследователска дейност, като в продължение на едно десетилетие те успяват да поставят началото на билингвизма като подход на образование, защото още от самото начало се решава, че трябва да се постави основата от глухите хора, носители и ползватели на БЖЕ. Основата липсва и опитите на единици хора, които са от сферата на орализма се опитват да се "изтъкнат" като специалисти по жестов език, а всъщност те често говорят за калкиране и запазване на статуквото на некачествено образование чрез калкираща реч, като това по никакъв начин не поставя основите за билингвизъм, което е една от основните цели на настоящия закон.

Междувременно, докато се създадат специалност, свързани с жестов език, ще отнемем време и глухите хора ще могат да бъдат мотивирани да се развиват само като се появят такива специалности чрез жестов език. За да има критична маса от глухи хора, които са изследователи, учители, обучители и преводачи ще се случи след като се създадат възможности за обучителни програми на работното място в НПО на глухи хора и придобиване на висше образование. Целта е чрез закона

да се създават условия за достъпност във висшето образование и в същото време да има и специалност, свързани с жестов език. Мотивацията сред глухите хора е безкрайно ниска, точно заради липсата на достъпно висше образование за глухите хора. Целта на закона е наистина да им предостави възможност за качествено висше образование с неограничен безплатен жестов превод за периода на обучението им във ВУЗ по желаната специалност – от степен бакалавър до всяка следваща. Просто глухите трябва да имат амбицията първо да бъдат образовани и след това да работят по специалността си. Държавата с този закон трябва да бъде задължена да предоставя неограничена безплатна услуга жестов превод на глухите студенти до момента на тяхното учене във ВУЗ. Всичко останало е в ръцете на глухите. Тогава ще има и конкуренция между глухите специалисти, която е безкрайно необходима за развитието на БЖЕ и на самите глухи. За да си глух изследовател никак, ама никак не е достатъчно само да си глух и носител на БЖЕ. Дори не е достатъчно да си завършил лингвистика на БЖЕ. Нужно е да имаш и следипломна квалификация за научен изследовател. Това е дълъг процес, който ще започне да се случва само след като се постави основата като глухите следва да водят този процес. Чрез закона трябва да мотивираме глухите към учене и нужното образование, за да осъзнаят, че само така могат самите те да имат развитие и да работят за развитието на БЖЕ. В образованието се крие успехът и независимостта на глухите хора и на нашия БЖЕ. Но за да има образование за глухи, трябва някой да е поставил основата за това образование и това е отговорност на глухата общност в партньорство с академичната общност. Основна цел на закона следва да бъде подпомагането и овластяването на глухите хора.

В този контекст се поставя въпросът защо МОН изземва функциите на глухата общност, особено на организациите на глухите хора, които трябва да бъдат поощрявани и развивани чрез национални програми с цел развитие на глухата общност, която е носител на жестовия език. Жестовият език трябва да достигне до родителите и семействата на глухите хора чрез овластена глуха общност, чрез организациите на глухите хора. Глухите хора са носители и ползватели и е естествено те да водят процесите на обучение и развитие на семействата на глухите хора. НПО секторът трябва да получава подкрепа от държавата, за да може глухите хора да подкрепят, съхраняват идентичността,

културата и езика на глухите хора. Това не е работа на МОН. МОН не се занимават с обучение на родители и семейства.

Много е важно да се покрие темата за недопускане на лишаване на човешкото право на използване на език. За глухите хора естественият език е жестовият език и НЕ трябва да се допуска неговото лишаване. Изграждането на реч на словесен език е отделна дейност и тя си съществува и за нея си има финансов подкрепа за всяко глухо дете и е част от слухово-речевата рехабилитация, но тя не е единствената възможност за развитие на глухите хора. В момента държавата осигурява финансиране за слухопротезиране чрез слухови апарати и кохлеарни импланти. Осигурява се финансова подкрепа и за слухово-речева рехабилитация. В момента обаче няма никаква финансова подкрепа за развитие на глухите хора чрез жестов език. В момента проектозаконът се ограничава единствено и само до осигуряване на жестов превод, но всички знаем, че тук не става дума за услуги за жестов превод, а за пълноценно владение и общуване чрез БЖЕ. Също така следва да се има предвид, че лишаването на правото на жестов език реално се случва основно от 0 до 3 годишна възраст, това е възрастта на децата, която не се покрива от системата на формалното образование. Трябва да се създават възможности за осигуряване на езикова среда чрез обучителни организации (те не са образователни), в случая от НПО на глухите хора. Желателно е в обучителните организации да има подготвени глухи обучители, които получават своите умения, както бидейки част от глухата общност, така и при наличието на международен опит в областта на глухите хора и чрез възможност за придобиване на специалност "Жестов език" от висше учебно заведение, което обаче ще отнеме доста по-дълго време. Трябва да има един преходен период, в който организациите на глухите хора да се занимават с обучителни дейности и да се изгражда и поставят и капацитет за специалност Жестов език във ВУЗове

Като обобщение, бихме искали да поясним, че настоящата глава трябва да има по-обширен обхват, а именно да се създават възможности за:

1. Подготовка на глухи специалисти в три основни направления:

– Глухи изследователи – занимаващи се с наукоизследователска и лингвистична дейност на българския жестов език

– Глухи обучители по жестов език – да се вземе предвид с каква подготовка са и кой ги подготвя. Да си обучител по жестов език не е лесна работа. Следва да се заложи на законово ниво разработването на методики за тези обучения, които съответно да бъдат доразвити на подзаконово. Обучители по български жестов език има значение коя възрастова или по друг критерии обучаеми покриват. Много са различни начините на обучение при различните категории потребители и трябва да се мисли как ще се създават тези методики за обучение. Така например, методът за обучение на деца 0-3 години е различен от методът за обучение на възрастни, загубили в късен етап слуха си, които вече владеят говорим български език.

- Глухи преводачи по жестов език за онлайн ресурси за подготовка на всички групи специалисти. Във време на технологии и платформи за обучителен ресурс е редно да има критична маса от глухи преводачи, които създават онлайн ресурси на жестов език за подготовка на всички специалисти (глухи и чуваш, включително и родители, учители и други специалисти, имащи отношения с глухи хора). Глухи преводачи, които могат да превеждат от жестов език на говорим език като партньори н на глухите обучители по жестов език и глихите лингвисти.

2. Подготовка на жетови преводачи

- Глухи преводачи
- Чувашци преводачи
- Създаване на тандеми от чувашци и глухи преводачи за съвместна дейност

3. Подготовка по български жестов език на педагози и други специалисти от системата на образованието, включително и педагози в специалните училища

- Ресурсни учители
- Профилирани ресурсни учители
- Логопеди
- Слухово-речеви рехабилитатори
- Психолози

4. Подготовка на обучители и консултанти по български жестов език за родители и семейства на глухи хора

- Обучители по БЖЕ за родители и семейства на глухи хора- те са с фокус върху обучения по БЖЕ за семейства наглухи хора.

	- Консултанти по БЖЕ за родители и семейства на глухи хора – те са с фокус върху съдействието към чувашите семейства с глухи хора, например, които посещават на място в дома на семейството. В закона има една слабост и тя е, че се дава пари за текущи разходи, а не се мисли как с достатъчно средства да бъдат инвестирани в глухи лидери (макар и малко, но от тях зависи мотивацията и промяна на нагласите в цялата глуха общност). Целта е да се изграждат техните умения в процеса на работа чрез обучителни програми на работното място, подкрепени от държавата. По този начин глухите хора сами ще стигнат до заключението, че искат да се образуват и да учат през целия живот. До този момент не е имало такива възможности. В момента ВУЗ-овете не са напълно подготвени по теми, свързани с глухите хора и особено БЖЕ. Обучителните програми на работното място се разписват предимно от професионалисти в областта на неформалното обучение чрез практика заедно с глухите хора. Целта е МТСП и МОН чрез Съвет на БЖЕ и чрез Фонд за развитие на БЖЕ да инвестират в такъв тип обучителни програми за създаване на такива възможности за глухи хора. Не трябва да се забравя, че глухите хора са единствените хора с увреждания, които могат да бъдат равнопоставени чрез БЖЕ. БЖЕ обаче, се различава от словесния език и това предполага и изисква повече фокус и специализация на такъв тип обучителни програми на работното място. Целта следва да е покриване до около общо 20 работни места на година за всички НПО на глухи хора.	Държавната политика по отношение на осигуряването на приобщаващото образование на децата и учениците в системата на предучилищното и училищното образование и професионалното образование и производствено обучение от това дейности са функции единствено на
9. В чл. 9, ал. 1 след думата „същия закон“ да се добави „в партньорство с организации на хора с увреден слух, регистрирани по реда на ЗЮЛНЦ в обществена полза“. Мотиви: Организацията и мястото на провеждане да са ангажимент на центровете за подкрепа и специалните училища, а предоставянето на консултации и обучението по БЖЕ да бъде извършено от НПО на хора с увреден слух. Никой, по-добре от глухите консултанти не биха могли да консултират семейството по въпроси, свързани с глухотата, както и никой по-добре от глух обучител не би научил на БЖЕ малкото	Не се приема	

дете. Разбира се, глухите консултанти и обучители трябва да имат професионална квалификация за двете дейности.		институциите в нея, съгласно Закона за предучилищното и училищното образование. В този смисъл те могат да с партнират с организации на и за хората с увреден слух, но без това да им е вменено като задължение.
10. В чл. 9, ал. 2 изрази „При осъществяване на дейностите по ал. 1” да се добави изразът „партньори на институциите са НПО на хора с увреден слух, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица за общественополезна дейност“.	Не се приема	Виж мотивите по т. 9
11. В чл. 9, ал. 3 след думата „алинея 1” да се добави изразът „организации на и за хора с увреден слух, вписани по реда на Закона за юридическите лица с нестопанска цел като юридически лица в обществен полза“.	Не се приема	Виж мотивите по т. 9
Мотив: Ранната подкрепа за личностно и езиково развитие се случва най-добре в средата на глухата общност чрез обучителна дейност. Общността и семейството са водещият фактор в езиковото развитие на детето. Организациите на глухи хора имат капацитета да бъдат партньор на институциите. Пояснение: И тук, следва да се обърне внимание отново на изложения по-горе аргумент. Много е важно да се вземе предвид темата за недопускане на лишаване на човешкото право на език. За глухите хора естественият език е жестовият език и не трябва да се допуска лишаване от това право. Изграждането на реч на словесен език е отделна дейност и тя съществува, като за нея има финансова подкрепа за всяко глухо дете за неговата слухово-речева рехабилитация. Също така държавата осигурява финансова подкрепа за слухопротезиране чрез слухови		

		апарати и КИ. Но нито едното, нито другото не включва езиковото развитие на глухите деца. Критичен е периодът от 0 до 3 годишна възраст за изграждането на езикови умения за глухите деца чрез БЖЕ. За това предлагаме осигуряването на езикова среда на глухите деца да се извършва чрез обучителни организации (те не са образователни), в случая НПО на глухите хора. Мотиви: Същите като чл. 9, ал. 3		
		12. В чл. 10, ал. 1 след думата „закон“ да се добави „в партньорство с организации на хора с увреден слух, регистрирани по реда на ЗЮЛНЦ в обществена полза“.	Не се приема	Виж мотивите по т. 9
		13. В чл. 10, ал. 2, и чл. 11, ал. 3 изразът и/или да се заличи.	Приема се	
Г		14. Чл. 10, ал. 3. да се заличи. Институциите трябва да си взаимодействат с НПО на глухи, а не препоръчителното „може“.	Не се приема	Виж мотивите по т. 9
		15. В чл. 11 да се разделят в отделни членове „специалните училища“ и „училищата от системата на предучилищното и училищното образование (масовите училища)“. Т. 5 след уточнение за кои детски градини става въпрос, след като такива към специалните училища няма да бъде заличена и да придобие следния текст „Обучението по специалния учебен предмет български жестов език и по направлението по ал. 3 се осъществява от глухи педагогически специалисти с висше образование по специалности от професионални направления „Педагогика“ и „Педагогика на обучението по.....“, или по специалност „Българска филология“ от професионално направление „Филология“ с придобита професионална квалификация „учител по български жестов език“ при условията и по реда на чл. 213, ал. 7 от ЗПУО.	Не се приема	Не се налага от правно-техническа гледна точка отделянето на текстовете в отделни членове. От съдържанието на текстовете е видно разделението на специалните училища и на останалите училища в системата на предучилищното и училищното образование.

		16. В чл. 11 да се добави нова алинея със следния текст „Педагогическите специалисти в специалните училища за ученици с увреден слух, ресурсните и профилираните ресурсни учители, които работят с деца и ученици със слухова загуба в системата на предучилищното и училищното образование, трябва да са и придобита образователна степен магистърска във ВУЗ по български жестов език“.	Приема се по принцип	Добавя се нова алинея в чл. 11, която ще залага изискване за задължително владееене на българския жестов език от педагогическите специалисти, работещи с деца и ученици със слухова загуба.
		17. Чл. 12, ал. 2 да бъде заличен, след като родителите трябва да си заплащат услугата.	Приема се по принцип	Услугата за осигуряване на преводач не би се заплащала от родителя, но неговата роля е спорна по отношение на обучението на децата и учениците в и предучилищна и училищна възраст.
		18. Да се добави нов чл. „Педагогическите специалисти в специалните училища за ученици с увреден слух, ресурсните и профилираните ресурсни учители, които работят с деца и ученици със слухова загуба в системата на предучилищното и училищното образование, трябва да са с придобита образователна степен магистърска във ВУЗ по български жестов език“. Пояснение: Работещите в специалните училища, завършили специална педагогика, предметични (математика, история, биология и т.н.) трябва да имат допълнителна образователна степен магистър от ВУЗ по БЖЕ. Същото се отнася за ресурсните учители, които работят в системата на предучилищното и училищното образование.	Приема се по принцип	Виж т. 16
		19. Към чл. 14 да се добави ал. 2 „Право на неограничено ползване на жестов превод“.	Не се приема	В законопроекта се предвижда, освен осигуряване на 60 часа на семестър, и годишен

			часови лимит, което е съобразено с финансовите възможности на държавния бюджет.
		20. Чл. 15 „Висшите училища осигуряват условия за подготовка на специалисти по български жестов език“ да се опишат в Допълнителните разпоредби на настоящия закон - необходимите промени в Закона за висшето образование.	Не се приема
		21.	Със Закона за висшето образование се регламентират устройството, функциите, управлението и финансирането на висшето образование в Република България, а не условията и реда за придобиване на висше образование по отделни специалности. Подготовката на специалисти по български жестов език е предмет на подзаконова уредба и правилниците на висшите училища.
		Пояснения в подкрепа на настоящата глава: Бихме искали да уточним един ключов факт – а той е, че единствената група хора с увреждания с друг език са глухите и те могат да бъдат напълно равнопоставени стига да имат условия за работа с и чрез БЖЕ. Нека да не се забравя, че закон за БЖЕ цели не да обгрижва глухите хора, а да създава възможности за тяхното пълноценно включване като се вземе предвид специалните способности на глухите хора, а именно владенето на БЖЕ и визуална култура, които като умения имат своето приложение в сферите на изследователската дейност, образователната дейност и социалното предприемачество. Тези факти са напълно неглижирани в цялата глава за преводаческите услуги – смеем да кажем, че това са текстове, които са на практика същите текстове по смисъл, които АХУ е прилагала за изплащането на помощите по чл. 51 с единствената разлика, че парите този път ще се изплащат към	Приема се по принцип

жестовите преводачи. Няма как да не отделяме глухите хора от останалите хора увреждания. Те вече са отделени дори и чисто законодателно. Те единствено не са включени в Закона за личната помощ. А е така, защото се има предвид, че проблемите на глухите ще имат решение с отделен закон за БЖЕ, точно по причината, която посочваме по-горе - глухите хора са с единствената група със собствен език и специфика на проблемите, произхождащи комуникацията.

Изрично сме против след влизането на закона в сила да се изплащат възнаграждения единствено на база часове и на база брой глухи хора. Истината е, че в момента реално практикуващите жестови преводачи, които предоставят качествен превод е малък точно вследствие на дълги години на подпомагаща политика чрез чл. 51, което доведе до краха на професията на жестовия преводач. Законът е иновация и цели в рамките на поне 5 години след влизането в сила на закона да се създадат условия за нова генерация жестови преводачи. Но така или иначе, заплащане на превод трябва да има и тези средства трябва да са предвидени в закона. През тези 5 години глухите ще имат нужда от превод, който със сигурност няма да е достатъчно качествен и трябва и затова трябва да има предвидени средства за развитие на жестовите преводачи. Нужни са сериозни инвестиции в иновативни и ефективни обучителни програми за жестови преводачи. От гледна точка на социалното предприемачество, ще трябва да се инвестират усилия в ефективни модели за управление на жестови услуги. За тази цел, препоръчваме да бъде създаден Фонд за развитие на БЖЕ, който ще следва цялостен план на дейности, като една от тях ще е свързана с развитието на професията на жестовия преводач и съответно жестовите услуги в следващите 10 години. Съветът по БЖЕ създава стратегически план за изпълнение на настоящия закон, упражнява мониторинг и предлага и договаря бюджетни средства чрез Фонда на ежегодна база.

Например, следващите стъпки в тази посока са:

Инвестиции в носителите на БЖЕ, за които се създават позиции, свързани с БЖЕ, неговото развитие и неговото прилагане в предоставяне на услуги чрез БЖЕ, включително и преводаческите. Тук се включват както глухите лица, така и чуваша лица от семейства на глухи родители, които са с потенциал да бъдат първите жестови преводачи. За целта трябва да се създават обучителни програми на

Не се приема

Подобно оперативно звено следва да бъде създадено при условията на Закона за администрацията. За осигуряване на административния му капацитет ще бъде необходимо вземане на бройки от други административни структури, с оглед спазване на политиката за недопускане увеличаване числеността на персонала на администрацията на изпълнителната власт, произтичаща от § 16 от преходните и заключителните

	работното място в организации НА глухите хора и жестови преводачи. Такъв тип програми трябва, защото трябва да се извършат следните дейности, а именно: Например, следващите стъпки в тази посока са: Инвестиции в носителите на БЖЕ, за които се създават позиции, свързани с БЖЕ, неговото развитие и неговото прилагане в предоставяне на услуги чрез БЖЕ, включително и преводаческите. Тук се включват както глухите лица, така и чуващи лица от семейства на глухи родители, които са с потенциал да бъдат първите жестови преводачи. За целта трябва да се създават обучителни програми на работното място в организации НА глухите хора и жестови преводачи. Такъв тип програми трябва, защото трябва да се извършат следните дейности, а именно: Оценка на ситуацията в България за реалния брой жестови преводачи и качеството на жестовия превод. Ниво на владеене на БЖЕ сред сегашните жестови преводачи. На база на резултатите, се създават нови обучителни програми за жестови преводачи, които работят заедно с носители на жестов език. Научни изследвания на жестовия превод Провеждат се обучения за жестови преводачи сред деца на глухи родители Провеждат се обучения за глухи жестови преводачи сред носители на жестов език. Създаване на звено/център, което се занимава с развитието на жестовите услуги и техния мониторинг. В това звено/център работят основно само хора, владеещи БЖЕ и в никакъв случай, това не е просто административно звено, изплащащо пари за преводачески услуги, а е оперативен звено, което постоянно се занимава с развитието на жестовите услуги през годините докато се стигне до нужните стандарти и качество на преводачески услуги чрез жестов език. То общува активно със Съвета по БЖЕ, който всъщност се занимава със стратегическото	разпоредби на Закона за администрацията. Към момента са налице достатъчно административни структури, които изпълняват функции в системата на хората с увреждания и създаване на допълнително звено в тази сфера не е целесъобразно.

планиране на всичко, свързано с БЖЕ. Силно препоръчително е развитието на жестовите услуги и неговия мониторинг да се прави в научно-изследователски център към ВУЗ, в който работят глухи хора задължително заедно с експерти и специалисти. Нека научноизследователската дейност да е към ВУЗ, но задължително заедно с глухите хора. Жестовият превод също има нужда от научно изследване. Такова никога не е правено в България. Така, както е правено в много различни държави, разбира се и в това число и в Галодет университета. Жестовият превод също е обект на научно изследване, за да се излезе с научни изводи, които да са базата за развитието на жестовия превод. По принцип практика в почти всички държави е с научно-изследователска дейност на жестов език да се занимават университети и такива научно-изследователски центрове са основно към университетите. Разбира се, като в екипите са включени активно глухите. Това трябва да се случи и тук, в България.

Създаване на възможности за преводачески агенции/фирми да предоставят такъв тип услуги. Защо се ограничава само до физически лица в закона? АХУ ни връщат поне 20 години назад с тези текстове, които са много силно административни. Законът трябва да създава условия за осигуряване на права на глухите хора чрез преводачески услуги чрез БЖЕ, но цялата тази конкретика е копи пейст на процедура от АХУ и те нямат място в закона, защото това е силно ограничаващо.

За възможността за създаване на агенции/фирми за жестов превод е напълно нормално да е случва. То и сега законите позволяват това, няма никакво ограничение и не е нужно да го изискваме от закон за БЖЕ. Идеята е, обаче, че държавата чрез Фонда за развитие на БЖЕ да може да подкрепя социалното предприемачество със създаването на социални бизнеси, доставчици на преводачески услуги от и на жестов език. Разбира се, че не е нужно да се подкрепя цялостната му дейност, а по-скоро за неговия старт. Който иска, дали като физическо лице или чрез фирма/НПО – нека да прави такива форми на тази услуга, това е само плюс за глухите, ще имат възможност и право на избор. АХУ трябва да създава такива възможности, а не да ни ограничава по един единствен начин както е посочено. Също така, след като говорим за Закон за БЖЕ, няма как да вмъкваме толкова административни текстове като за наредба в закон.

Заявяваме, че трябва да се създават възможности да се създават програми за заетост на глухи хора, осигуряващи обучение на работното място, които да са насочени към развитието на глухите хора по новосъздаващи се позиции, свързани с БЖЕ и всички услуги, произтичащи от него. В момента голяма част от НПО сектора изпитват затруднения за осигуряването на работни места за глухи хора с опит и умения. Освен това, ще се създават възможности за образование чрез специалност „Жестов език“ и те са в няколко направления - 1. лингвистично-научноизследователска 2. образователна и 3. преводаческа. С въвеждането на закона за БЖЕ и предстоящите дейности по него през следващите години, въвличането на глухите хора във всички процеси чрез програми за обучение на работното място е неминуемо и вярваме, че МТСП могат да бъдат изключителен партньор за развитието на глухата общност. Това трябва да се приеме като един преходен период, в който се прави инвестиция в глухата общност да се въвлекат сериозно в дейностите, свързани с БЖЕ. По този начин само за едно десетилетие е възможно да се премине от обгрижващ модел към отговорен и равнопоставен живот за глухите хора.

Предлагаме да се създаде оперативно звено от глухи специалисти по БЖЕ (носители и ползватели на БЖЕ). Ние сме малка държава и идеята е да се обединят усилия в глухата общност и да си остане всичко да си минава през АХУ, но е безкрайно нужно да има звено от глухи специалисти по жестов език към АХУ (или бъдещата ДАХУ), които да се занимават с оперативно управление - администриране, логистична дейност, комуникационни и координационни дейности, които са повече с оперативен характер с цел постигане на балансиране на глухи специалисти по жестов език и жестови преводачи, които заедно предоставят услуги за глухата общност. Целта е, че жестовите преводачи се занимават единствено и само и основно с жестов превод, а не с координационни, комуникационни и оперативни дейности или обучителни дейности. Съветът по БЖЕ има консултивна и стратегическа роля, а не оперативна. Съветът по БЖЕ ще може да получава информация от оперативното звено от глухи специалисти в АХУ и по този начин ще може да работи по-добре при вземането на решения и процесите на стратегическо планиране ще започнат да се установяват и изглаждат с годините. Накратко казано оперативното

звено към АХУ (ДАХУ) е с оперативна роля и с фокус върху създаването на среда за услуги чрез БЖЕ, а Съветът по БЖЕ обхваща всичко свързано с БЖЕ и е с повече стратегическа и консултативна роля по отношение на Фонд за развитие на БЖЕ. Двете ще се допълват.				
22. В чл. 16 след текста „от Списъка на професиите за професионално образование и обучение по чл. 6, ал. 1 от Закона за професионалното образование и обучение“ да се добави „или с придобита образователно-квалификационна степен „бакалавър“ или „магистър“ по специалност по български жестов език“.	Не се приема	Към момента не съществува специалност по български жестов език в системата на висшето образование. Залагането на такава изискване на практика е неприложимо.	Този текст се съдържа в чл. 18, ал. 3, където е неговото систематично място.	
23. В чл. 16 да се добави нова (2) със следния текст „Обстоятелствата по чл. 16, ал. 1, с изключение на необходимото образование и квалификация, се установяват с декларация“.	Не се приема			
24. В чл. 18, ал. 2 да текста „свидетелство за придобита степен на професионална квалификация, съответно удостоверение за придобита квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“ да се замени с „документ за образователна степен бакалавър или магистър, придобита във ВУЗ със специалност „Преводач по български жестов език“.	Не се приема			Виж мотивите по т. 22
Коментар: Подчерганите думи „свидетелство“ и „удостоверение“, които са като изискване за жестов преводач, дават яснота за квалификацията на жестовите преводачи, които предстои да имаме. Свидетелство и удостоверение се дава на завършили курс. Има риск от провеждане на курсове, които няма да дадат нужната професионална подготовка за преводачите. За да имаме качествени жестови преводачи, те трябва да имат университетско образование със специалност „Преводач по български жестов език“.				
				ЗАБЕЛЕЖКА: В закона, върху който давахме становище в различен цвят имаше чл. 17 /1/, е записано за преводачите да имат степен „бакалавър“ или „магистър“ по специалност по български жестов език. Това изискване в този закон го няма. А е от изключителна важност.

	25. Необходимост от преработване на чл. 17 и чл. 19. Мотиви към чл. 17: Категорично възразяваме срещу посочената формулировка. АХУ до момента не е имала и няма никаква представа от наличието на жестови преводачи в страната. В чл. 19, ал. 1 на всичко отгоре се говори за „комисия в АХУ“ – съставена със заповед на директора на АХУ, който, не владее и не разбира, не познава и не може да даде експертно мнение по въпросите и проблемите на БЖЕ. Пак там, в ал. 6 – се говори за „проверки за достоверността“ от комисията, одобрена от директора на АХУ, без да са посочени изискванията за подбор на членовете на въпросната комисия (тоест, може и да са чистачите на АХУ). В ал. 7 пък точно директорът на АХУ, който е некомпетентен по тези въпроси, има право да отказва вписване. Като решение, предлагаме както по-горе в аргументите ни, че трябва да се обособи оперативно звено, свързано с услуги чрез БЖЕ към АХУ. Звеното се състои от глухи хора и жестови преводачи, хора единствено владеещи жестов език и които са на пряко подчинение на АХУ/МТСП, като задължително следват стратегически план за работа, установен и гласуван от Съвета за БЖЕ. Отделно трябва задължително да има комисия за правоспособност на жестовите преводачи. Мотиви към чл. 19 АХУ без да формира оперативно звено за БЖЕ от членове владеещи жестов език, като основна част от тях да са носители на жестов език, нищо не може да направи сами. В противен случай, това ще бъде просто една административна процедура без да има ефект. Освен оперативното звено за БЖЕ, е нужно да бъде формирана комисия по правоспособност, която да следи за правоспособността на жестовите преводачи, но тя е по-скоро към Съвета за БЖЕ.	Не се приема	Комисията по чл. 19 не преценява по субективни критерии документите на преводачите за вписването им в списъка по чл. 18. Найната задача е единствено да провери редовността на подадените документи и дали те отговарят на обективните изисквания, посочени в закона. Не се прави субективна преценка на съдържанието на документите, която да налага специфични познания от членовете на комисията.
	26. В чл. 20 да се добави т. 5 със следния текст „при заявено недоволство от страна на глухи хора по отношение на жестовия преводач – превод и поведение. Тази възможност следва да е водеща.	Не се приема	

27. В чл. 21, ал. 1 текста „до 120 часа годишен лимит“ да се замени с „на 120 часа годишен лимит.“ Мотив: Изразът „ДО“ предполага извършване на индивидуална оценка на всяко лице, което желае да използва тази услуга.	Приема се по принцип	Годишният лимит е съобразен с финансовите възможности на държавния бюджет. Предвидено е осигуряването на 120 часа да бъде изпълнено през 2023 г.
28. Чл. 21, ал. 2 да се промени със следния текст „Глухите студенти и докторанти в процеса на обучението си за придобиване на висше образование имат право на ползване на безвъзмездни преводачески услуги на български жестов в рамките на учебната програма на ВУЗ, в който са студенти, до завършване на образователната степен“.	Не се приема	В законопроекта се предвижда, освен осигуряване на 60 часа на семестър, и годишен часови лимит, което е съобразено с финансовите възможности на държавния бюджет.
29. В чл. 21, ал. 3 да се заличат изразите „броят на часовете за“, и „лимит по“.	Не се приема	Предложението не съдържа съществена промяна на текста, която да налага редакцията му.
30. Към чл. 21, т. 3 да се добави нова точка 3 „а“ със следния текст „За лицата с определен период в ТНЛК – пожизнено преводаческата услуга се предоставя пожизнено и подаването на заявления се прави еднократно“.		
31. В чл. 21, ал. 4, т. 1 след текста „спешна медицинска помощ“ да се добави и „неотложна медицинска помощ“.	Приема се	
32. В чл 22, ал. 4, т. 2 след текста „Закона за Министерството на вътрешните работи“ да се добави и „прокуратура и съдилища“.	Не се приема	По отношение осигуряването на преводач в досъдебното и съдебното производство воденият нормативен акт е Наказателнопроцесуалният кодекс, както и вътрешните правила в

			прокуратурите и съдилищата, където има създадена уредба за осигуряване на превод на глухи лица.
		Приема се	
		Не се приема	
		Не се приема	Необходимо е да има представител на БАН, след като се признава българският жестов език за самостоятелен, със своя лексика и граматика и провеждането на научни изследвания, свързани с неговото развитие.
		Не се приема	Считаме, че разпределението на членовете на съвета е оптимален.
		Не се приема	
		Не се приема	
		33. В чл. 24, ал. 2 текста „съответната институция осигурява преводаческа услуга на глухото или сляпо-глухото лице чрез преводач от списъка по чл. 17” да се замени с „глухите лица избират преводач от списъка по чл. 17 и само в случай на невъзможност, да му бъде назначен служебен жестов преводач”.	
		34. В чл. 27 текста „от 14 членове” да се замени с „15 членове”.	
		35. В чл. 27, т. 3 текста „един представител на Българската академия на науките” да се замени с „глух носител на жестовия език”.	
		36. В чл. 27, т. 5 да се промени със следния текст „осем представители на общността на глухите хора”.	
		37. В чл. 27, т. 6 текста ”двама преводачи на български жестов език” да се замени с „глухи носители на жестовия език”.	
		38. Към чл. 29 - Трябва да има гарантирано държавно финансиране за развитие на БЖЕ, образование чрез БЖЕ и преводачески услуги чрез БЖЕ. Финансирането трябва да се осигурява още от първия ден на глухия човек, след като е установена глухотата му. Това не може да бъде на проектен принцип. В момента има средства за слухопротезиране и кохлеарна имплантация, има за слухово-речева рехабилитация, но никъде няма за жестов език. Ваучерна система за обучения по БЖЕ за родители и семейства, за самите глухи деца. В	

	системата на образованието трябва да има учители по жестов език, отделно инвестиции в ресурсните учители и други педагози/специалисти да владеят жестов език и т.н. Вече по-горе препоръчахме да се създаде Фонд за развитие на БЖЕ и всичко свързано с БЖЕ да минава през този фонд. Фондът да се управлява стратегически от Съветът по БЖЕ. Всяка година да се гласува конкретен бюджет от Съвета по БЖЕ и съответно НПО на глухите хора да бъдат партньори в този процес. Задължително да има независима комисия за контрол върху дейността на Фонда и разпределението на средствата. (2) В рамките на средствата по чл. 287 от ЗПУО средства от държавния бюджет може да се предоставят на частните детски градини и частните училища, включени в системата на държавното финансиране по чл. 10 от ЗПУО.		
	39. В § 1 от Допълнителните разпоредби в определения за „глухо лице“ след текста „българския жестов език“ да се добави „независимо дали има други допълнителни увреждания“.	Не се приема	Дефиницията е в контекста на слуховата загуба, а не на други увреждания, които може да има лицето. Водеща в случая е слуховата загуба.
	40. В § 1 от Допълнителните разпоредби да се добави нова точка с дефиниция на „Глуха общност“ е общност от глухи лица, които са носители и ползватели на БЖЕ и имат своя идентичност и култура като глухи лица.	Приема се	
	41. В т. 7 от Допълнителнит разпоредби след израза „слухово-речева рехабилитация“ да се добави следния текст „и магистърска степен по „Жестов език“.	Не се приема	Към момента не съществува специалност по български жестов език в системата на висшето образование.
	42. Т. 2 и т. 7 от Допълнителните разпоредби да бъдат заличени.	Не се приема	В Глава втора за целите на образованието се използват освен български жестов език и други системи за комуникация, които подпомагат обучението и

				терапевтичната работа с деца и ученици с проблеми в комуникацията, включително сляпо-глухи деца.
			Не се приема	Към момента не съществува специалност по български жестов език в системата на висшето образование.
			Не се приема	Виж мотивите по т. 4.
2.	Величка Драганова председател на „Национална асоциация на сляпо-глухите“ в България, получено по имейл на 05.09.2020 г.	1. Чл. 2 да се промени със следния текст” Българският жестов език позволява използването и създаването на системи за комуникация, които нямат езиков статут и представляват комплекс от методи, подходи, умения и средства за комуникативна способност, осигуряващи достъпност на сляпо-глухите хора до българския жестов език посредством остатъчното зрение и осезанието.” 2. Чл. 17 ал.1, ал. 3; чл. 18, ал. 1; чл. 19, ал. 1, ал.2 и ал.7, и чл. 20, ал.1 и ал. 3 текста „от Агенцията за хората с увреждания” да се замени с „Агенцията по заостоста”. 3. Т. 2 от § 1 след текста „и е естествен носител и/или ползвател на българския жестов език” да се добави „чрез системи за комуникация, осигуряващи достъпност на сляпо-глухото лице до българския жестов език според спецификата на индивидуалния сетивен дефицит.” 4. Т. 7 от § 1 да се промени със следния текст „нямат езиков статут и представляват комплекс от методи, подходи, умения и средства за комуникативна способност, осигуряващи достъпност на сляпо-глухите хора до българския жестов език посредством остатъчното зрение и осезанието. Системите за комуникация се регламентират за ползване и прилагане в подзаконов нормативен акт, съгласуван с Министерта на образованието и науката.	Приема се по принцип	Намира място в Глава втора
			Не се приема	
			Не се приема	
			Не се приема	Считаме разпоредбата за ясна и точна в дефинирането на понятието

	5. Към § 1 да се добави нова точка „Достъпност на сляпо-глухите хора до българския жестов език в системата на образованието“ – При използването на българския жестов език в системата на образованието, достъпността на сляпо-глухите хора до българския жестов език се осъществява чрез системи за комуникация, като се осигуряват условия за тяхното изучаване, усвояване и използване от сляпо-глухите деца и техните родители, специалистите в сферата на образованието, сляпо-глухите ученици, студенти и докторанти.“	Не се приема	Достъпността за сляпо-глухите е заложена в Глава втора
	6. Точка 4 от § 1 да се промени със следния текст „Превод от и на български жестов език за сляпо-глухи лица“ е преводаческа услуга, която се извършва чрез българския жестов език и системи за комуникация, осигуряващи достъпността на сляпо-глухия към българския жестов език.“	Приема се	
	7. Към § 1 да се добави нова точка „Професионална подготовка на преводачите от и на жестов език за осъществяване на превод от и на български жестов език за сляпо-глухи лица“ – В професионалната квалификация или квалификация по част от професия „Преводач от и на български жестов език“ се включва подготовка по системи за комуникация, осигуряващи достъпност на сляпо-глухите хора до българския жестов език.“	Не се приема	В държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професия „Преводач от и на български жестов език“ ще бъде заложено такова изискване.
3. Христина Чопарова „Ние ви чуваме“ получено по имейл на 08.09.2020 г.	1. Коментар „Проектът на Закона за жестовия език е неприемлив по редица причини: структуриран неправилно (глава втора следва след раздел 1 и 2, неясно къде е глава първа), непълен е (липсва, например, частта с обособените спецификации на преводачите на сляпо-глухи лица), некомпетентен в почти всяка засегната област; изменя съществуващи положения, вместо да предлага надграждане или нови работещи формули; съдържа неясни дефиниции и на места – открито дискриминативни изрази; борави с неясни формулировки, които могат да се тълкуват по много и различни начини; делегира задължения на неподходящи като компетенции в областта институции; увеличава административната тежест за ползвателите на жестови услуги, вместо да я сменя; урежда по неподходящ начин жестовите преводачески услуги и създава условия за дискриминация спрямо жестовите преводачи с отмяната на израза „тълковник“ от професионалната им квалификация; не е съобразен със спецификата на преводачески услуги за сляпо-глухи лица;	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения

		И опще: грубо манипулира и завишава броя на представителите на тихата общност в България; налага неясни образователни методики; фаворизира определени НПО и урежда техните интереси чрез редица предложения; не е съобразен с европейското законодателство, нито с реалната ситуация на национално ниво спрямо различните таргети на хората със слухозагуба, съставляващи тихата общност в България; не дефинира точно и коректно ползвателите на жестовия език, създавайки впечатление, че всички са глухи и всички са ползватели; демонстрира откровена некомпетентност в областта на жестовите услуги, таргета на сяло-глухите лица и спецификата на жестовия превод за тях; и не на последно място, проектозаконът има претенции да е разработван в съгласуваност и консултации с множество заинтересовани лица и специалисти, което не отговаря на истината.		
		2. След текста „Закон за българския жестов език“ следва да се добави и професионалния жестов превод”.	Не се приема	Липсва основание за допълване за наименованието за законопроекта
		3. В глава втора да се добави следния текст „системи на билингвистично езиково обучение на деца и ученици със слухова загуба, което е практика за повишаване на грамотността и комуникативните им умения чрез съчетаването на жест и устна артикулация (говор).” Тази практика не противоречи на понятието „култура на глухите”, дори я подкрепя, тъй като културата се свързва с развитие на умения да се използва наличното, а не да бъде отказ от него.	Не се приема	Конкретните методи за обучение ще бъдат разписани в подзаконов нормативен акт
		4. В Раздел 1, чл. 1 и навсякъде в проектозакона терминът „глухи” създава погрешното впечатление „че всички са напълно глухи и всички са ползватели на жестовия език. Преди да се узаконява жестовия език, е нужно да е налице съставен Класификатор на слуховите дефицити, който да онагледява потребностите на всеки таргет от жестов език. И да дава ясна дефиниция за слуховия статус, което би било от полза както за медицинските, така и за немедицински специалисти.”	Не се приема	За целите на законопроекта е съобразена позицията на глухата общност относно понятието „глухи хора”
		5. В проектозакона да се заличат изразите „свс сензорно увреждане – увреден слух”	Не се приема	Изразът е използван в наименованието на този тип институции в

				системата на предучилищното и училищното образование.
		6. В проектозакона, мотивите и доклада за оценка на въздействието да се добавят „тежкочуващите хора, като се включат комуникативните им потребности, изразяващи се в наличието и на субтитри в аудио-визуалните медийни услуги, наред с жестовия език. Това е груба дискриминация по смисъла на изключване, което противоречи на Конвенцията на ООН и европейско правните рамки в областта на човешките права. Дори само това обстоятелство е достатъчно да превърне проекта в несъстоятелен поради това, че не е обхванал всички заинтересовани от въвеждането на Закон за жестовия език страни.	Не се приема	Тежкочуващите хора попадат в понятието „глухи хора“ на Регламентирането на аудио-визуалните субтитри не са предмет на настоящия закон.
		7. „В чл. 13 изразите „проблеми в комуникацията“, „увреждания“ и „проблеми“ остават с впечатление, че разработилите проектозакона не са лица, способни да боравят с позитивни изрази или имат нагласата да променят статуквото чрез коректни и отговарящи на реалността термини, респ. не са лицата, които трябва да се ангажират с регламент на нормативни актове.“	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения
		8. „Сляпо-глухите лица имат потребност от по-специфична жестава комуникация и алтернативни методи, като за тях е необходим специален раздел в проектозакона, който да ги регламентира като услуга, съответно и преводаческите услуги. Никъде в текста на проектозакона, особено в частта с преводаческите услуги, не е са упоменати и жестовите услуги и спецификации за лица със сляпо-глухота.	Не се приема	Сляпо-глухите хора са включени като ползватели на жестовия език, с право на използване на алтернативните системи за комуникация
		9. „Както е формулирано в проектозакона се създава погрешното впечатление, че всички хора със слухова загуба са естествени ползватели на жестовия език, респ., всички са аграматични, а Законът ще утвърждава именно аграматичната комуникация като „български жестов език“, дефиниран като „естествен самостоятелен език“.	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения

		10. „Жестирането без устна артикулация е тотално отрицание на билингвизма като образователен метод. Този способ е широко използван в средите на американските Глухи като част от тяхната култура на изразяване и специфична лексика. След като проектозаконът преследва „Признаване на културната и езиковата идентичност на общността на глухите лица и формиране на нагласи за уважение към тях“. (Раздел 3, чл. 7 (3)), следва да има ясна дефиниция какво е „култура на глухите в България“. Предполага се, че след като българските Глухи хора желаят да видят комуникационното си средство легализирано чрез Закон, следва да не заемат чужди модели в националния си жестов език, ако имат претенцията той да бъде наистина български. Жестирането без устна артикулация затвърждава употребата на архаичния израз „глухонеми“ към всички хора със слухова загуба, което е неприемливо, тъй като създава стереотип за тях като за малограмотни и некомуникативни.“	Не се приема	Създадена е дефиниция за понятието „общност на глухите хора“
		11. „Никъде в проектозакона не са предвидени текстове, уреждащи съществуването или разкриването на ресурсни центрове или дейността на ресурсните учители, споменати в чл.12. Предложението за прилагане на жестовия език в образованието, структурирани в „Глава втора“, са изключващи спрямо ресурсните учители, тъй като те по презумпция работят с деца и ученици със слухова загуба, като за нуждите на обучението си служат и с жестов език.“	Не се приема	Бележката не отговаря на текстовете на законопроекта, където ресурсните учители като педагогически специалисти са предвидени в дейностите, свързани с жестовия език в образованието.
		12. „Проектозаконът дава заявка (чл. 9 (2) и чл. 10 (3)) за фаворизиране на НПО като единствените компетентни структури (с изискване да са по ЗЮЛНЦ), които да определят насоките на взаимодействие по образователни въпроси, по въпросите на жестовия превод, както и за консултиране, за което е обособен цял раздел. Подобно предложение е в нарушение на свободния достъп до консултации с други специалисти в областта, които не са организации по ЗЮЛНЦ.“	Не се приема	Няма пречка в консултирането и образователните въпроси да бъде търсена експертната и на специалисти извън НПО.
		13. „Според чл. 11 (3) обучението по жестов език ще става според „специално образователно направление“, като не е дефинирано какво точно е това. По-нататък се разбира, че се касае за специален предмет	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения

		„български жестов език“, за който ще са нужни съответните специалисти, чиято професия дори не е регламентирана (несъществуваща). Но проектозаконови член 11 (5) обяснява на какви компетенции трябва да отговарят работещите тази професия. Предвид времето, предвидено в Проекта на закона за влизане в сила – 15 септември 2026 г., (т. 10 от Предходни и заключителни разпоредби), се създава впечатлението, че с този параграф се урежда бъдещата заетост за определени заинтересовани лица, които в момента се обучават, за да отговарят на цитираните в чл. 11 (5) компетенции за учител по български жестов език. Това е още едно потвърждение, че проектозаконът е писан с цел прокарването на лични интереси и фаворизиране на определени лица за длъжността.”		
		14. „Чл. 15 постановява, че „Висшите училища осигуряват условия за подготовка на специалисти по български жестов език“. Това на практика означава, че всяко ВУЗ трябва да открие работни места за обучение на преводачи и превеждащи учители. Необходимо е да е налице направено проучване за възможностите на ВУЗ-овете в България да отговорят на това изискване, преди да се налага то законово. Никъде в мотивната или оценъчна част на проектозакона не присъстват данни за такова проучване.”	Не се приема	Подготовката на специалисти по български жестов език ще бъде извършвана според възможностите на отделните висши училища в рамките на тяхната академична свобода.
		15. „Един проектозакон следва да намалява административната тежест, вместо да я увеличава, както е видно от текстовете на проектозакона, особено в частта с преводаческите услуги, недобре регламентирани и разтегнати между редица институции – АХУ, МТСП, МОН и Агенция „Социално подпомагане“, във взаимодействие с НПО по ЗЮЛНЦ. Всичко това създава за гражданите със слухова загуба редица неудобства, документации, прехвърляния и изчаквателни срокове, които са достатъчно громова процедура.”	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения
		16. Какво предлага на българските преводач-тълковници проектозакона? Според чл. 16 (1) дефиницията за преводач от и на български жестов език е единствено лице, което е вписано в Списъка на преводачите, който Списък пък ще се води от АХУ (чл. 17 (1)), което буди огромно недоумение и редица въпроси. Защо Агенция на хората с увреждания ще се занимава с това? Защо е нужно създаването и	Не се приема	Списъкът, който ще се води от Агенцията за хората с увреждания, се отнася за преводачите, които желаят да предоставят услуги по реда на този закон.

		воденето на подобен Списък, след като съществува Национална асоциация на жестовите преводачи в България, в която членуват повечето действащи преводачи? Обикновено преводачите (translators) и тълкувателите (interpreters) са отделни компетентности, които често са съвместявани от едно лице. В България, например, предлагашите жестови услуги се наричат „преводач-тълковник от и на жестов език“. Това ясно регламентира, че се касае за специалист, който е достатъчно компетентен да предоставя жестови услуги както на Глухи лица, така и на тежкочуващи.		Асоциацията на жестовите преводачи не е държавен орган, на който може да се повери воденето на такъв списък.
		17. „Чл. 21 (1) касае правото на ползвателите на жестови услуги на безвъзмездна преводаческа услуга. Това също е неработещ модел. Спрямо малкия брой преводачи на фона на значително по-големия таргет на ползвателите на жестов език, по-логично е вместо да се ощетяват преводачите чрез услуги „про боно“, да бъде уреден статутът на жестовия превод като професия, и така всеки потребител да заплаща надвишения лимит от часове.“	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения
		18. „Освен това, предоставянето на преводачески услуги на деца, ученици и студенти във ВУЗ би било възможно единствено ако на територията на страната работят достатъчен брой преводачи, които да покрият потребността от такива нужди. Никъде в проектозакона не се предвиждат подпомагачи и приобщаващи условия, освен жестов превод. Спрямо тежкочуващите студенти, ползватели на субтитри, това е изключване по смисъла на непредоставени услуги, отговарящи на техните комуникационни потребности.“	Не се приема	Регламентирането на аудио-визуални субтитри не е предмет на настоящия закон.
		19. „Чл. 23 (1) урежда правото на директора на Агенция „Социално подпомагане“ да издава или отказва със заповед жестови услуги про боно. Не е етично институции да налагат или да задължават преводач да извършва безвъзмездни услуги. В случай, че жестовите преводачи не са ангажирани на работни позиции към съответната агенция, по никакъв начин не могат да бъдат задължени от никоя институция да оказват безвъзмездна помощ въз основа на документи, удостоверяващи необходимост от услуги про-боно. Съответно за Глухия потребител е затормозяващо да вади и да удостоверява с	Не се приема	Не са налице безвъзмездни услуги, преводачите получават съответното възнаграждение за извършваните от тях преводачески услуги.

	документи, че има нужда от безплатни услуги. Про-боно услугите може да определя единствено преводачът, тъй като негово е правото и да отказва преводи."		
	20. „От Чл. 24 (1) разбираме, че потребители, които вече са получили право на безвъзмездна услуга, могат да си изберат от Списъка преводач, който да им я достави. Подобен модел е неетичен, защото лишава преводача от свободната воля също да избира. Преводачът е длъжен единствено да достави съобщението, но той има правото да откаже да го направи. Изборът на преводач следва да става по взаимно договаряне между лицето и преводача. Преводач може и има пълното право да откаже превод, независимо дали е избран от дадено лице. Необходимо е да има институция, която да гарантира ПРОФЕСИОНАЛНОТО ангажиране на жестовите преводачите, и тя не следва да е АХУ."	Не се приема	Законопроектът указва от къде глухото лице може да избира преводач. Преводачът от своя страна не е длъжен да предоставя услугата на всяко лице и има свободната воля за преценка за извършване на услугата.
	21. „Чл.27 (1) гласи, че „ <i>Към министъра на образованието и науката се създава Съвет за българския жестов език</i> ". Съвет може да се създаде към министерство, не и към министър. Това само по себе си затвърждава неосведомеността и личните цели, преследвани при разработването на проектозакона. Буди недоумение големият брой лица (14) в състава на консултативния съвет. Това е още едно увеличение на административната тежест, което не гарантира принципите на избор и безпристрастност. Резонът на съставителите на предложението е консултантите да са специалисти от различни области и компетенции, но никъде не е регламентирано дали са постоянни или сменяеми на ротационен принцип. Освен това считаме, че следва консултантите да са независими специалисти, т.е., да не са към НПО по ЗЮЛНЦ, тъй като това създава предпоставки за приоритизиране и съмнения в тяхната безпристрастна оценка.	Не се приема	Нормативната уредба в областта на устройството на администрацията позволява създаването на подобни съвети именно към министри, а не министерства, за което има много примери от практиката.
	22. „Измененията в ЗРГ, касаещи аудио-визуалните медийни услуги, е необходимо да включват и субтитри, освен жестов език. Както посочихме по-горе в забележките си по отношение на образованието, подобно изключване на комуникативните средства, предпочитани от тежкочуваша хора, е дискриминация по смисъла на непредоставени услуги за достъп. Тежкочувашите лица съставляват най-голямата част	Не се приема	Регламентирането на аудио-визуални субтитри не е предмет на настоящия закон.

		от българската тиха общност, но комуникационните им потребности не се свеждат само до жестов език.”		
4.	Петра Ганчева Член на съюза на глухите в България – редактор във вестник „Тишина“ получено по имейл на 19.08.2020 г.	1. „Никъде в проекто-закона не се споменава, че е извършено научно изследване на българския жестов език (БЖЕ) въз основа на спечелена обществена поръчка и издадени граматика и речник на БЖЕ; а така също има издадени речници на БЖЕ от СГБ, чрез които са осъществени обучителни курсове и лицензирани преводачи на жестов език по изискванията на НАПОО. Не се и споменава въобще кой, по какви критерии и как ще осъществява последващото обучение и преквалификация на преводачите на жестов език.”	Не се приема	Обучението на жестовите преводачи се извършва съгласно Закона за професионалното образование и обучение и държавния образователен стандарт за придобиване на квалификация по професията.
		2. „В чл. 2 се говори най-общо за системи на комуникация, които подкрепят „подходи на общуване и други езикови потребности” – какви по-точно подходи и какви, по-конкретно, езикови потребности, като потребността е само една – тази от български жестов език? А за системите – след като не съществуват въобще, кой, как и по какви критерии ще ги създава, под чие ръководство, с какви ресурси?!?”	Не се приема	Въпросите ще се уредят допълнително в подзаконов нормативен акт.
		3. „чл. 3 се визира „общественият живот в страната” – но без никаква конкретика, предвид факта, че до момента глухите хора, поради непризнаването на българския жестов език нямат никакво участие в този живот, т. е. не са равнопоставени с останалите български граждани на нито едно ниво и съответно нямат какъвто и да било нормален обществен живот.”	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения
		4. „В ал. 2 на чл. 3 посочва, че „трябва да бъдат съхранявани” – как, по какъв начин, от кого, кой са конкретните отговорни институции и лица за това съхранение?!?”	Не се приема	Това е процес, за който са отговорни всички участници в обществения живот, не само държавни институции.
		5. „В чл. 4 е изпуснато уточнението какво се подразбира под „всяко лице”.”	Не се приема	Има се предвид всяко лице в Република България
		6. „В чл. 5 ал. 1 се посочва министърът на образованието – т. е. лице, абсолютно незапознато с БЖЕ, което не го владее и не знае как да го използва! За какво координиране на дейности може да се говори, след	Не се приема	Министърът е органът, чрез който ще се провежда тази политика. За целта ще бъде

	като нито един от министрите на МОН – бивши и настоящи, не са наясно изобщо с тази материя?!? В ал. 2 на същия член се казва, че министърът „насърчава и подкрепя” – няма конкретно посочени начини за подобни действия относно насърчаването и подкрепата, нито посочени финансови ресурси за това; нито конкретни отговорници, подчинени на министъра.”		подпомаган от създадения към него съвет и администрацията, която го подпомага с оглед осигуряване на необходимата експертиза.
	7. „Много спорен е раздел втори – ПРИНЦИПИ – без никаква обосновавана конкретика, без посочени конкретни начини и средства как ще се осъществяват въпросните принципи, чрез кои лица и институции най-вече.”	Не се приема	Принципите на закона намират отражение в съдържанието на целия законопроект.
	8. „В глава втора, чл. 8 – осигуряват се „условия” – какви по-точно?!?”	Не се приема	Във въпросната разпоредба не е необходимо конкретно развиване на условията, които се осигуряват.
	9. „В глава втора, чл. 10 – говори се за „специализирани обслужващи звена”, които ще организират и провеждат обучение на БЖЕ – кои са, на кого са подчинени, от кого са съставени, дали лицата в тях имат нужните познания, опит и правоспособност?!? Никъде не се споменава и какви са правомощията на преводачите на БЖЕ, които дори и сега, в този момент, провеждат на БЖЕ новините по ТВ медиите, в съда, болниците и други институции, а те са дългогодишни преводачи, обучени с ресурсите на СГБ. В чл. 10, ал. 3 се говори за „взаимодействието на институциите с организациите на и за хора с увреден слух”, без да е посочено конкретно в какво ще се изразява това взаимодействие.”	Не се приема	Специализираните обслужващи звена са институции в системата на предучилищното и училищното образование и служителите в тях следва да имат необходимата компетентност относно подкрепата на процеса на приобщаващото образование, което включва и работата с глухи деца.
	10. „В чл. 11 – посочва се първо, че ще се извършва обучение с използване на БЖЕ и успоредно с това, в ал. 2 на същия член – въвежда се обучение по специален предмет БЖЕ?!? Е, как, примерно, ще се извършва обучение на БЖЕ, след като предстои да се осъществява – т. е. каруцата е пред коня, не обратното? Ал. 5 – това е невъзможно да се осъществи, по простата причина, че не съществуват владеещи	Не се приема	Обучението по специалния учебен предмет ще започне от учебната 2026/2027 година.

		перфектно БЖЕ педагогически специалисти – в цялата страна те са една 4-5 човека.”		
		11. „Член 13 – откъде накъде БЖЕ да се ползва от деца и ученици, които не само не владеят БЖЕ, но и не са с увреден слух?!?”	Не се приема	Съгласно чл. 4 всяко едно лице има право да изучава българския жестов език.
		12. „Член 15 – не е посочено как и по какъв конкретен начин ВУЗ ще осигуряват условия за подготовка на специалисти по БЖЕ. Не е посочено и конкретно как ще се осъществява и чрез коя отговорна за това институция превод на БЖЕ при обучението на глухи студенти във ВУЗ.”	Не се приема	Подготовката на специалисти по български жестов език ще бъде извършвана според възможностите на отделните висши училища в рамките на тяхната академична свобода и ще е предмет на подзаконова уредба и правилниците на висшите училища
		13. „Глава трета, член 17 – категорично възразявам срещу този текст. АХУ до момента не е имала и няма никаква представа от наличието на преводачи на БЖЕ в страната! В чл. 19 ал. 1 на всичко отгоре се говори за „комисия в АХУ” – съставена със заповед на директора на АХУ, който, повтарям, не владее и не разбира, не познава и не може да даде експертно мнение по въпросите и проблемите на БЖЕ! В ал. 6 – се говори за „проверки за достоверността” от комисията, одобрена от директора на АХУ, без да са посочени изискванията за подбор на членовете на въпросната комисия (сиреч, може и да са чистачите на АХУ). В ал. 7 пък точно този – директорът на АХУ, некомпетентният, има право да отказва вписване?!?”	Не се приема	Комисията по чл. 19 не преценява по субективни критерии документите на преводачите за вписването им в списъка по чл. 18. Нейната задача е единствено да провери редовността на подадените документи и дали те отговарят на обективните изисквания, посочени в закона. Не се прави субективна преценка на съдържанието на документите, която да налага специфични познания от членовете на комисията.

		14. „По отношение на член – 21. Толкова бюрократизъм е заложен в него – ежегодно да се подават заявления, съобразени със сроковете на действие на ТЕЛК. Простичко и ясно можеше да се формулира – съобразно слуховите потребности на лицето, като напр. тези с напълно и необратимо загубен слух да имат право на преводачески услуги поизлизено... Че и трябва да има специално издадена заповед на директора на „Социално подпомагане” – поредното малоумно изискване, предвид факта, че и той е некомпетентен относно БЖЕ (чл. 22 ал. 1 и всички останали, маркирани в жълто, които изискват купича писмени заявления, копия на документи и пр. – а те са в наличност в компютрите служителите от СП, достатъчно е само да се изпише ЕГН на лицето...)!”	Приема се по принцип	
		15. „Всички последващи членове след чл. 22 отново съвсем необосновано и дискриминиращо изискват и налагат условия и възможности за осигуряване на безвъзмездни преводачески услуги, които, за капак, отново се вменяват като отговорност на директора на АХУ.”	Не се приема	Услугите се предоставят след заповед от директора на дирекция „Социално подпомагане“
		16. „В четвърта глава се посочва, че съветът за българския жестов език ще има за основна задача „да подпомага министъра на МОН” с дейностите, свързани с БЖЕ и че въпросният ще включва 14 членове, посочени по бройки – но никъде не се казва с какво, конкретно, ще подпомагат членовете на съвета министъра?!? В кои конкретно дейности, свързани с БЖЕ? Завършва се с това, че ще има издаден правилник... Дано поне в него се конкретизира каква точно дейност ще се подкрепя, от кого точно и дали ще е безвъзмездна или не.”	Приема се по принцип	
		17. „Последната и най-важна глава, свързана с финансирането – посочват се бюджетите на детски градини и училища, на центрове – а те са мизерни; посочват се европейски проекти и програми – кой как ще ги изготвя, по какъв критерий? И последната, ал. 4 - „други източници” – толкова разтегливо понятие, че може например да е Делян Пеевски или когото и да е друго лице или организация... Кое то пък води до зависимост.”	Не се приема	Коментарът не съдържа конкретни бележки и предложения
		18. „В допълнителните разпоредби: относно формулировката в ал. 1 за „глухо лице” – това е възможно най-некомпетентно написаната	Не се приема	За целите на законопроекта е

		формулировка, също и в ал. 5 и 7! Относно формулировката в ал. 1 за „глухо лице“ – това е възможно най-некомпетентно написаната формулировка, също и в ал. 5 и 7!”	съобразена позицията на глухата общност относно понятието „глухи хора“
7.	Доц. д-р Диана Ковачева Обудсман на Република България, получено в деловодната система на МОН с вх. № 19-33 от 08.09.2020 г.	1. „Необходимо е да се уточни дали уредбата на жестовия език ще бъде достатъчно приложима и подходяща за сляпо-глухите хора, с оглед спецификата на техните увреждания, потребности, канали за получаване на информация и начини за 1. комуникация. „	Приема се по принцип
		2. „Следва да се уточни по-подробно ролята и функциите на Съвета за българския жестов език и под каква форма ще бъдат ангажирани членовете му. Не е подходящо всичко да остане за регламентиране в правилника, който ще бъде изготвен от министъра на образованието и науката, За да могат да се вземат решения, е добре да бъде определен нечетен брой членове.	Не се приема Следвана е практиката при законового регламентиране на други подобни съвети към други министри
		3. „Не е ясна формата на договора, чрез който ще бъдат ангажирани преводачите на жестов език. Оставянето на уредбата на дейността на преводачите излязло в Наредбата, може да доведе до ограничаване на права както на преводачите, 3. така и на хората с увреден слух.“	Не се приема
		4. „Още по-сериозен е проблемът с тоталната липса на административно-наказателни разпоредби в проекта на закона. По този начин няма гаранции за правата на хората с увреден слух и сляпо-глухите в случаите на неправомерни действия от страна на преводачите и от страна на институциите, администриращи дейностите по нормативния акт.“	Не се приема Механизмите за контрол и отчитане на преводаческите услуги ще бъдат регламентирани в наредбите на съответните министри.
		5. „Няма легална дефиниция на "системно нарушаване на правилата от преводачите". Липсата на определение оставя възможности за субективно тълкуване от отговорните органи, което може да доведе до неблагоприятни последици върху правата на заинтересовани граждани.“	Не се приема Механизмите за контрол и отчитане на преводаческите услуги ще бъдат регламентирани в наредбите на съответните министри.

		6. „Необходимо е статутът на преводачите да бъде уреден в закона, като се предвиди, че техният превод се признава от всички институции, включително и от частни субекти при сключване на сделки; в отношенията с банки, нотариуси и т.н.”	Приема се по принцип	
		7. „Важно е и в чл. 15 да се направи препращане или да се направи изменение в Закона за висшето образование по отношение начина, по който висшите училища ще осигуряват условия за подготовка на специалисти по българския жестов език. Изразявам увереност, че представените въпроси ще бъдат обсъдени и взети предвид при създаване на окончателния вариант на проекта на Закон за българския жестов език, както че ще бъдат чути и съобразени и становищата на хората с увреден слух, на жестовите преводачи и на техните организации.”	Приема се по принцип	Подготовката на специалисти по български жестов език ще бъде извършвана според възможностите на отделните висши училища в рамките на тяхната академична свобода и ще е предмет на подзаконова уредба и правилниците на висшите училища
8.	Любен Работов председател на „Асоциация на гражданите с увреден слух в България” получено в деловодната система на МОН с вх. № 1101-82 от 08.09.2020 г.	1. В член 1 да добави нова алинея според която културата на хората с увреден слух в Република България трябва да бъде уважавана и насърчавана, за което следва да предприети мерки за повишаване на общественото съзнание по отношение на хората с увреден слух и техните права.	Не се приема	Предложението съществува в чл. 3, ал. 2.
		2. „В член 2 е посочено какво позволява българския жестов език, но не и какво представлява (определението в допълнителните разпоредби е неясно-3. „Български жестов език” е естествено възникнала жестова система за езикова комуникация.”. В проекта би следвало да бъде въведено понятие за българския жестов език: „Българският жестов език е естествена и пълноценна система за общуване, изградена на основата на специфични движения и позиции на ръцете и/или на пръстите, и съдържа основните характеристики на всеки език на знаците- жестове със своеобразна култура и начин на израз, своя лексика и граматика със самостоятелност, системност и дуалност, водещи до продуктивна комуникация, себerealизация и всестранна интеграция.”	Не се приема	Дефиницията в закона е кратка и ясна, в съответствие с правилата за изписването на правните норми.

			3. Член 3, ал. 2 да се промени със следния текст "Спецификата на българския жестов език и културата и идентичността на общността на глухите лица в Република България трябва да бъдат зачитани и съхранявани, за което следва да бъдат предприети мерки за повишаване на общественото съзнание по отношение на хората с увреден слух и техните права.	Приема се по принцип	
			4, В чл. 5 да се добави нова алинея "Държавата чрез Министерски съвет и министъра на труда и социалната политика провежда политика по социална интеграция и подпомагане на всички лица във връзка с използването на българския жестов език."	Не се приема	Предложението не е на предмет законопроекта.
			5. След чл. 7 да се добави нова разпоредба, която предвижда реализация на част от целите на проекта: "На хората с увреден слух се осигурява достъпен начин на общуване с работодатели, колеги и клиенти, с цел пълноценната им професионална реализация чрез снабдяване със съвременни технологични за достъпно общуване и повишаване на професионалната квалификация."	Не се приема	Предложението съществува в чл. 6, т. 5 и чл. 7, т. 7
			6. „Съгласно чл. 8 от проекта: "В детските градини, училищата и центровете за подкрепа за личностно развитие по чл. 49, ал. 1, т. 4 от ЗПУО от системата на предучилищното и училищното образование се осигуряват условия за изучаване, усвояване и използване на българския жестов език." В проекта не е предвидено да се приеме наредба или съответно каквото и да е изменение в ЗПУО за осигуряването на тези условия. Остава просто като идея."	Не се приема	Предвижда се въвеждането на специален предмет и специално направление по български жестов език от учебната 2026/2027 г.
			7. В Преходните и заключителните разпоредби да се предвиди "В Закона за предучилищното и училищното образование се правят следните изменения и допълнения: "Чл. 166. Министърът на образованието издава наредба за разработване и внедряване на методики за преподаване на български жестов език в детски градини и училища." (2) Обучението по специалния учебен предмет български	Приема се частично	Предложените текстове ще бъдат регламентирани в Наредбата за приобщащото образование.

		жестов език и по направлението по ал. 3 се осъществява от педагогически специалисти с висше образование по "Педагогика на обучението по професионално направление "Филология" с придобита професионална квалификация "учител по български жестов език" при условията и по реда на чл. 213, ал. 7 от ЗПУО. специалности от професионални направления "Педагогика" и ", или по специалност "Българска филология" от В чл. 11, ал. 5 от проекта по повод обучението по учебния предмет БЖЕ, доколкото преподаването на езика включва теоретична и практическа част в проекта, може да залегне и възможност да преподавател по практиката да бъде и лице придобило професионална квалификация "преводач български жестов език".			Предложените текстове ще бъдат регламентирани в Наредбата за приобщащото образование.
		8. Съгласно чл. 12, ал. 1 от проекта: В системата на предучилищното и училищното образование съобразно оценката на индивидуалните потребности на глухите и сляпо-глухите деца и ученици се предоставя допълнителна подкрепа за личностно развитие и чрез българския жестов език от ресурсен учител, а при възможност и от профилиран ресурсен учител, за пълноценно участие в образователния процес. Не е ясно в какво се изразява подкрепата. Няма и изискване да се приеме подзаконов нормативен, в който да се уточни тази допълнителна подкрепа за личностово развитие. В разпоредбата следва да залегне изискване за приемане на наредба, с която да се конкретизират случаите и методите, които следва да се използват за подкрепа на децата и учениците.	Приема се частично		
		9. „Във втората алинея на чл. 12 да отпадне думата "може". Думата дава възможност за тълкуване "може" да бъде осигурен дава повод за тълкуване на правилото като правна възможност, чиято преценка е оставена на администрацията. Разликата се установява с ал. 3, в която категорично е посочено, че лицата имат право на преводач. Следва да се предвиди в подзаконов нормативен акт при наличието на кои предпоставки се предоставя преводач.” 10. „Съгласно чл. 13 от проекта българският жестов език може да се прилага и при обучението, развитието и терапевтичната работа с деца и ученици с проблеми в комуникацията и езиковото развитие, които нямат нарушение на слуха.	Не се приема		

		Не е ясно кога и при какви предпоставки. Освен това, принципен проблем на проекта е, че близките, извън родителите и настойниците, са практически изключени от възможността да получат знания и умения пълноценно да общуват с близките си. Предложението е да се предвиди право най-близкият кръг на лице с увреден слух на безплатно обучение на български жестов език."			На този етап обучението се на преводачите извършва съгласно Закона за професионалното образование и обучение и стандарта за придобиване на квалификация по професията.
		11. „Съгласно член 15 висшите училища осигуряват условия за подготовка на специалисти по български жестов език. Доколкото се разбира това са преподаватели. По отношение на обучението на преводачите не е уточнено. Не е посочено и, дали остава в сила действащата наредба. Не би следвали и преводачите да се обучават задължително от висше учебно заведение."	Не се приема		
		12. Съгласно чл. 16 „преводачи могат да бъдат само напълно дееспособни лица". В действащата Наредба No 48 от 9 януари 2012 г. за придобиване на квалификация по професията "Преводач жестовимичен език" е позволено на 16- годишни лица да получат също тази квалификация. Разумно е да се позволи същият режим, на разглеждане	Приема се частично		Въпросът ще бъде изчистен с новия стандарт на придобиване на квалификация по професията.
		13. В чл. 18 да се създаде нова алинея 5 „За заявлението и вписването в регистъра Списъка на преводачите на български жестов език не се събира такса."	Приема се частично		
		14. В чл. 19 да се добави текст към алинея 9 "В производството по обжалване на отказът не се събират държавни такси от жалбоподателя, както и не се дължат разноски." В чл. 21, алинея 4 е посочено, че: Глухите и сляпо-глухите лица безвъзмездна преводаческа услуга, извън осигурения лимит по ал. 1, на български жестов език при: 1. хоспитализиране в лечебни заведения за болнична помощ и при оказване на спешна медицинска помощ; 2. извършване на процесуално-следствени действия по реда на Закона за Министерството на вътрешните работи. Процесуално-следствени действия се извършват само по реда на НПК. Действията, които се извършват по реда на ЗМВР	Не се приема		

	са свързани с изпълнително- разпоредителна дейност. Така например задържането за 24 часа не се оспорва по реда на НПК. Ако се приеме, че действията по ЗМВР са процесуално-следствени, то ръководния орган е задължен да осигури търговник/преводач на лицето, спрямо което се извършват тези действия.		
	15. В чл. 23, ал. 1 от проекта не е посочен срок, в който органът дължен да се произнесе по заявление за вписване на Списъка на преводачите. Това означава 14-дни. Този срок е прекомерен, поради което предложението е да се въведе 3 или 7-дневен. Предвиденият срок в § 7 от ПЗР за придобиване на нова квалификация няма в срок от 6 месеца да бъде достатъчен. Приемането на наредбата следва да стане след влизане в сила на закона и остават 6 месеца да се представят доказателства за придобитата квалификация. Предложението е този срок да се увеличи.	Не се приема	Счита се сроковете за оптимални и разумни
	16. Липсват административнонаказателни разпоредби Предложението е да се създадат следните текстове: Чл. . (1) Физическо лице, което не изпълни задължението си по този закон да осигури преводач на лице с увреден слух се наказва с глоба в размер от 500 лв. до 5000 (2) ри повторно нарушение размерът на наказанието е от 5000 до 10 000 лв. (3) На юридическо лице или едноличен търговец, което не изпълни задължението си по този закон да осигури преводач на лице с увреден слух се налага имуществена санкция в размер от 2000 лв. до 10 000 лв. (4) При повторно нарушение размерът на имуществената санкция е от 5000 до 15 000 лв. (3) Актовете, с които се установяват административните нарушения по този закон, се издават от длъжностни лица, определени от изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания. (4) Наказателните постановления се издават от изпълнителния директор на Агенцията за хората с увреждания. Установяването на нарушенията, издаването, обжалването и изпълнението на наказателните постановления се извършват по реда на Закона за административните нарушения и наказания. (5) Петдесет на сто от събраните суми от наложените глоби и имуществени санкции по този закон се внасят в приход на Агенцията за хората с увреждания, а останалата сума в приход на Агенцията за социално подпомагане.	Приема се по принцип	

В допълнителните разпоредби на проекта: "5. "Повторно" е нарушението, извършено в едногодишен срок от влизането в сила на наказателното постановление, с което на нарушителя е наложено наказание или имуществена санкция за същото по вид нарушение. Да се предвиди в Закона за радио и телевизията: 2. Създава се нов чл. 19г, който гласи: "0) Всеки доставчик на медийна услуга е длъжен създава свои предавания за хора с увреден слух. (2) Държавата подпомага създаването на предавания за хора с увреден слух, като отпуска ежегодно целева помощ на доставчиците на медийни услуги в размер, определен от министъра на труда и социалната политика."

В Закона за интеграция на хората с увреждания да се правят следните изменения и допълнения: 1. В чл. 44 се създава нова алинея 3, която гласи: Хората с увреден слух имат право на целева помощ при закупуване на технически комуникационни средства, както и при закупуване на специални програмни продукти, подпомагати общуването им от и на български жестов език и от и на вербален език. Размерът и редът за отпускане на помощта се определя в правилника за прилагане на закона и не може да бъде по-малък от..... лева."

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

Препис

РЕШЕНИЕ № 713

от 7 октомври 2020 година

ЗА ОДОБРЯВАНЕ НА ЗАКОНОПРОЕКТ

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България

МИНИСТЕРСКИЯТ СЪВЕТ

РЕШИ:

1. Одобрява проекта на Закон за българския жестов език.
2. Предлага на Народното събрание да разгледа и приеме законопроекта по т. 1.
3. Министърът на образованието и науката да представи законопроекта по т. 1 в Народното събрание.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ: /п/ Бойко Борисов

**ГЛАВЕН СЕКРЕТАР НА
МИНИСТЕРСКИЯ СЪВЕТ: /п/ Веселин Даков**

Вярно,

**ДИРЕКТОР НА ДИРЕКЦИЯ
“ПРАВИТЕЛСТВЕНА КАНЦЕЛАРИЯ”:**

Апостол

НАРОДНО СЪБРАНИЕ	
Вх. №	002-01-48
Дата	07.10.2020

1518
сфч

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ
МИНИСТЕРСКИ СЪВЕТ

№.....02.01- 96.....

.7...ОКТОМВРИ.. 2020 г.

ДО

ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

г-жа ЦВЕТА КАРАЯНЧЕВА

УВАЖАЕМА ГОСПОЖО КАРАЯНЧЕВА,

На основание чл. 87, ал. 1 от Конституцията на Република България изпращам Ви одобрения с Решение №.....713..... на Министерския съвет от 2020 г. проект на Закон за българския жестов език.

Приложения:

1. Мотиви към проекта на Закон за българския жестов език.
2. Цялостна предварителна оценка на въздействието.
3. Справка от Министерството на правосъдието за съответствие с Конвенцията за защита на правата на човека и основните свободи и с практиката на Европейския съд по правата на човека.
4. Справка за постъпилите предложения от обществените консултации.

МИНИСТЪР-ПРЕДСЕДАТЕЛ:

(Бойко Борисов)

РЕПУБЛИКА БЪЛГАРИЯ ЧЕТИРИДЕСЕТ И ЧЕТВЪРТО НАРОДНО СЪБРАНИЕ

РАЗПОРЕЖДАНЕ

НА ПРЕДСЕДАТЕЛЯ НА НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ

№ 050-01-231 / 08. 10. 2020 г.

На основание чл. 8, ал. 1, т. 1 и чл. 77, ал. 1 и 2 от Правилника за организацията и дейността на Народното събрание

РАЗПОРЕЖДАМ:

Разпределям законопроект на Закон за българския жестов език, № 002-01-48, внесен от Министерски съвет на 07.10.2020 г., на следните постоянни комисии:

Водеща комисия:

- Комисия по труда, социалната и демографската политика

Комисии:

- Комисия по образованието и науката
- Комисия по взаимодействието с неправителствените организации и жалбите на гражданите
- Комисия по културата и медиите
- Комисия по здравеопазването
- Комисия по регионална политика, благоустройство и местно самоуправление
- Комисия по правни въпроси
- Комисия по бюджет и финанси

ПРЕДСЕДАТЕЛ НА
НАРОДНОТО СЪБРАНИЕ:

ЦВЕТА КАЧАНЧЕВА

